ARAYIŞ

4 OCAK SAYI: 46 HAFTALIK DERGİ 30 TL

mutluluklar ve esenlikler dileriz

"SAVAŞ HALİ HÜKÜMLERİ" UYGULANAN SENDİKACILAR

OKURLARIN GÖRÜŞÜ

ALMANYA'DAKİ YABANCI İŞÇİLER SORUNU

Halihazır B. Almanya'daki yabancı işçi sorunlarına takınılan tavırları incelediğimizde Alman Devletinin bu konuda önemsenecek bir girişimde bulunmadığı göze çarpmaktadır. Sosyal ve ekonomik konularda alınan kararlarda yabancı işçilerin Alman toplumuna kaynaşması ciddi bir şekilde ifade bulmamaktadır. Özellikle yabancı işçi çocuklarının topluma intibak ettirilmesi hemen hemen unutulmuş gibi. Gerçekte Almanya'daki hiçbir Toplumsal kuruluş veya Toplumsal kesim yabancı işçilerin mantıki ölçüler içerisinde eşit haklara sahip olması veya eşit muamele görmesi konusunda gayret göstermemektedir. Gün geçtikçe daha da fazla Alman Toplumundan izole edilen, kopan yabancı işçilere karşı bu ilgisizlik Alman İşçilerinde ve Sendikalarında dahi açık bir şekilde görülmektedir.

Almanya'daki yabancı işçilerin çalışma ve yaşam şartlarının düzeltilmesi için gösterilen çabalar daha ziyade Alman Kiliselerinden, Toplumsal yardımlaşma kurumlarından veya Sosyal Demokrat eğilimli politik örgütlerden gelmektedir. Bu kuruluşların çabaları ise ne yazık ki yardım ve tavsiyelerden ileri gitmemektedir.

Halen gittikçe artan yabancı düşmanlığına karşı (özellikle çoğunlukta bulunan Türklere karşı) yabancı işçilerin istikbalinin ne olacağı topluma karşı sorumluluk duyanları kara düşündürmektedir. Aslında yabancı işçi sorunlarına değer vermeyen Alman Siyasi Partileri sanki böyle bir sorun yokmuş gibi tavır takınmakta ve yüzeysel önerilerle meseleyi kapatmak istemektedirler.

Alman Başbakanının (Helmuth Schmitt) bu soruna bakış açısı şöyle:

"Ya Yabancı İşçiler (çocuklar ve gençler) Alman vatandaşı olurlar veya memleketlerine geri dönerler."

Bu tarihsel sözlerden anlaşılıyor ki mesele bu kadar basit ve önemsiz.

Dr. Şadi ÜÇÜNCÜ
44 Münster

YENİ BİR YILA GİRERKEN

Hep sorarım kendime, insanlar neden yeni yılı karşılamak için bu kadar çabalarlar? Ve neden sevinç dolu çığlıklarla yeni yılın ilk anlarını yudum yudum içlerine sindirirler?

Yeni bir yıl, yeni bir yaş. Yaşlılığa bir adım yaklaşış ve büyüdüklerini gözlemlediğimiz çocuklar. Sırtımıza binen yeni sorumluluklar.

İnsanların umutlarını gerçekleştirebileceklerini düşündükleri ve kendilerini mutlu olmaya zorladıkları tek gecedir. 31 Aralık gecesi. Bütün sorunların unutulmaya zorlandığı, yeni umutlarla dopdolu olarak çılgınca eğlenilmeğe çalışıldığı ve yeni yılda gülebilmenin yolunun, o gece gülmekle özdeşleştirildiği yeni yılın ilk gecesini kimler, nasıl karşılıyorve en önemlisi hangi duygularla karşılıyor.

Müzik seslerinin yükseldiği içkilerin içildiği o gece öteden beri itilen insanımızın umut kapısı olmuştur. Televizyonlar daha bir istekle açılır, belkide bütün yıl yenemeyen yemekler o gece yenir. Zaman zaman ekranda sanatçının görüntüsü izlenirken duyulan burukluk atılmaya çalışılır rahatlık tatmamış yüreklerden.

Oysa bir çoğumuzun unuttuğu bir şey vardır. Gelecek, bütün yıl yapılamayanların yılın ilk dakikalarını yaşarken yapılmasıyla değil geçmiş ve bugünle yönlenir.

Yıldız SINMAZ
ADANA

MERHABA ARAYIŞ...

Henüz birkaç gün önce yazmama rağmen bugün dergimizi almaya gittiğimde karşıma çıkan durum, tekrar size yazmamı gerektirdi. Bayümize gidip Arayış'ı sordum. "Geldi" dedi. Ve tezgahın altından birtane çıkarıp verdi. İki tane istediğimi söyleyince, "Zaten iki tane vardı, birini de sabah erkenden gelen bir müşteriye verdik" dedi. Niye daha fazla almadığını sorunca da, satılmayıp elde kalmasını mazeret olarak göstermeye çalıştı. Artık kaçınılmaz bir diyaloğa girmiştik... Ben de "Sanki gazeteler elde kalmıyor mu?" dedim, "kalırsa iade edersiniz..." Diyalogdan yüzünün akıyla çıkamayan yaşlı ve felçli bayiimiz, konuyu uzatma gereğini görmemiş olmalı ki, sustu. Ama sıra bendeydi ve susmaya da hiç niyetim yoktu... "Peki" dedim, "Niye Arayış'ı da Cumhuriyet gibi gizliyorsunuz, son kalan Cumhuriyet'ler ötekilerin altına kısılıp kalıyor görünmüyor, Arayış'a yaptığınız uygulama daha beter, onu, tezgahın üstüne bile çıkarmıyorsunuz". Bir süre düşünüp bu kez, "Sergide yer yok, olsa koyacağım" dedi. Susmadım, "Peki dedim, Erkekçe, Pazar, Yıldız, Teksas, Tommiks gibilerine yer var da Arayış'a yok mu?" Yine cevaplamadı. Bekledim, "Dergini aldın gitsene" der gibi bir hali vardı. Üstüne gittim, "Niye cevaplamadınız?" Acı acı gülümsedi ve yavaşça, "Oğul" dedi, "Ne Cumhuriyet'i, ne de Arayış'ı satmamız istenmiyor, bazı tipler gelip, ikisini de hem az almamı, hem de dışarıda tutmamamı istiyorlar" dedi. "Bu benim için en iyisi olurmuş" diye de ekledi.

"Siz aldırış etmeyin amca" dedim, "böyle şeylerin devri geçti". Adamcağız "elde olsa" dedi ama lafının ardını getiremedi. Ben de üstelemenin gereksiz olduğunun bilincine varıp hayırlı iş temenni ederek ayrıldım.

Bu yazıyı yayınlamanız için değil, bilginiz olsun diye gönderiyorum.

Yeni sayılarda buluşmak ümidiyle... Hoşçakalın.

L. AKSEL
ADANA

YOLUNUZ AÇIK OLSUN

Derginizin ilk sayısından bu yana sürekli izleyicisiyim. Takip ettiğiniz yayın politikası, ülkemizin şu anki şartlarında hissedilen boşluğu bir ölçüde doldurabilmektedir. Bununla "Arayış' kalemleri ve okurları ne kadar övünseler azdır.

Ülkemiz demokrasiye dönüş sürecini yaşıyor. Bu süreç çeşitli çalkantılarla dolu olacaktır. Bu kaçınılmazdır. Sizin bir sözünüz vardı. "Demokrasi'ye dönüş süreci demokratik olmak zorundadır, yoksa gelecek olan demokrasi şüpheler doğuracaktır" Bu söze katılıyorum.

Bu nedenledir ki ülkemiz aydınına, yazar çizerine ve insanına büyük görevler düşmektedir. Tabii ki bu görevler o anki ortamın gerektirdiği şartlar içerisinde olabilecektir.

Yukarıda da değindim gibi siz bu konuda üstünüze düşeni yapmaktasınız. Bu konuda elbette sizin de engebeleriniz, çukurlarınız olacak. Ama yolun sonu?... Bu yolun tehlikeleri yolun sonunu görmeye değer.

Binlerce Arayış okuyucusu, arşivleriniz birikem sayılarınız, daktilo tuşlarınız, çalışma masalarınız, derginizin üzerindeki 'ARAYIŞ" yazısı ve tarih adına size YOLUNUZ AÇIK OLSUN diyoruz.

Saygılarımla.
M. Zeki ERGİNER /MUĞLA

ARAYIŞ

HAFTALIK DERGİ

ARAYIŞ Yayıncılık ve Matbaacılık A.Ş. adına: İMTİYAZ SAHİBİ:

Şahin Mengü

Yazı İşleri Müdürü

O. NAHİT DURU

İzmir Bölge Temsilcisi
Mehmet ERDÜL
Telefon: 11 33 28

ADRES:
Reşit Galip Caddesi No: 94
Gaziosmanpaşa/ANKARA
TELEFON: 26 00 56

İLAN KOŞULLARI
Dört renkli kapak: 75 bin TL
İç sayfalar renkli: 60 bin TL
Kapak içleri: 50 bin TL
Öteki sayfalar 40 bin TL
Sütun santimi. 800 TL.

ABONE KOŞULLARI

Yurtiçi:

Yıllık 1.500 TL, Altı aylık 750 TL
Üç aylık 375 TL.

Yurtdışı:

Almanya	104 DM
Avusturya	770 Avusturya Şilini
Danimarka	350 Danimarka Kronu
Finlandiya	275 Fin Markkası
Fransa	245 Fransa Frankı
Hollanda	120 Hollanda Florini
İngiltere	25 Sterlin
İsveç	250 İsveç Kronu
İsviçre	100 İsviçre Frankı
Irak	30 Irak Dinarı
Norveç	310 Norveç Kronu
S.Arabistan	194 Riyal
Yugoslavya	2354 Yugoslavya Dinarı
ABD ve Avusturalya	70 ABD Doları

● Abone bedelinin PTT ya da Ziraat Bankası Gaziosmanpaşa Ankara Şubesi 1200 numaralı hesabımıza yatırılması yoluyla gönderilmesi halinde, abone fişi ile birlikte banka dekontunun veya PTT makbuzunun "PK: 75 Küçükesat/ANKARA adresine yollanmasını rica ederiz.

PİKAJ—MONTAJ: ARA Press Teknik Servisi 27 85 09

DİZGİ: ENLEM 80 18 60 71

FİLM: ER OFSET 29 66 79

BASILDIĞI YER: EM—AŞ
Emek Basın Yayın Reklamcılık A.Ş.
KAPAK BASKI:
Ofset Matbaacılık Tel: 17 61 95

4 OCAK 1982
Sayı: 46
Fiyatı: 30 TL.

YAZI İŞLERİ'NDEN

SORUNLAR

ARAYIŞ

1982 yılına bizler de sizlerle birlikte, büyük sorunları dertleri sırtımızda taşıyarak girdik. Matbaa sorunumuzla, öteki sorunlarımızla...

1982 yılında da sizlerin ve bizlerin sorunları süreceğe benzer değerli okurlarımız. Bildiğiniz gibi, 1981'in son günlerinde petrol fiyatlarına yeniden bir zam geldi. Bu zammı, öteki zamların izlememesini dilemekten başka birşey gelmiyor elimizden.

Bu ARAYIŞ'ı 29 Aralık günü bağlayıp, 30 Aralık günü basmak zorunda kaldık değerli okurlarımız. O nedenle de olayların belki de biraz gerisinde kaldık. Geçen hafta yazdığımız gibi EMAŞ Matbaası ARALIK ayının sonundan itibaren bizi basmayacağını bildirmiş ve bizler de yeni matbaa arayışı içine girmiştik. Temaslarımızdan şimdilik sonuç alamayınca, dergimizin baskısını öne almak zorunda kaldık.

Sorunlar 1982 yılında da süreceğe benzer...

Öte yandan İstanbul'da DİSK Davası başladı. Arkadaşımız Baki Özilhan İstanbul'a giderek davayı izledi ve izlenimlerini, iddianamenin okunan bölümlerini, öteki gelişmeleri yazdı. Bundan böyle de gelişmeleri izleyip sizlere aktarmaya çalışacak.

Yazı Kurulumuz, Dergimizin pazartesi günü yayına girmesi nedeniyle, baskı koşulları belirleninceye kadar "Salıdan Salıya" başlığı ile verdiğimiz kısa haberlerin kalkması kararını aldı. İleride, kısa haberleri yine vermeye çalışacağız...

Sayın okurlarımız, yeni yılda ve daha sonraki yıllarda da tüm sorunları sizlerle göğüsleyip, birlikte olabileceğimizi umuyoruz

Bu duygular içinde, gelecek sayılarda buluşabilmek umuduyla tümünüze ve dünyaya barış içinde, esenlikli yıllar diliyoruz

Saygılarımızla...

DERGİNİN İÇİNDEN

Haftanın yazısı

BİR YENİ YIL TÜRKÜSÜ

ARAYIŞ

"İnsanların umutlarını gerçekleştirebileceklerini düşündükleri ve kendilerini mutlu olmaya zorladıkları tek gecedir 31 Aralık gecesi. Bütün sorunların unutulmaya zorlandığı, yeni umutlarla dopdolu olarak çılgınce eğlenilmeye çalışıldığı ve yeni yılda gülebilmenin yolunun, o gece gülmekle özleştirildiği yeni yılın ilk gecesini kimler, nasıl karşılıyor ve en önemlisi hangi duygularla karşılıyor?"

Yeni yıl dolayısıyla ARAYIŞ'a gelen mektuplardan birinde yer alan bu sözler, geçen bir yılın sevinçlerinin, gerçekleşemeyen beklentilerinin hüzünlerinin gelen bir yılın umutlarına karıştığı böyle bir gecenin psikolojisini çiziyor. O gün kara tahtadaki yazıların silinip, yazılacak yeni yazılara hazırlandığı geceyle noktalanır. Yeni yazılara, güzel, çirkin, düzgün, ecişbücüş, coşkulu, hüzünlü yazılara... Beklenen yeni yıl hep umutları simgeleyecektir. O yüzden eğlenilir.

* *
*

Bütün bunlar yanında eski yılın son, yeni yılın ilk günleri ise resimlerde ve karikatürlerde hep yaşlanmış bir adam olarak simgelenen eski yılın bir muhasebesinin yapıldığı günlerdir. Kitle iletişim araçları o günlerde geçmiş bir yılın, toplumsal yaşamın her yanıyla ilgili muhasebesini çıkarır. Bu muhasebenin yükü ise resimlerdeki yaşlı adamın sırtına yüklenip uğurlanacaktır. Geçmiş yılın, hatta yılların insan belleğine kazdığı tüm ağır yükten kurtulunmak istendiği anlatılmak istenir sanki bununla.

Oysa bu yaşlı adamın böylesine ağır bir insanlık yükünü taşıyabilmesi zordur. Bu yük daha kapıda, yeni doğmuş bir çocuk biçiminde simgelenen yeni yılın henüz gelişmemiş omuzlarına yıkılacaktır.

* *
*

Yeni yılın cılız umutları gibi, yeni yılda doğacak çocuklarımız da yılların biriktirdiği bu ağır yükü kaldırabilecekler mi? Yeni yıl gibi gelişini hep sevinçle karşıladığımız o çocuklar, Fazıl Hüsnü Dağlarca'nın betimlediği göznurlarımız:

"Sen benim uzaklara yolladığım
Hayata, enginlere ve nasibe,
Ey şehzademin mavi bahçeleri
Ve ey en güzel salkım."

* *
*

O gece eğlenilecektir. Giderek ağırlaşan, sanki sırtımızın ayrılmaz parçası haline dönüşen ağır ekonomik sıkıntılarımıza karşın, oradan buradan toplayabildiğimiz paralarla alınan yiyecekler yenilecek, televizyonun hazırladığı uzun eğlence programları izlenecek ve Milli Piyango çekilişi *"ya çıkarsa umutlarıyla"* beklenecek. Ta ki 1 Ocak sabahına kadar... Arta kalmış bir kaç yemek tabağı ve içki şişesinin sigara artıklarıyla pelteleştiği bir salonda, Milli Piyango'nun oyalayıcı küçük umutları da silip geçtiği bu 1 Ocak sabahında, yeni bir yılın muhasebe defteri yeniden açılacak.

Yeni yıl yalnız evlerde değil, hapishanelerde, hastanelerde, kışlalarda görev başlarında da karşılanmıştır. Hapishanelerdeki af beklentileri, inançlar uğruna verilen yılların ve hatta verilecek yaşamların muhasebelerine karışarak, 1 Ocak sabahı başlayan yeni yıl defterine bakiye yazılmıştır. Kimisi pişmanlık, kimisi ise iyi ya da kötü kararlılık duyguları içinde eriyip gitmişlerdir: Sanki bir ses onlara Attila İlhan'ın şu dizelerini fısıldamaktadır,

"o sözler ki
imgelem sonsuzluğunun
ateşten güllüdürler
kelebek çarpıntılarıyla doğarlar ölürler
o sözler ki kalbimizin üstünde
dolu bir tabanca gibi
ölüp ölesiye taşırız
o sözler ki bir kere çıkmıştır ağzımızdan
uğrunda asılırız"

Yeni yıl yalnızca ulusal sınırlar değil dışardaki yurttaşlarımız tarafından da beklenmiştir. Anayurttan uzak, içinde yaşadıkları toplumun giderek artan tepkilerinin getirdiği ürkeklik içinde bir 1 Ocak sabahına kalkılmıştır.

Batı Trakya'daki Türkler de Papandreau'nun giderek *"serüvencilik"* halini alan politikasının doğurabileceği sıkıntıları, zaten çektikleri sıkıntılara katarak geçirmişlerdir 31 Aralık gecelerini. Özdemir İnce bir Gümülcine sabahında onların sıkıntılarını şöyle dile getirmişti:

izin gerek bu insanlara onarmak için
ocaklarını, evlerini
izin gerek aktarmak için damlarını,
izin gerek bir tek çivi çakmak için duvarlarına
bir kuyu açmak için avlularına.

* *
*

Umutla beklenen yeni bir yılın ufukları, 31 Aralık gecesinin masa başlarındaki tatlı sohbetleri kadar aydınlık değil. Savaş tehlikesi belki her zamankinden daha çok yakınlarımızda. Orta Doğu hala patlamağa hazır bir barut fıçısı gibi duruyor yanıbaşımızda. Polonya halkı belki geçen yıla göre daha da buruk bir tatla anıyor bu geceyi. Afrika ve Asya'da açlıktan ölme tehditini bir elbise gibi sırtında taşıyan insanlar, kapkara bir kuyuyu andıran gözleriyle suçluyorlar eskiyen ve gelecek olan yılları. Arkadaşımız Haluk Gerger'in bu sayımızda dokunaklı bir dille değindiğiyurtlarından edilmiş Filistinli çocukların yılbaşıları da bizimkilerden değişik.

Ve bütün bunlar arasında insanı yoketmek için üretilen silahlar giderek çoğalıyor. Hem de bir yandan *barış, barış* çığlıkları atılarak gittikçe daha çok insanı öldürecek silahlar dünya üzerinde yayılıyor. Bu *"görkemli ikiyüzlülük"* Oktay Rifat'ın dizelerinde şöyle dile geliyor:

Mademki maksat barış
Yurtta barış
Cihanda barış
Salla gitsin atom bombasını
Mister Fışfış
İnsan dediğin nedir
Abur cubur
Olsa da olur
Olmasa da olur

Yirmi yüzyılın acılı tarihi insan denen varlığın yüce destanını böyle yazıyor işte. Her 31 Aralık gecesi biten, 1 Ocak sabahı yeniden başlayan bir acılar, umutlar destanı. Ama çoğu kez umutsuzlukları çoğaltarak, buna karşılık yarının umutlarını da hiç öldürmeden, tarihi bir diyalektiği bu yorgun kürenin üzerine bir ağ gibi örterek. Edip Cansever'in de dediği gibi bu *"umutsuzluklar parkında"* yine de yaşamayı; acılarına karşın yaşamayı sürdürerek:

Biz ne garip "iz"leriz ki, doluyuz, bazıyız,
avuntuluyuz
Ve bizim en güzel olduğumuzdur bu:
Yaşamak
Ben biliyorum, yalan mı, siz de biliyorsunuz.

Tüm acılara, tüm çekmişliklere ve umutsuzluklara karşın yaşamayı sürdürebilen insanlar, Melih Cevdet Anday'ın:

Esmer ekmek gibi insanlarımız
Ve yaşamaların en gücü

insanlarımız. İşte bu insanlar, 24 Ocak kararlarının gırtlaklarına dayadığı bıçağa, üzerlerinde artan baskıya karşın yine de kutlayacaklardır yeni yılı. Her yeni yıl gittikçe umutsuzluğa dönüşen bir umudun sıfır noktası olsa bile... Çünkü her yeni yıl yaşamaktır, her yeni yıl insanlık durumunun yeniden belleklere kazınmasıdır. Ne de olsa İsmet Özel'in görkemli çığlığı kulaklarında çınlayıp durmaktadır hep:

"Benim adım insanların hizasına yazılmıştır"

Evet bizim adımız insanların hizasına yazılmıştır, öyleyse onun bedelini ödemeliyiz.

* *
*

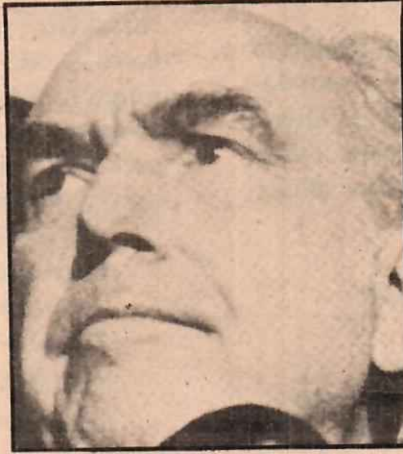
Böylece Türkiye Yeni bir yıla daha girdi. Uğrunda özverilerin en büyüğünde bulunduğumuz, acıların en büyüklerine katlandığımız, geleceğine hep umutla baktığımız Türkiyemiz. Bülent Ecevit'in sözlerindeki Türkiye:

Yaşlar dökülesi gözlerimden Türkiye
çorak topraklarına senin
açılmamış gözlerine gözlerim verilesi

Yeni yılın hepimize umutsuzluğa dönüşmeyecek umutlar vermesi dileğiyle... •

KIBRIS'LA İLGİLİ SON GELİŞMELER

KTFD 1981'in son günlerini de yeni hükümeti oluşturma çabalarında başarı gösterilmeden kapatırken, son hafta Kıbrıs'la ilgili başka gelişmelere tanık oldu. Başbakan Ulusu'nun Kıbrıs ve Ege'de Yunan maceracılığına gereken tepkinin gösterileceğini açıkça belirten konuşmasının ardından, Papandreu'nun 9 Ocak'ta başlatmayı tasarladığı Kıbrıs gezisinden Şubat sonuna dek vazgeçtiği görüldü. Yunan maceracılığına "dur" denmesi son derece olumlu bir gelişmedir ama, Türkiye'nin şimdiye kadar sürdürdüğü edilgen, gelişmeleri arkadan izleyen tutumunun da değişmesi gerekir. Ancak, bunun değiştirilebilmesi için de, önce Türkiye'nin —daha önce de *Arayış*'ta değindiğimiz gibi— "dış görüntüsü" konusunda önlem alması gerekli. Gerçek bir demokrasiye dönebilmiş bir Türkiye, artık olayları gecikmeyle izleyip, gereksiz yere savunma durumunda kalmaktan kurtulacak ve örneğin Ege adalarının uluslararası antlaşmaların gerektirdiği biçimde gerçekten silahtan arındırılmış olup olmadığını etkinlikle denetlemeye girişebilecektir.

PAPANDREU: MACERACI POLİTİKAYA DEVAM MI?

Papandreu'nun Kıbrıs gezisini Şubat sonuna kadar ertelemesiyle ilgili olarak yapılan yorumlar arasında, Kıbrıs Rum kesiminde de yeni Yunan hükümetinin "maceracı" politikasının onay bulmadığı ve burada karşılaşabileceği tepkiler yüzünden Yunan Başbakanı'nın gezisini ertelediği yolunda olanlar da var. Ancak, başka haberler de, Kıbrıs Rum kesimindeki EOKA'cı, sağcı çevrelerin Papandreu'ya suikast hazırlıkları yaptığı yolunda. Umalım da 1967—1974 dönemindeki Yunan maceracılığının ortaya çıkarttığı "son", Kıbrıs Rum toplumunca unutulmamış olsun.

Kıbrıs'la ilgili bir gelişme de, Federal Alman Sosyal Demokrat Partisi Başkanı Willy Brandt'ın Kıbrıs'a gitmesiyle ilgili. Önce Brandt'ın Kıbrıs'a "arabuluculuk" amacıyla gittiği yolunda yorumlar yapıldıysa da, bunun aslı olmadığı anlaşıldı. Brandt'ın Kıbrıs Rum toplumu lideri Kipriyanu'nun çağrılısı olarak Kıbrıs'a gittiği ve bu arada KTFD Başkanı Denktaş'la da görüşeceği açıklandı. •

MISIR'DA SİYASAL YUMUŞAMA

HÜSNÜ Mübarek'in Mısır Cumhurbaşkanlığı'na gelmesinden sonra ilk açıklamalarından biri, "Sedat'ın politikasını" sürdüreceğine *ilişkindi. Dış politikada Mübarek yönetiminin getirdiği bir yenilik henüz yok. Daha önce varılan anlaşma gereğince 1982 yılı içinde İsrail'in işgali altındaki Sina'yı Mısır'a vermesi gerekiyor. Ancak uluslararası hukuka ne derece saygılı olduğu artık herkesçe bilinen İsrail'in Mısır'la yaptığı antlaşmaya da uymaması, özellikle Sedat'ın ölümünden sonra* "Mısır'da bakalım neler olur" *diyerek antlaşma koşullarını uygulamaktan kaçınması, çok büyük sürpriz olmayacak. Bu yüzden, Sina'nin geri alınmasını tehlikeye düşürecek biçimde bir dış politika değişikliğinden Mübarek'in dikkatle kaçınmakta olduğu gözleniyor.*

Dış politikada bu "devamlılığa" *karşılık, Mübarek'in, iç politikada belirgin bir yumuşama sürecini başlattığı da gerçek. Son haftalarda Mübarek, Sedat'ın tutuklattığı politikacılarla ve gazetecilerle - onları serbest bırakmanın da ötesinde- diyalog kurmaya başladı. Örneğin daha önce Sedat'ın tutuklattığı, ülkenin en önde gelen gazetecisi, Nasır'ın Mısır basınındaki en yakın arkadaşı, El Ahram'ın eski başyazarı Hasan Heykel, Mübarek'in emriyle serbest bırakıldıktan sonra Mübarek'le görüşmek üzere doğruca Cumhurbaşkanlığı Sarayı'na götürüldü.*

Aslında Mübarek'in bu yumuşama politikası, kaçınılmaz bir gerekliliğin sonucu başlatılmış sayılabilir. Çünkü, halkıyla bağlarını tümden kopartarak baskı uygulamalarını daha da sıkılaştırmayı seçen rejimlerin, yalnızca dıştan destek alarak bir büyük devlete dayanarak ayakta kalmalarının pek de mümkün olmadığı, bugüne dek çok sayıda ülkede, çok sayıda örnekle görüldü. Dünya siyasal yaşamı, bu yoldaki son örneği de yine Mısır'dan ekledi dağarcığına: Mısır'da Enver Sedat'ın son yıllarında rejimi gitgide sıkılaştırmaya başlaması, halkına, halkının bağrından gelenlere gittikçe koyulaşan bir baskı uygulamaya girişmesi, genel bir tedirginlik yaratmış, hatta Amerikan yönetiminde bile hoşnutsuzluğa yol açmıştı. Mısır halkındaki bu tedirginliğin ABD'ye kadar yansıması, Sedat'a karşı Mısır ordusunun içinden kaynaklanan suikast hareketine girişilmesinden önce açıkça belirtilmeye başlanmıştı. Batının bir dediğini iki etmeyen, Mısır'ın geleneksel bağlarını bile bu yolda hiçe sayan Enver Sedat'ın hazin sonunun trajik boyutları böyle oluşmuştu. •

SEDAT: HAZİN SONUNDAN DERS ALINMASI GEREKEN LİDER

FAİZ GELİRLERİNİN VERGİSİ

YASAK olduğunu bile bile tefeciliğe ve halkın, tefecilerce dolandırılmasına göz yuman Maliye Bakanı, 18 Aralık günlü Tercüman Gazetesi'nde çıkan bir açıklaması ile faizden elde edilen gelirlerin vergilendirilmesi konusunda da halkı yanlış bir yola sürüklemektedir. Bakan söz konusu açıklamasında diyor ki"... *bankerlerle ilgili işlemlerde, buraya para yatıran vatandaşlar için hiçbir vergi mükellefiyeti söz konusu değildir. Bu işlemlerden doğan vergi mükellefiyeti sadece banker kuruluşlarına aittir."*

Bakanın, banker kuruluşlarının vergi yükümlülükleriyle ilgili olarak söylediklerine bir diyecek yok. Ama faiz geliri elde edenlerin vergi yükümlülükleriyle ilgili olarak söylediklerinin, yanlış değilse bile eksik olduğunu belirtmekte yarar var.

Gelir Vergisi Yasasının 86'ncı maddesine göre, bankerlere para vermek suretiyle faiz elde eden gerçek kişiler, başka hiçbir gelirleri yok ise, bir yılda iki milyon lirayı aşan faiz elde etmedikçe Gelir Vergisi Beyannamesi vermezler. Ama bu kişilerin yıllık gayrısafi faiz gelirleri toplamı iki milyon lirayı aşıyorlarsa, yasaya göre Gelir Vergisi Beyannamesi ve dolayısıyla vergi vermeleri gerekir.

Kişilerin, faiz gelirinden başka, ücret ve kira gelirleri varsa ve bunlardan vergi kesilmiş ise, bunların tümünün gayrisafi tutarı yılda iki milyon lirayı aşıyor ise, Gelir Vergisi Yasasının 87'nci maddesine göre bu kişilerin yine Gelir Vergisi Beyannamesi vermeleri gerekir.

Yine Gelir Vergisi Yasasının aynı maddesine göre, kişilerin, faiz geliri yanında, ticari, mesleki ve tarımsal faaliyetleri nedeniyle gerçek usulde vergilendirilen gelirleri var ise, aldıkları faizin tutarı ne olursa olsun Gelir Vergisi Beyannamesi vermeleri ya da öteki gelirleriyle ilgili olarak verdikleri beyannamede faiz gelirlerini göstermeleri gerekir.

MALİYE BAKANI:SÖYLEDİKLERİ EKSİK Mİ?

Hele bir yıl içinde birkaç bankere ya da aynı bankere bir kaç kez para verenlerin durumu, Vergi Yasaları açısından daha da ilginçtir. Çünkü 104 sayılı Gelir Vergisi Tebliğine göre, bu kişilerin borç verme işini, bilinen bankerlik mesleği haline getirmiş olarak kabul edilmesi ve dolayısıyla bu kimselerin, Gelir Vergisi Yasasının ticari kazanç hükümlerine göre gelir vergisi ve ayrıca, banker sayıldıkları için de Gider Vergisi ödemeleri söz konusudur.

Halen yürürlükte olan Vergi Yasalarının bu açık hükümleri karşısında, Maliye Bakanı gibi, bankerlere para yatıran vatandaşlar için hiçbir vergi yükümlülüğü söz konusu değildir, diyebilmek olanağı yoktur.

Ama Maliye Bakanı, o açıklaması ile, *"korkmayın, ben bankerlik konusunda öteki yasalar gibi vergi yasalarını da uygulamayacağım"* demek istiyorsa, yasaların uygulanıp uygulanmaması bakanların isteklerine bağlı ise ya da yorumla vergi bağışıklığı sağlanabiliyor ise ve şimdi ülkede böyle bir yasa anlayışı gelişmekte ise, ona da bizim diyeceğimiz yok.

Eğer Maliye Bakanı, bankerlik adı altında yapılan tefecilik yasal olmadığı için bundan doğacak kazançların vergilendirilmesi gerekmez diye düşünüyor ise, o zaman da Vergi Usul Yasasının 9'uncu maddesini anımsatmak isteriz. Madde, *"... Vergiyi doğuran olayın kanunlarla yasak edilmiş bulunması mükellefiyeti ve vergi sorumluluğunu kaldırmaz"* yani bankerlik işlemleri yasak olsa bile, bundan sağlanacak kazançlar vergi dışında kalamaz diyor.

Bu durumda, yasaları bilmemek de özür sayılmadığına göre, yarın bu yüzden başları derde giren vatandaşlar için Bakan, *"Ne yapalım yasalara baksalardı"* derse, vatandaşın başının derde girmesi karşısında yine seyirci kalırsa şaşmamak gerek. ●

TÜRK PLANCILIĞI VE DÜNYA BANKASI

MERKEZİ Planlama ile yönetilen ülkelerin plancılığa başlaması 1930'lu yıllara rastlar. Batı ülkelerinin planlama deneyimi ise İkinci Dünya Savaşını izleyen yıllarda başlamıştır. O nedenle denebilir ki, dünyada demokratik planlamanın ilk adımını atan ülkelerden biri, 1930'lu yılların hemen başında Birinci Sanayi Planının hazırlayıp uygulamış olan Türkiye'dir.

İkinci Dünya Savaşı nedeniyle uygulanamayan İkinci Sanayi Planından sonra da ülkemizde planlama girişimleri olmuştur. 1946 yılında, *"İvedili Sanayi Planı"*ndan sonra, 1947 yılında *"Türkiye İktisadi Kalkınma Planı"* ya da planı hazırlayan komisyonun başkanı olan kişinin soyadı ile bilinen *"Vaner Planı"* hazırlanmıştır.

1961 Anayasası ile de ülkemizde planlama, bir anayasa kurumu haline getirilmiş ve o günden bu yana Türkiye dört tane beş yıllık kalkınma planı hazırlamıştır.

Böylece büyük bir deneyim birikimi, bilgi, beceri birikimi oluşmuş, bu alanda uzman kadrolar yetişmiştir. Hattâ Türkiye, dışarıya planlama uzmanları gönderen bir ülke haline gelmiştir. Planlamacılarımız, yalnız gelişme sürecindeki ülkelere gitmekle kalmamış, aynı zamanda, uluslararası kuruluşlarca da, örneğin son günlerde Türkiye için orta vadeli

bir plan yapmak hevesinde olduğu haber verilen Dünya Bankası gibi kuruluşlarca da aranır kişiler olmuşlardır. Sağladığı yararlar yadsınamaz olan ve bir Anayasal kurum olarak vazgeçilemez olan planlama, ne yazık ki, planlamayı reddeden bir ekonomik model ile Özal zihniyeti yüzünden bir yana itildiği gibi, Devlet Planlama Teşkilâtının yetenekli, yetişmiş uzmanları da onca birikimleri ve deneyimleriyle birlikte bu kuruluştan kimi atılmak, kimi küstürülmek suretiyle uzaklaştırılmaktadır. Orada kalabilenler de çalışmaz hale getirilmiştir.

Bunun sonucu olarak, Cumhuriyet Gazetesi'nin 18 Aralık 1981 günlü sayısında yer alan "ANKA" kaynaklı ve kaynağınca güvenilir olarak nitelenen bir habere göre, Türkiye'den uzman ithal eden, çeşitli projelerinde eski Türk planlamacılarından yararlanmakta olan Dünya Bankası, Türkiye'ye plan yapmak isteyecek olanağı bulmuştur.

Dünya Bankası Başkanı A. W. Clausen'in 29 Eylül 1981'de Washington'da yapılan Bankanın yıllık toplantısında, "Dünya Bankası, nihayet bir bankadır ve borç veren bir kuruluş olarak, borç verdiği ülkenin sınırlı kaynaklarının, ulusal önceliklerle doğrudan ilgili hedeflere uygun olarak etken bir biçimde kullanıldığından emin olmak durumundadır" tümcesiyle belirttiği üzere, banka, öteden beri öteki ülkelerde olduğu gibi Türkiye'de kaynak tahsisine, yani nereye, ne kadar yatırım yapılacağına karışmak ister. Ama, Türk planlama deneyimi karşısında şimdiye dek hem bunu budenli açık söylemek fırsatını, hem de cesaretini bulamamıştır. Bankaya bu yüreklilliği kuşkusuz, planlama örgütünün Özal elinde güçsüzleştirilmiş olması vermektedir.

Asıl ilginç olanı, Bankanın niyeti ne olursa olsun, plan yapılması gereği üzerinde durulmuş olmasıdır. Bilindiği gibi plan, serbest piyasa mekanizmasının ülke kaynaklarını en etken ve en verimli alanlara yöneltmedeki yetersizliği yüzünden, bu eksikliğin giderilmesi ve bu piyasa düzeninin kaynak tahsisinde yol açtığı yanlışlıkların düzeltilmesi için yapılır ve uygulanır.

Demek ki, ABD'nin ağırlık taşıdığı ve şimdi başında eski bir bankacının, serbest piyasa ekonomisinden yana bir bankacının bulunduğu Dünya Bankası bile, Türkiye gibi gelişme sürecindeki ve bunalımlı bir ülkede, serbest piyasa ekonomisini uygulamak ve planlamayı bir yana bırakmaya kalkışmak için, enazından, zamanın çok erken olduğunu kabul ediyor.

Çok geç kalmadan bunu ekonomiyi yönetenler de kabul etseler de hem çok değerli olan zamanı, hem de yirmi yılda oluşmuş engin bir bilgi ve deneyim birikimini heba etmeseler... •

KARTLAR-RANTLAR FİYATLAR VE ÜCRETLER

YÜKSEK Hakem Kurulu Başkanı Naci Varlık, 24 Aralık 1981 günü yaptığı basın toplantısında, 1981 ve 1982 yıllarına ait toplu sözleşme zamlarını açıklamış bulunuyor. Buna göre işçi ücretlerine, 1981 yılı için yüzde onbeş artı dört bin liralık ve 1982 yılı içinde brüt yüzde 25 oranında zam yapılacak.

1980 yılında yüzde yüzü, 1981 yılında da yüzde kırkı aşmış ve değişmez gelirlilerin geçim koşullarını olağanüstü ağırlaştırmış olan enflasyonun ulaştığı bu boyutlar karşısında, Naci Varlık'ın açıkladığı ücret zamları, kuşkusuz, büyük bir düş kırıklığı yarattığı gibi *"Devlet babaya"* bağlanan umutları da boşa çıkarmıştır.

Bilindiği gibi, serbest piyasa ekonomisi adı altında, fiyatlar, rantlar, faizler, kârlar serbest bırakılmış, fakat emeğin geliri olan ücretin, Devlet Babanın müdahalesiyle saptanması yoluna gidilmiştir.

Serbest piyasa zihniyetine uymamakla birlikte bu uygulama, ilk bakışta pek de aykırı gelmeyebilir. Çünkü sonunda hakemlik yapacak "Devlet babadır". Ne halkın büyük bir kesimi için o, evlatları arasında, yani toplumun ekonomik ve siyasal güçü, çıkarları, olanakları birbirinden farklı kesimleri arasında ayrım gözetmeyen, sevecen, adil, yansız bir Devlettir, Atatürk'ün Devletidir.

O Devlet Baba, faizleri serbest bırakmıştır. Öylelikle mevduata verilen faizler bankalarda yüzde ellilere, hattâ kimi bankalarda yüzde altmışlara bankerlerde ise yüzde yüzlere yükselmiştir. Böylece Devlet Baba, faize verecek parası olanları, enflasyon karşısında güvence altına almış, onları korumayı ödev bilmiştir.

Kredi faizlerinin de yüzde altmış, yetmiş dolayında olduğu bilinmektedir. Bu kredileri kullanarak iş yapacakların, zarar etmemeleri için, yapacakları işden en az kredi faizi oranında kâr etmeleri gerektiğine göre, Devlet Baba, sermaye kazançlarını da enflasyona karşı güvence altına almış gözükmektedir.

En güç, en meşakkatli yoldan elde edilen gelirin, işçi ücreti, emek geliri olduğu kuşkusuzdur. Bunun gibi en dar gelirli, enflasyon karşısında ençok korunmaya muhtaç toplum kesiminin de emekliler, dullar, yetimler, memurlar yanında işçi kesiminin olduğu da söz götürmez bir gerçektir.

O nedenle, Devlet babanın, öteki evlatlarına gösterdiği anlayışı bu evladına da göstermesi, hatta en güçsüzü olduğu için onu biraz da kayırması beklenirdi. Oysa, açıklanan zamlar, bu haklı bekleyişleri boşa çıkarmıştır. Böylece yalnız enflasyon deryasında boğulmak üzere olan işçilerin kurtulma, rahat bir soluk alma umutları kırılmakla, toplumun bu kesimi yazgılarıyla baş başa bırakılmakla kalmamış, Ata'nın kurduğu sevecen, adil, yansız Devlet imajı da, O'nun yüzüncü doğum yıldönümünde sarsıntıya uğramıştır. •

SANIK SENDİKACILAR

52 İDAM İSTEMLİ DAVA

Baki ÖZİLHAN

"Bu dava çok önemli Türk ve Dünya Kamuoyu'nun en çok ilgilendiği dava. Gözler üzerimizde."

Askeri Savcı'nın önemini böyle vurguladığı Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu Davası'na iddianamenin okunması ile devam edildi.

Disk Davası'nda 24 Aralık 1981 günü avukatların saptanması işlemi ile başlayan tartışma ve gerginlik 25 Aralık 1981 günü, geç saatlerde kurulan diyalog ile kısmen ortadan kalktı.

1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesinde görülen Disk davası kısaca şöyle gelişti.

"Türk ve Dünya Kamuoyu'nun en çok ilgilendiği" bu dava İddia Makamı ve Mahkeme Heyetinin duruşma salonuna gelmesi ve *"celseyi"* açmasıyla 24 Aralık Perşembe günü saat 10.09' da başladı.

Başkan Pilot Kıdemli Albay Orhan Gürhan, Duruşma Yargıcı Hakim Binbaşı Çetin Güvener, üye Hakim Yüzbaşı Saygı Nalbantoğlu'ndan kurulu Mahkeme Heyeti'nin sağında, Sıkıyönetim Askeri Savcısı Kd. Hakim Albay Süleyman Takkeci ve yardımcıları Gani Ataman, Akören Kandur, Asım Kutur'dan kurulu iddia makamı yer almıştı.

Sanık sendikacıların isimlerinin okunmasını, avukatların yoklaması izledi. 19 avukatın adını okuyan Duruşma yargıcı Güvener, diğer avukatların *"tevkil edilmiş"* olduklarını bu nedenle iddia makamından görüş alacağını söyledi. Bunun üzerine As. Savcı Hk. Albay Takkeci *"Asli vekalet ve tevkille vekalet mümkündür. Ancak davanın sağlıklı yürütülebilmesi için avukat sayısının sınırlandırılmasını ve savaş hali hükümlerinin uygulanması"*'nı istedi.

Salonda bulunan avukatlar adına söz alan İstanbul Barosu Başkanı Orhan Apaydın ise *"böyle bir karara gerek olmadığını bunun savunma hakkını kısma olacağını"* söyledi, *"ve isteinin reddine karar verilmelidir"* dedi.

Mahkeme Heyeti *"Savaş hali hükümlerinin uygulanmasını ve avukat sayısının 52 ile sınırlandırılmasını"* kararlaştırdıktan sonra Duruşma Yargıcı Güvener *"Savaş hükümlerinin uygulanması demek, duruşmada sorun çıkaran avukat ve sanıkların da gerektiğinde salondan çıkarılması anlamına gelir. Karara itiraz istemiyorum."* dedi.

TOPLUCA DURUŞMA SALONUNU TERK

Alınan kararın uygulamada ortaya çıkardığı güçlükler yüzünden duruşmaya ara verildi. Verilen aradan sonra avukat arkadaşları adına yeniden söz alan Orhan Apaydın *"mahkeme sayıyı belirler. İsim belirleyemez. Bu nedenle ismi okunan 19 avukatın 52 avukatın dışında tutulması gerekir."* dedi. Apaydın'ın bu açıklaması üzerine Duruşma Yargıcı, Hak. Bnb. Güvener *"itiraz kabul etmiyorum. Kararımız verilmiştir"* dedikten sonra *"konuşmak istiyorum"* diye açıklamasına devam etmeye çalı- →

DİSK İDDİANAMESİ

İddianamesini okumaya başlayan Askeri Savcı Hakim Kıdemli Albay Süleyman Takkeci açılan dava ve sanıklarıyla ilgili olarak *"1980 Aralık ayının ikinci yarısından itibaren Askeri Savcılığımızca yürütülmekte olan bu soruşturma, Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu ve bu konfederasyona bağlı sendikalar ile birlikte bu teşekküllerle amaç veya eylem birliği içinde bulunan kişi, dernek vesair teşekkülleri de kapsamı içinde bulundurmaktadır. Bu kapsama göre şimdiden 2000'e yakın sanığı bulunmaktadır. Türkiye genelindeki teşkilatlanmayı gözönünde bulunduracak olursak sanık adedinin ileride bu sayının da üstüne çıkacağı açıkca ortadadır"* dedi.

52 Sendikacı sanık hakkında idam istemiyle açılan davanın iddianamesinde DİSK'in anatomisi, dünya çapında sendikal örgütlenmenin tarihçesi, bugünü, konuya ilişkin tanımlamalar ile *"TKP tarafından uygulamaya konmak istenen Ulusal Demokratik Cephe (UDC) teşebbüsünden bahsediliyor. Bu faaliyetin klasik bir "cephe" faaliyeti olduğu vurgulanıyor.*

CHP UDC'YE İLGİ GÖSTERMEDİ

"CHP'yi yanlarına almayı hedefleyen DİSK'in bu teşebbüsü Cumhuriyet Halk Partili yöneticilerin beklenen ilgiyi göstermemeleri karşısında zayıf kalmış ve uygulamada istenilen etkiyi sağlayamamıştır." diyen iddianame, DİSK'in kuruluş çalışmalarını, Ana tüzüğünü, ilkelerini ve ne için mücadele ettiğini tek tek açıklayarak bu yollarla suç işlendiğini ileri sürüyor. Ve DİSK'in eylemleriyle *"Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın tamamını veya bir kısmını tağyir tebdil veya ilgaya, ve bu kanun ile teşekkül etmiş olan TBMM'ni iskata veya vazifesini yapmaktan men'e cebren teşebbüs ettiği"* gerekçesiyle cezalandırılmasını istiyor. •

şan Orhan Apaydın'ın, *"salondan çıkarılmasına karar alındığını"* duyurdu. İstanbul Barosu Başkanı'nın duruşma salonundan çıkarılmak istenmesi üzerine tüm avukatlar *"biz de salonu terkediyoruz"* diyerek hep birlikte dışarı çıktılar. Cübbelerini çıkaran avukatlardan bazılarının dinleyiciler bölümüne geçmesi üzerine Duruşma Yargıcı Güvener *"dinleyici kartı olmayanların orada kalamayacağını"* hatırlattı ve görevlilerin dikkatini çekti. Bir avukatın *"duruşma aleni değil mi?"* diye bağırması üzerine de *"aleni olduğunu zapta geçtik. Burası miting meydanı değildir"* diye yanıtladı ve kimlik tesbiti için DİSK Genel Başkanı Baştürk'ü sanık kürsüsüne çağırdı. Kürsüye gelen Baştürk'ün *"gelişmelerle ilgili diyeceği olduğunu"* söylemesi üzerine Duruşma Yargıcı Güvener *"konuşamazsın. Yalnızca yoklama yapılacak. Savaş hali hükümleri sanıklar için de geçerlidir. Yalnızca adınızı söyleyin."* dedi.

Disk Genel Başkanı'nın *"Abdullah Baştürk"* diye yanıt vermesi üzerine kimlik tesbitine başlanmış oldu.

Kimlik tesbitinin tamamlanmasından sonra söz alan Baştürk *"Savunmamız kısılmaktadır. Savaş hali hükümleri uygulayan mahkemeniz baştan beri tarafsız değildir. Bu nedenle mahkemenizi reddediyorum"* dedi. Red istemi üzerine As. Savcı Takkeci *"Savaş hali hükümleri uygulanıyor. Bu şartlarda hakimin tarafsızlığı gerekçesiyle red isteminde bulunulamaz"* diyerek isteme karşı çıktı. Mahkeme heyeti de aynı gerekçeyle *"reddi hakim"* istemini reddetti.

İddianamenin okunmasına geçilmeden söz alan DİSK Genel Sekreteri Fehmi Işıklar savunmasız kaldıklarını, soruna bir açıklık getirilmesi gerektiğini istedi ve *"savaş hali hükümleri uyarınca avukatların 52 ile sınırlandırılmasını kabul ediyoruz ancak mahkemeniz bunların kimliklerini belirleyemez"* dedi. İddia makamının görüşünü de alan mahkeme heyeti sabah getirilen kısıtlamanın *"sayısal olduğunu, kişisel olmadığını"* açıklayarak verdiği kararı *"tavzih"* etti.

VE İDDİANAMENİN SON SAYFASI OKUNDU

Mahkeme heyetinin kendi kararını düzeltmesinden sonra iddianamenin okunması için Askeri Savcı Kd. Hakim Albay Süleyman Takkeci've söz verildi.

"Sanıkların kimlikleri belirlendiği için bu bölümü atlıyorum" diyerek iddianamenin 14. sayfasının son bölümünden 37. sayfasına kadar olan bölümü okuyan Takkeci, vaktin gecikmiş olması nedeniyle duruşmanın ertelenmesi söz konusu olunca *"bir talebimiz var"* diyerek iddianamenin son sayfasını çevirdi. 817. sayfadaki istemi ilk gün dile getirdi. Takkeci, *"tutuksuz yargılanan sanıkların işledikleri suçun anayasal suç olduğunu, ayrıca toplanan yeni delillerle birlikte suçtan yargılanan bazı sanıkların tutuklu bazılarının tutuksuz olmasının sanıklar arasında eşitsizlik yarattığını"* söyledi ve tutuksuz 10 sendikacının hemen tutuklanmasını istedi.

"SANIKLAR ARASINDAKİ EŞİTSİZLİK ORTADAN KALKTI"

Askeri Savcı'nın bu istemi üzerine avukatsız devam eden duruşmada

→

ECEVİT 1 ŞUBAT'TA TAHLİYE OLACAK

CHP eski Genel Başkanı Bülent Ecevit hakkında verilen dört aylık hapis cezası *"Yazılı emir"* yoluyla bozuldu ve 4 aylık ceza üç aya indirildi.

ECEVİT: 1 ŞUBAT'TA TAHLİYESİ BEKLENİYOR

Milli Güvenlik Konseyi'nin 52 Numaralı bildirisine aykırı davrandığı gerekçesiyle Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 1 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde yargılanan ve tek celsede 4 ay hapse mahkum edilen Bülent Ecevit 3 Aralık 1981 gününden beri Ankara Merkez Kapalı Cezaevi'nde bulunuyor.

Eski Başbakanlardan Ecevit cezaevine girdikten sonra Ankara Cumhuriyet Savcılığı, Adalet Bakanlığı'na başvurarak verilen 3 aylık hapis cezasının 1/3 oranında artırılmasının uygun bulunmadığını bildirdi ve yasalar gereğince konunun Askeri Yargıtay'ca incelenmesini istedi. Adalet Bakanlığı başvuruyu Milli Savunma Bakanlığı'na ilettikten sonra konu Milli Savunma Bakanı tarafından Askeri Yargıtay'a götürüldü.

Askeri Yargıtay 3. Ceza Dairesi dosyayı inceledikten sonra 1 Numaralı Askeri Mahkeme'nin verdiği 4 aylık mahkumiyet kararını *"tashihen"* onayladı ve 1/3 oranındaki artırımı yerinde görmeyerek cezayı 3 aya indirdi. Ecevit 1 Şubat 1982 günü cezaevinden çıkacak.

Bilindiği gibi 3 yıldan daha az olan hapis cezaları için Yargıtay'a doğrudan başvurulamıyor. Ancak yazılı emir yoluyla ilgili bakanlıklara başvurularak davanın yeniden incelenmesi istenebiliyor. Feshedilen CHP'nin eski Genel Başkanı Ecevit böyle bir hakkı olduğu halde yazılı emir yoluna başvurmamıştı. Bülent Ecevit'in avukatları Şahin Mengü ve Hasan Bıyıklı konuya ilişkin olarak yaptıkları açıklamalarda *"Spekülasyonlara neden olmamak"* için yazılı emir yoluna başvurmadıklarını söylediler. Avukatlar *"Yargıtay denetiminin, mahalli mahkemelerin verdikleri kararların, yasaların aynı şekilde yorumlanmasını ve tatbikini sağladığını"* vurguladılar. Ecevit'in avukatları Bıyıklı ve Mengü *"bu olayın 3 yıla kadar olan mahkumiyet kararlarının temyiz edilememesinin sakıncalarını bir kez daha gösterdiğini"* söylediler. ●

tutuksuz sanıklara da söz verilmedi. Mahkeme heyeti Mehmet Mıhlacı, Ali Şahin, Nusret Aydın, Tahir Güner, Türker Azaklı, Ali Taşer, Şaban Aydın, Fikri Tanta, Kemal Akar ve Dursun Ali Kocaman'ı tutukladı. Duruşma 25 Aralık 1981 gününe bırakıldı.

İkinci gün duruşma sanık yoklamasından sonra, Duruşma yargıcı hakim binbaşı Çetin Güvener'in *"sanıklarla muhatap olarak konuşuyorum"* demesiyle başladı.

Her sanığın bir avukatla temsil edileceğini ve isim söylenmesi gerektiğini hatırlatan duruşma yargıcına Abdullah Baştürk *"Avukatım Ercüment Tahiroğlu ve tevkil ettikleridir"* deyince yargıç *"olmaz"* diye itiraz etti. Avukatlar da ara karar üzerine konuşmak isteyince tartışma başladı.

Avukatların itirazlarını iddia makamının görüşlerini de alarak sürekli reddeden duruşma yargıcı avukatının saptanması konusunda Fehmi Işıklar'a söz verdi. Işıklar, *"52 taksim 52. Yani burada bulunan avukatların hepsi benim avukatımdır. Aralarında seçim yapamam. Buyurun siz seçin"* dedi. Bunun üzerine duruşma yargıcı *"Türk Milleti adına yargılama yaptıklarını kimsenin uydusu olmadıklarını söyledi ve biz seçmeyiz"* diyerek görüşlerini açıkladı. Fehmi Işıklar'ın konuşmasını Av Fehmi Güneş ve Av. Turgut Kazan'ın konuya ilişkin açıklamaları, önerileri izledi. As. Savcı Alb. Takkeci, avukat istemlerinin dikkate alınmamasını talep ederek *"kendilerini avukat olarak kabul ettirmek isteyen kişilerin bulunduğunu, bunların müdafilik durumlarının belli olmadığını"* söyledi.

İstemler üzerine karar için duruşmaya ara verildi.

Duruşma başladığında avukatların belirlenmediği görüldü. Bu arada *"16 aydır işkence gördüğünü* söyleyen A. Rıza Güven *"duruşmanın inzibatını bozduğu gerekçesiyle"* salondan çıkarıldı. Avukatların ve sanıkların açıklamaları, duruşma yargıcının yanıtları ile kararsızlık devam ederken sanıklarla, duruşma yargıcı Güvener arasında diyalog kuruldu. Fehmi Işıklar bir örnekle soruna açıklık getirilmesini istedi ve *"Huzurda bulunan 52 sanık olarak Avukat A'yı müdafi seçtik. Avukat A 200 avukatı tevkil etti. Avukat A duruşmaya gelmediği takdirde adedimiz kadar yani 52 avukat bizleri topluca savunabilecekler mi?"* dedi.

Yargıç'ın olumlu yanıt vermesi üzerine de *"demek ki biz kararı tam anlayamamışız. Bu açıklık içinde zapta geçerse ortada bir sorun kalmıyor"* diyen Işıklar'ın görüşüne diğer sendikacı sanıklar da katıldıklarını söylediler. Böylece avukatların belirlenmesi konusu açıklık kazanmış oldu ve duruşmaya kısa bir ara daha verildi..

47 SENDİKACI SANIK BİR AVUKAT TUTTU

Aradan sonra kendisine söz verilen Abdullah Baştürk bütün arkadaşları adına Av. Güzin Alkış Malkoç'u vekil tayin ettiklerini açıkladı.

Nusret Aydın, Şaban Aydın, Recep Koç, Ali Taşer ile birlikte bir gün önce Abdullah Baştürk'ün mahkemeyi red istemine de katılmadığını açıklayan Kenan Akman farklı avukatları asil avukat olarak tuttular. Böylece aralarında Orhan Apaydın, Gülçin Çaylıgil, Turgut Kazan, Hasan Fehmi Güneş, Halit Çelenk, Ercüment Tahiroğlu, Metin Somuncuoğlu, Nevzat Helvacı, Erşen Şansal ve Emine Gönel'in de bulunduğu 52 avukat zapta geçirilerek duruşmaya iddianamenin okunmasıyla devam edildi. ●

ECEVİT'İN ALATLI ALEYHİNE AÇTIĞI DAVAYA BAŞLANDI

"Müvekkilimiz Sayın Ecevit 1957 yılından 12 Eylül 1980 tarihine kadar milletvekili, Bakan ve Başbakan olarak TBMM'de görev yapmış, 1972 yılında CHP Genel Başkanlığı'na seçilmiş ve Ekim 1980'de ise bu görevinden kendi isteği ile ayrılmıştır.

Danışma Meclisi üyesi Ertuğrul Alatlı, Danışma Meclisi'nin 30. 11.1981 günkü oturumunda, bu tarihten birkaç gün önce Anayasa Komisyonu üyeliğine seçilen Sayın Orhan Aldıkaçtı'nın Anayasa Komisyonu çalışmaları konusunda verdiği demeci vesile ederek 12 Eylül 1980 öncesi siyasi parti liderlerini —ki müvekkilimiz bunlardan biridir— hiç bir ayırım yapmaksızın 'Gaflet ve dalalet' içinde bulunmakla suçlamış, 'Gaflet ve dalaletleri yüzünden devletin yıkılma noktasına gelinceye kadar tahrip edilmesine seyirci kalan 12 Eylül 1980 öncesi siyasi parti lider kadroları sizlere sesleniyoruz. Türkiye Cumhuriyeti Danışma Meclisi'nin içinden ellerinizi çekiniz' biçiminde konuşmuştur. Böylece MGK'nin 52 sayılı bildirisi nedeniyle, kendini savunma hakkı bulunmayan müvekkilimizin kişilik hakları, konuşmacı tarafından siyasi parti liderleri arasında bir ayrım yapılmaması yüzünden ağır biçimde çiğnenmiştir."

Bu açıklama ve gerekçelerle Asliye Hukuk Mahkemesi'ne başvuran Bülent Ecevit'in avukatları Şahin Mengü ve Hasan Bıyıklı Danışma Meclisi Merkez Üyesi Ertuğrul Alatlı hakkında 1 milyon liralık tazminat davası açmışlardı

Alatlı aleyhine açılan tazminat davasına 29 Aralık 1981 günü başlandı. Alatlı'nın avukatı cevap dilekçesini verdi ve mahkeme tarafların 10 gün içinde kanıtlarını sunması için duruşmayı ileri bir tarihe erteledi.

Duruşma 4 Şubat 1982 tarihine bırakıldı. ●

TÖB DER Kapatıldı

Tüm Öğretmenler Birleşme ve Dayanışma Derneği TÖB—DER kapatıldı ve yöneticileri mahkum edildi. Ankara Sıkıyönetim Komutanlığı 3 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde karara bağlanan TÖB—DER Davası'nda sanıklar son sözlerini söylerken 200.000 üyeli örgütün gizli örgüt sayılamayacağı, bu nedenle derneklerinin kapatılmamasını ve beraatlerini istemişlerdi.

1 Numaralı Askeri Mahkemenin büyük salonunda ise "TÖB—DER binalarında ele geçirilen suç unsuru ve dökümanın müsaderesine, TÖB—DER Genel Merkezi ve tüm şubelerinin kapatılmasına ve buradaki demirbaş eşyaların hazineye devredilmesine oy birliği ile karar verildiği" *açıklandı ve gerekçeli kararın daha sonra yazılacağı duyuruldu.*

İZLENİMLER

GÜNLERDEN 23 Aralık 1981. Hava kapalı. Zaman zaman yağmur çiseliyor. İşçiler yağan yağmurdan etkilenmiyormuş gibi çalışıyorlar. Tercüman gazetesi'nin önünden geçen ve Atatürk Öğrenci Sitesini kuşatan yolda bakım temizlik ve işaretleme devam ediyor. Bir bölümü Genel İş üyesi olan işçiler bugün temizledikleri, boyadıkları yoldan yarın sendikacıların geçirileceğini ve yargılanacağını biliyor gibi.

KELEPÇELİ GETİRİLDİLER

Bir gün önce 1. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Haydar Saltık'ın incelemelerde bulunduğu bu bölgede yoğun güvenlik önlemleri hemen dikkat çekiyor.

Toplum Zabıta Amirliği'nin önünden geçip Atatürk Öğrenci Sitesi'nin giriş kapısına yöneldiğimde bir asker *"Dava için geldiyseniz onun girişi daha aşağıda"* diyerek parmağıyla bahçe duvarının bittiği yeri gösterdi.

Atatürk Öğrenci Sitesi'nin sonradan yapılmış olan bu bölümünde öğrencilerin sosyal etkinlikleri için düşünülmüş spor salonu DİSK Davası için mahkeme salonuna çevrilmiş. Geniş bir alan üzerindeki spor salonu telörgülerle kundaklanmış gibi.

Giriş kapısının sağında duyuruların takıldığı bir pano var. Bu panoya dinleyiciler, avukatlar, basın ve tutuksuz sanıklar için ayrı ayrı talimatlar asılmış. Bu talimatların en altında ise 24 Aralık 1981 günü, yani duruşmanın başlayacağı ilk gün duruşma salonuna alınacak olan dinleyicilerin isimleri yazılmış.

Sıkıyönetim Komutanlığı'nca saptanan önceliklere göre duruşma salonuna alınacaklar şöyle belirlenmiş;

1. derecede önceliğe haiz olanlar: Anne, Baba, Eş, Çocuk, Kardeş.

2. derecede önceliğe haiz olanlar: Torun, Dede, Nine, Amca, Teyze, Hala, Dayı, Gelin, Kayınvalide, Kayınpeder.

3. derecede önceliğe haiz olanlar: Yenge, Baldız, Damat, Enişte, Kuzenler ve Kayınbirader.

Günde 300 kişinin alınacağı duruşma salonunda öncelik tanınanlar 300 kişiye ulaşamazsa *"Duruşma aleni"* olduğu için isteyen herkes salona dinleyici olarak girebilecek.

Kapının girişinde özel kontrol noktası var. Burada arananlar hemen sağ taraftaki *"özel hizmet çadırlarına"* girmek zorundalar. Başvuru, kayıt ve giriş için gerekli işlemler bu çadırlarda yapılıyor.

İsmimi basın için ayrılan deftere yazdırıp geri döndüğümde duyuruların asıldığı panonun önü kalabalıklaşmıştı. Dinleyici olarak önceden başvuranlar ismini arıyordu. Cin gibi bir çocuk *"İşte"* diye bağırdı ve parmağının ucuyla adını annesine gösterdi. Hem herkesten önce adını bulabilmiş olmanın hem de uzaktan da olsa babasını gün boyu izleyebilmenin sevincini yaşıyordu artık.

Dinleyici listelerinin başında *M. Serdar, Memnune, İ. Gazali, Sebahat, Atakan, M.Ata, Aytül ve Ayten Baştürk* adı okunuyor bu isimleri İddianamede iki numarayı almış olan DİSK Genel Sekreteri *Fehmi Işıklar*'ın yakınları *M. Remzi, Şükran ve Zehra Işıklar*'ın yakınları izliyordu. Duruşma Salonu'ndan çıkarılan *A.Rıza Güven*'in yakınları *Sevil, Serpil ve Rahil Güven* ise 14-15 ve 16. sırada bulunuyordu.

24 Aralık 1981.

DİSK Davası'nın başlayacağı salonun girişindeyiz. Bir dinleyici şunları anlatıyor. *"Sokağa çıkma yasağının bitmesini sabırsızlıkla bekledik. Zaten gece uyuyamamıştık. Hava istediği kadar karanlık olsun isterse sabah geç olsun biz kendimizi dışarı attık. Nasıl olsa sokağa çıkma yasağı sona ermişti. Nasıl olsa ergeç sabah olacaktı. Gün ağaracaktı. İki vasıta değiştirdik ve istenen saatte geldik."* Başkaları da gelmişti. Ortak özellikleri o an için heyecanlarıydı. Davanın başlamasına sevindikleri kadar içeride yakınlarını günboyu görebilecek olmaya da sevinmişlerdi. Tek tek aranarak içeri alındılar. Sanık sendikacıların gelme saati yaklaşmıştı. Kapı önünde üç beş muhabir kalmıştık. Görevliler içeri girmemizi istedi. Biz fotoğraf çekmek istediğimizi söyleyince. Bir yetkili *"girişte fo-*

→

SAVAŞ HALİ HÜKÜMLERİ

I. Ordu ve İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı 2 Numaralı Askeri Mahkemesi'nde Duruşma Hakimi Binbaşı Çetin Güvener DİSK Davası'nda savaş hali hükümlerinin uygulanacağını söyledi.

353 Sayılı Askeri Mahkemeler Kuruluşu ve Yargılama Usulü Yasası, savaş halinde uygulanacak hükümleri belirlemiş. 1402 sayılı sıkıyönetim yasasının 18. maddesi de Sıkıyönetim Komutanlığı nezdinde kurulan askeri mahkemelerde 353 sayılı yasanın savaş hali hükümlerinin uygulanabileceğini kabul etmiş.

353 Sayılı Yasanın 248. maddesine göre savaşta askeri mahkemelerin verdiği kararlar temyiz edilemiyor. Ancak ölüm, 15 yıl ve bundan yukarı hürriyeti bağlayıcı ceza hükümleri kıt'a komutanı veya Askeri kısım amiri tarafından temyiz edilebiliyor. Ölüm cezalarına dair hükümlerin onaylanmasında Türk Silahlı Kuvvetler Komutanı yetkili bulunuyor. Aynı yasanın 85. maddesi ise avukat sayısının sınırlandırılmasını hükme bağlamış.

Bugün uygulanmakta olan sıkıyönetim savaş nedeniyle ilan edilmediğinden DİSK Davası'nda verilen kararlar temyiz edilebilecek. •

HAKİM BİNBAŞI ÇETİN GÜVENER

toğraf çekmenin mümkün olmadığını, sanıkları reo'larla içeri alacaklarını, girişte indirmeyeceklerini, hem de kelepçeli getirilen sanıklar adına resim çekmenin doğru olmayacağını" iddia ederek görevli askerlere bize yol göstermeleri için emir verdi. Önümüzde ve arkamızda birer asker olduğu halde tek kişinin yürümesi için yapılmış telörgülü yoldan ilerledik. Salonun yanındaki boşluğa geçtik. Tam o sıra reo'lar geldiler. Bahçe içinde özel olarak hazırlanmış park yerlerine kadar ilerlediler ve açılan kapılardan elleri kelepçeli sendikacılar tek tek indirilerek *"birerli koldan"* duruşma salonuna doğru götürüldüler. Salon tamamen boşaltıldıktan sonra sanıklar isim okunarak sıra ile içeri alındılar.

Hakim Binbaşı Çetin Güvener celseyi açtığında saatler 10.09'u, takvim ise 24 Aralık 1981'i gösteriyordu. DİSK Davası başlamıştı.

Gün bitti. Duruşma 25 Aralık 1981'e bırakıldığında dinleyici sıralarında bulunan Taner ve Caner Mıhlacı yerlerinden kalkmak istemiyor gibiydiler. Sabah babalarıyla güle oynaya gelmişlerdi duruşmaya. Şimdi babaları olmadan döneceklerdi. Çünkü tutuksuz yargılanan Mehmet Mıhlacı tutuklanmıştı. Bir şey söylemeden bir süre daha baktılar solona ve el sallayarak ayrıldılar salondan. O akşam akıllarında kalan son iz herhalde tutuklanan babalarının onları gülerek uğurlamasıydı.

25 Aralık 1981.

Duruşma bu kez savunma avukatlarıyla devam ediyor. Dün toplu halde salonu terkeden avukatlar yerlerinde bugün. Henüz heyet yok. Sanıklar ve yakınları uzaktan da olsa işaretleşiyor, konuşuyor, birşeyler anlatıyorlar birbirlerine. Herkes salona daha bir alışmış gibi.

Bir gün önce salondan atılan İstanbul Barosu Başkanı Avukat Orhan Apaydın bugün konuşmuyor. Sözcülüğü Hasan Fehmi Güneş yapıyor.

Zaman zaman Av. Hasan Fehmi Güneş'in yanısıra Av. Ercüment Tahiroğlu ve Av. Turgut Kazan'da savunma avukatları adına söz alarak konuştular.

Duruşmanın ikinci günü sanık sendikacılarda genel olarak bir rahatlık görülürken, duruşmanın son saatlerine doğru Duruşma Hakimi de diyalogla sorunları çözme tutumu aldı. Sanıklar arasında en rahatsız gibi görünen Kenan Akman'dı. ●

ÇARELERİ TÜKENMİŞ

Jülide GÜLİZAR

"Dilerim Allahtan ateş olup ciğerine yapışsın adaaamm." Bu sözler irkiltti beni. Sanki benim ciğerime ateş yapışmış gibi oldum. Dönüp baktım. Bir kadın yumruk yaptığı sağ elini göğsüne vura vura söyleniyordu: *"Ciğerine yapışsın e mi? Bulunmaz dertlere düşüp de derman diye inleyesin, bulunmaya dermanın e mi?"* Koskoca bulvarda, hem de en kalabalık saatte, kimseye aldırmayan ve yüksek sayılabilecek bir sesle bedduaları biribiri arkasına sıralayan bu kadın merakımı uyandırdı. Sordum. *"Kime söylüyorsun bunları?"* Başını sekiz-dokuz katlı binalardan birine kaldırdı, gözlerinde apaçık görülen bir kinle ve içinden sökülüp gelen bir sesle *"aha şuna"* dedi, *"şu depede oturana". "Ne oturanı"* diye tersledi bir adam *"Oturanı moturanı yok, kaçmış getmiş". "Vayy"* diye inledi kadın ve yeniden başladı beddualarına. Durum anlaşılmıştı. Yine milyonları toplayıp kaçan bir banker ve arkasında çaresiz kalıp dövünenler.

Az önceki kadın dozunu arttırdığı bedduaları bir ara kesip kendi akılsızlığına veriştirmeye başlıyor. *"Kimsede değil kabahat bizde. Dipsiz kuyuya taş atıyorduk. Biz attıkça o da yutuyordu. Dolmak bilmiyordu. Şimdi çıkar çıkarabilirsen.." "Sen o kuyudan yapabilirsen bir kova buz gibi su çıkar da o sudan bir bardak iç olanların üstüne"* diye aklından geçenleri özetliyor bir başka kadın. Biraz da çaresizlik içinde. *"Sen benim aklımı çaldın. Ben banker manker ne bilirdim, aldın buralara getirdin, Allah seni.."*

— *Kadın kadın kendine gel. Madem öyle, senin aklın yok muydu? Niye düştün peşime?*

— *Niye olacak, cahillikten.*

— *Cahillikse cahillik, biz de senden akıllı değiliz. Biz de birilerinden duyduk geldik. Çare dedik, medet umduk geldik. Böyle olacağını bilir miydik? Hem paraları alıp löp löp yutarken her ay keyfine diyecek yoktu.*

— *Üç kuruş para görüyordu elimiz avucumuz. Çoluğun çocuğun midesine iki tike et giriyordu. Çok mu gördün? Sen keyifli değil miydin yani?*

Araya başka kadınlar giriyor. *"Kapı bitişik komşusunuz, gene yüzyüze bakacaksınız, ayıptır, yapmayın"* gibi sözlerle yatıştırmaya çalışıyorlar. Öfkeli kadın oldukça yumuşak ve özür dilercesine konuşuyor. *"He ya haklısınız, amma ne ki çaremiz tükenmiş, it gibi ısırmak geliyor içimden."*

Çaresi tükenmiş, daha doğrusu çareleri tükenmiş. Anlatılanlara bakılırsa, ellerindeki, kollarındaki, parmaklarındaki, boyunlarındaki, koyunlarındakini kaptırmışlar. Evlerini, gecekondularını, tarlasını-tapanını satan olmuş. Komşusuna akıl öğreten, yoksulluktan kurtulmanın çaresini Gölbaşının bir köyündeki tarlasını satmakta bulmuş. Tarlayı bir an önce paraya çevirmek istediği için bir açıkgöze düşük fiyatla kaptırmış, ama gene de bir güvence bulduğunu sanıp şükrediyormuş haline. Kocası dört yıl önce ölmüş, dört çocukla kalmış. *"Kadın başıma bu kadarını becerebildim. İnsan cahil olunca, bir de erkeksiz olunca elinden hiçbir şey gelmiyor. Benim de Halise bacı gibi içim yanıyor. İçimden verip veriştiriyorum da yangınımı dışa vurmaya kalkınca laf dilimin ucunda eriyiveriyor sanki. Keşke söyleyebilsem onun gibi"*

Bu iki kafadarın bir komşuları daha var kendilerine uydurdukları. Nurcihan. En gençleri o. Beş altı yıllık evli. Yirmi üçünde ya var ya yok. Kocası odacıymış. İki büyük oğlanı komşulara bırakmış, kucağındaki küçükle gelmiş. Kimseyi suçladığı yok. *"Geçinemiyorduk"* diyor, *"boğaz bu, herşeyi istiyor. Hele benimkisi daha çok istiyor. Emzikliyim de ondan herhalde."*

— *Peki ya kardeşim, bu yoksullukla ve daha bu yaşta üç tane çocuk..*

— *Anamız atamız Allah deldiği boğazı aç komaz diye öğretti bize. Ama tövbe tövbe koyuyor işte. Ne bilelim, oluveriyor bebeler."* Bir başka kadın akıl öğretiyor: *"Ne demek yani, oluveriyor işte. Hastaneye git çaresini söylesinler. Radyolar Televizyonlar her gün bar bar anlatıyor doğum kontrolü diye. Keyfinizden geçemiyorsunuz.. Sonra da.."*

— *N'olmuş yani, sana ne benim bebelerimden? Sen mi veriyon ekmeğini suyunu?*

— *Ben vermiyom da bak işte böyle banker kapılarında sürünüp duruyorsun onlar için.*

— *Ya peki sen niye burdasın, sen benden farklı mısın yani?*

Bankerlikten başlayan söz doğum kontrolüne gelince araya girdim.

— *Canım bırakın şimdi bu tartışmaları. Siz bunun için mi geldiniz buraya? Sen kaç para kaptırdın Nurcihan?*

— *Çook be abla. Düğünümde ne takıldıysa hepsini satıp buraya getir-*

→

dik. Bir kremisem vardı. Bir zincirim vardı, bir beşibiryerdem. Üç dört tane bileziği daha önce satıp yemiştik. Bizde evlenen kıza bunları takmak adettir. Bu bankerler çıkınca benimkiyle oturup konuştuk. Hepsini sattık. Gitti bütün takılarım. Gitti ki bir daha gelmez.

— Peki hiç düşünmediniz mi bir gün kötü bir sonuçla karşılaşabileceğinizi?

— Düşünmedik, belki de düşünmek istemedik. Düşünsek de ne edecektik ki? Gözü kör olsun bu yoksulluğun. Takılarımın gittiğine yanmıyorum da.. Onlar bizim güvencemiz, dayancamızdı. Elden çıkardık, umut kapısı bilip buraya geldik. O da yüzümüze kapandı işte.

— Devlet sizleri böyle bırakmaz ya. Herhalde birşeyler yapacaktır.

Nurcihan cevap yerine burnunu büküp ağzını çarpıtıyor. Bir başka kadından geliyor cevap.

"El elin eşeğini türkü çağırarak arar derler. Bizimki de öyle olacaktır".

"SIFIRA SIFIR"

Genç bir hanım söze karışıyor. Geçen yıl kocasından ayrılmış. Bir çocukla kalmış. *"Bileziklerimi satıp, çocuğumun geleceğini düşündüğüm için bankere verdim"* diyor ve ekliyor: *"Sıfıra sıfır elde var sıfır yine."*

"Sizler" diyorum, okumuş çalışan insanlarsınız. Az önce konuştuklarım yaptıklarını cahilliğe bağlıyorlardı. Peki ya sizler? *"Bizler de çaresizliğimize"* diyorlar. Bir hanım soruyor. *"Peki ne yapacaktık başka? Ya yüreğimize taş basıp çoluk çocuğun sızlanmalarına kulaklarımızı tıkayacaktık. Ya da kötü yollardan arayacaktık rızklarını. Hoş benden o da geçmiş ya. Gençler için söylüyorum."*

Bir gecekondulu kadın yaklaşıyor yanıma. Hırsla kinle *"yaz"* diyor, *"yaz da büyüklerimiz gerçekleri öğrensinler. Benim kocam bir böbreğini sattı zengin bir adama. Ondan aldığımız paraya kırıp sarıp ekledik, bankere verdiydik. Şimdi de bir gözünü satmak istiyor. Giden paraya mı yanarsın, giden böbreğe mi, gidecek göze mi? İnşallah banker midir nedir onun böbreklerine inme iner de.."*

Kanım donuyor sanki. Başım dönüyor, dünya dönüyor, herkes dönüyor. Herkes de donmuş gibi. Yüzleri sapsarı. Kadın bir ağıt koyuyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyor. *"Üç bebemin hakkıydı, adamımın böbreğinin hakkıydı o paralar"*. Gözyaşları donmuşluğumuzu çözüyor. Teselli etmek isteyenler oluyor. *"Bırakın garibi"* diyor yanındaki yaşlıca kadın, *"Herifini üzmemek için evde herşeyi içine atıyor. Bırakın zehirini akıtsın."*

Çevremizi az önceki gecekondulu kadınlar sarıyor. Bankerlere akıllarına gelen her türlü cezayı, işkenceyi uyguluyorlar. Hepsinin acıdan yüzleri gerilmiş. *"Ciğerine ateş olup yapışsın"* diye beddua eden kadın bu kez daha öfkeli. *"Bu adamları ele geçirince 146—I'den yargılamalı"* diyor. Sanki bir kez daha donup kalıyorum. *"146-I'in ne olduğunu biliyor musun"* diye soruyorum. Şaşkınlıktan ağzım açık.. *"Öğrendik"* diyor, *"öğrendik, idam"*

— İyi ama böyle bir suçun cezası idam olur mu? Nerden çıkardın?

— Banka soyanlardan daha mı az suçlu bunlar yani?

Bir başkası cevaplıyor. *"Tabii ya, onlar banka soydularsa, bunlar da halkı soyuyorlar. Yanlarına mı kalsın yaptıkları?"*

"Yanlarına kalmayacaktır elbet. Devlet birşeyler yapacaktır. Her ne kadar Maliye Bakanı halkın kumar oynadığını ve kaybettiğini söylüyorsa da eminim bir çaresini bulacaktır, bulmalıdır" diyorum. Bir uğuldama başlıyor. Neler söylemiyorlar ki? Falanca Bakanın kardeşi?. Filanca büyük bankerin danışmanının.. Bütün bu iflasları falan filan büyük bankerlerin.. Sorumsuzluk. Yoksulluk.. Sahipsizlik.. Tek satırını yazsam beni ve Derginin Yazı İşleri Müdürü'nü yıllarca hapis yatıracak şeyler. Kimisi korkarak.. Kimisi korkmadan.. Kimisi isyan ederek.. Kimisi canından bezmişcesine.. Kimisi de meydan okuyarak.

Yavaşça ayrılıyorum oradan. Kulaklarımda o genç kadının sesi uğulduyor. *"Üç bebemin hakkıydı. Adamımın böbreğinin hakkıydı. İnşallah..."* ●

BİR DOLANDIRICILIK TABLOSU VE SEYREDENLER

SON günlerde beşer onar batmağa yada halkın milyarlarca lirasıyla birlikte kaybolmağa başlayan piyasa bankerlerinin oluşturduğu tablo, kuşkusuz, beceriksiz iş adamlarının çizdiği olağan bir iflâs tablosu değildir. Bu, resmen, ilgili bir Bakanın ve öteki yetkililerin gözleri önünde halkın dolandırılması tablosudur. Bu tabloda şimdi halk, bir yandan göz göre göre dolandırılmanın kekremsi tadını duymakta, bir yandan da yetkililerin kayıtsız ve kaygısız tutumunun sergilediği ibret sahnesini seyretmektedir.

7129 sayılı Bankalar Yasası, banker adı altında çalışan bu kişi ve kuruluşların mevduat toplamalarını kesin olarak yasakladığı halde; 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Yasası, banker adı altında çalışan bu kişi ve kuruluşları *"tefeci"* saydığı ve cezalandırılmaları gerektiğini öngördüğü halde, Maliye Bakanı ve Bakanlığı bu yasaların verdiği yetkileri kullanmamış ve yasal olmayan bu etkinliklere göz yummuştur.

Halkın tefecilere yatırdığı paraların hiçbir yasal güvencesi olmadığını ve koca koca firmaların çatırdadığı bir ekonomik ortamda çoğu serüven peşinde koşan bu tefecilerin birgün batacaklarını, halkın parasıyla birlikte yok olacaklarını, olayın bu noktaya varacağını bile bile, Bakan bu tarihsel dolandırıcılık olayı karşısında kayıtsız kalmıştır.

Üstelik, bu konudaki sorumluluk payını bilmezlikten gelen Bakan, *"Halkımız kumar oynamıştır"* diyerek, suçu, 24 Ocak kararlarının tefecilere muhtaç ettiği halka yüklemek istemiştir.

Böylece olan olmuştur. Tefecilere para yatırmak için evini, barkını, arsasını, altınını, çehizini, malını mülkünü satan emeklisi, dulu, yetimi, ev kadını ile, Emekli Sandığından borç alan gariban memuru ile, işçisiyle köylüsüyle onbinlerce dar gelirli vatandaş, şimdi, bir yaşam boyu dişinden tırnağından artırarak, göz nuru, alın teri dökerek, binbir yoksunluğa katlanarak sağlayabildiği mütevazı birikimlerini kaptırmış olmanın göz göre göre dolandırılmış olmanın umutsuzluğunu acısını yaşıyor. Hepsinden önemlisi, sahipsizliğine yalnızlığına yanıyor.

Yetkililerin seyirci kalması yüzünden bu boyutlara ulaşan kargaşa içinde, tefecilere para veren onbinlerce dar ve değişmez gelirli, büsbütün yoksullaşmış ve ne yazık ki mülksüzleşmiş bulunuyor. İşin acı tarafı, bunların tefeciye para vermek için sattığı malların büyük bir bölümü, yine kendi paralarıyla tefeciler tarafından satın alınmış ve böylece servet'i, yasal olmayan yollardan haksızca el değiştirmiş oluyor.

YIL YENİ AMA DERTLER ESKİ

• 1981 yılı ekonomik alanda tüm dünya için ciddi bir bunalım yılı olarak geride kalırken, 1982 yılına, çözülmemiş, birikerek ağırlaşmış bir yığın sorun devretti.

1981 yılı ekonomik alanda tüm dünya için ciddi bir bunalım yılı olarak tarihe geçerken, geriye, çözülmemiş, hatta ağırlaşmış bir yığın sorun bıraktı.

1981 yılında enflasyon hızını bir ölçüde kesen sınaileşmiş ülkeler, bu kez de gitgide artan ve 1929-1930 bunalımı ile karşılaştırılabilir boyutlara ulaşma eğilimi gösteren, ciddi bir işsizlik sorunuyla karşı karşıya bulunuyorlar. Yüksek ve değişken faiz oranlarının, serbestce dalgalanan döviz fiyatlarının ve bunların yarattığı spekülatif sermaye hareketlerinin, sıkı para politikasının ve bütçe açıklarının, bilinçli politikalarla daraltılan istemin olumsuz etkilediği sınaileşmiş ülke ekonomilerinde yavaşlamış bulunan ulusal gelir artışı, üretim ve yatırım etkinliklerindeki duralama, işsizlik ve enflasyon 1982 yılının da başlıca sorunlarını oluşturuyor.

Türkiye'nin yer aldığı petrolü olmayan gelişme sürecindeki ülkeler grubu için tablo daha da karanlık. Bu ülkelerin bir bölümü ciddi açlık tehlikesiyle karşı karşıya. Enerji alanındaki sorunlar ise tüm ağırlığı ile ortada. Sınaileşmiş ülkelerde gittikçe güçlenen ticaret alanındaki koruma önlemleri, dışsatımlarını arttırarak dış ödeme güçlüklerini bir ölçüde de olsa hafifletmek çabası içinde olan gelişme sürecindeki ülkeler için ayrı bir kaygı kaynağı.

Gelişme sürecindeki ülkelerin ödemeler dengesi açıkları ile bu açıklara koşut olarak dış borçları 1981 yılında da büyümesini sürdürdü. Petrolü olmayan gelişme sürecindeki ülkelerin 1980 yılı sonunda 69,8 milyar dolar olan ödemeler dengesi cari işlemler açığının 1981 yılı sonunda 81,9 milyar dolara yükseldiği ve dış borçları toplamının da 1980 yılı sonunda 370,1 milyar dolardan 1981 yılı sonunda 425,2 milyar dolara ulaştığı hesaplanıyor.

Sözkonusu ülkelerin dış borçlarının bu boyutlara varmasından ve dış borçların ertelenmesi istemlerinin artmasından şimdi uluslararası bankacılık sistemi de kaygılı.

Borç veren sınaileşmiş ülkelerin ve özellikle ABD'nin karşı karşıya bulundukları güçlükler ve bu ülkelerin serbest piyasa ekonomisi içinde yabancı sermayeye ve uluslararası para piyasalarına açılmaları görüşü, devletten devlete olan yardımları da sınırlıyor.

Aynı nedenlerle Para Fonu ve Dünya Bankası gibi uluslararası resmi kuruluşların da gelişme sürecindeki ülkelere sağladıkları ödeme kolaylıklarının koşullarında ve tutarında önemli bir gelişme beklenmiyor.

KUZEY–GÜNEY DİYALOĞUNDA MİLİMETRİK İLERLEME

Gelişmiş ülkelerden gelişme sürecindeki ülkelere yığınsal bir kaynak aktarmasının sözkonusu olmadığı gibi, teknoloji aktarılması yolunda da 1981 yılı önemli bir gelişmeye sahne olmadı.

Yukarıdan beri kısaca değinilen bu sorunların gelişmiş ülkelerle (yani Kuzey) ile gelişme sürecindeki ülkeler (yani Güney) arasında sağlıklı bir diyalog çerçevesinde ele alınması yolunda Batı Alman eski Şansölyelerinden Willy Brandt başkanlığındaki komisyonun hazırladığı rapordan bu yana doğan umutlar da Cancun Doruğu diye anılan ve 22 ülke Devlet ve hükümet başkanlarını bir araya getiren toplantıda söndü denebilir. 1981 yılının Ekim ayında yapılan toplantıda, özellikle ABD, uluslararası yeni bir ekonomik düzen kurulması yolunda gelişmiş ülkelerle gelişme sürecindeki ülkelerin eşit söz haklarıyla katılacakları bir diyaloga kesin olarak karşı çıkarken, aynı zamanda sınaileşmiş ülkelerin kendi ekonomilerine çeki düzen vermeden gelişme sürecindeki ülkelere anlamlı ölçülerde yardım yapmayacakları anlaşıldı.

Böylece sorunlarıyla başbaşa kalan gelişme sürecindeki ülkeler için bu karanlık tabloda tek ışıklı nokta, kuşkusuz, Petrol Dışsatımcısı Ülkeler Örgütü'nün (OPEC) petrol fiyatlarında indirim yapmış olmasıdır. Ancak petrol dışalımının dolarla ödenmesi nedeniyle, paraları sürekli değer yitiren gelişme sürecindeki ülkelerdeki tüketiciler için petrol fiyatları artmaya kuşkusuz devam edecek.

1981 yılı, Türk ekonomisi için her ne pahasına olursa olsun enflasyon hızını kesme için savaşım yılı olmuştur denebilir. Uygulanan sıkı para-kredi politikası ile, dar bütçe politikası ile, ücretleri, gelirleri ve iç istemi denetim altında tutan politikalarla bunda bir ölçüde de başarı sağlanmıştır. 1980 yılında yüzde yüzü aşmış olan enflasyon hızının, 1981 yılında yüzde 40 dolayına düşürüldüğü gözlemlenmektedir.

Ne var ki, işsizlik günden güne artmaktadır. Küçük ve orta boy işletmelerden sonra şimdi büyük işletmeler de önemli güçlüklerle karşı karşıya bulunduklarından söz etmeye başlamışlardır. Özellikle yatırımı ve üretimi olumsuz etkilediği bilinen yüksek faiz oranlarının düşürülmesi anlamına gelen kredi maliyetlerinin ucuzlatılmasını ister olmuşlardır.

İflasların, konkordato işlemlerinin yaygınlaşması, yatırımların duraladığından söz edilmesi, tarımsal üretimin beklenen ölçüde gerçekleşmemesi, kapasite kullanımında anlamlı artışlar olmaması gibi olumsuz etmenlere karşın büyüme hızı yüzde 4,4 oranında gerçekleşmiş bulunmaktadır. 1982 yılı için de büyüme hızının yüzde 4,5 ile yüzde 5 arasında değişeceği tahmin edilmektedir.

Türk ekonomisinin dışa açılma çabaları yanında içeride istemin daralması ve Orta Doğu'daki pazarların genişlemesi, dışsatımı olumlu etkilemiştir. 1981 yılının on aylık döneminde bir önceki yılın eş dönemine göre yüzde 64,4 oranında artış gösteren dışsatımın yıl sonunda 4,5 milyar dolar gibi azımsanmayacak bir düzeye ulaşması beklenmektedir. 1982 yılı için 5,8 milyar dolarlık dışsatım hedef alınmıştır. Şimdi bu alandaki sorun, dışsatımda görülen bu artışın sürekliliğini sağlamaktır.

Dışsatım gibi işçi dövizleri gelirlerinde 1981 yılının on ayında yüzde 23 oranında azımsanmayacak bir artış sağlanmıştır. Yıl sonunda işçi dövizlerinin 2,5 milyar dolara ulaşması beklenmekte ve 1982 yılında da bu kaynaktan 2,8 milyar dolarlık döviz geliri sağlanacağı umulmaktadır.

Öteki döviz gelirlerinde de artışlar sağlanmış olmasına karşın 1981 yı- →

lında da ödemeler dengesi 2,0 milyar doların üzerinde bir açık verecektir. Söz konusu açığın 1982 yılında da sürmesi kesindir. Yalnız büyüklüğü konusunda Özal'ın tahminleriyle uluslararası kuruluşların yaptıkları tahminler arasında önemli farklar vardır. Özal, açığın 1,6 milyar dolar dolayında olacağını söylerken, uluslararası kuruluşlar bunun 2,5 milyar olacağı görüşündeler.

PARA–KREDİ ALANINDA 1981 KARGAŞA YILI

Bir bankacının deyimiyle, 1981 yılı para-kredi alanında tam bir kargaşa yılı olmuştur. Serbest faiz uygulamasının yol açtığı banka-banker yarışması, mevduat faizlerini yukarı doğru çekerken, bankalar 1982 yılının bankalar için güç bir yıl olacağını söylemeye başlamışlardır. O arada özellikle Maliye Bakanlığının kayıtsızlığı ve zamanında önlem almaması nedeniyle piyasa bankeri adı altındaki tefecilerin, halkın milyarlarca lirası ile batmaya, kaybolmaya başlaması, herhalde yılın en önemli olaylarından birini oluşturmuştur.

Kamu maliyesi alanındaki resmi açıklamalar, 1981 yılı bütçesinin denk olarak bağlanacağı yolundadır. 1982 yılı bütçesi de, denk bütçe anlayışı içinde oldukça dar tutulmuştur. Bu ve işçi ve memurların ücret ve aylıklarına yapılması öngörülen yüzde yirmibeş oranındaki zamlar, 1982 yılının da her ne pahasına olursa olsun bir enflasyonla savaşım yılı olacağı izlenimini vermektedir.

Ekonominin sağlığına kavuşması için enflasyon hızının dayanılabilir ölçülere indirilmesi, kuşkusuz, gereklidir. Ama enflasyon hızının yavaşlatılmasında, bunalımdan çıkma yolunda tüm yükün dar ve değişmez gelirlilere, toplumun belli kesimlerine yüklenmesi bu politikaların 1982 yılında da sürdürüleceğinin anlaşılması, enflasyonla savaşımda parasal önlemlere bu denli ağırlık verilmesi, buna karşılık işsizlik karşısında, kapılarını kapatmak zorunda kalan sınai tesisler karşısında, halkın yoksullaşması, mülksüzleşmesi karşısında ekonomiyi yönetenlerin ilgisiz gözükmesi, 1982 yılının da ekonominin tümü için değilse bile kimi kesimleri ve geniş halk yığınları için yine dertli bir yıl olacağını düşündürmektedir. •

POLONYA'DA DİRENİŞ SÜRÜYOR

ŞİLİ-POLONYA AYNI KAVGA

TUĞRUL ARTUNKAL
PARİS'TEN BİLDİRİYOR

İŞÇİ sınıfı iktidarı, halk demokrasisi adları altında bir tek parti istibdadı yaratılmasına, çalışanların temel hak ve özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarına karşı çıkan Polonya demokrasi hareketine indirilen darbe bir sürü açıdan ele alınabilir.

Bunlardan belki de en önemlisi öncü güç olduğu öne sürülen partinin tek başına egemenliğinin partiyle devleti zaman içinde özdeşleştirerek tam bir klasik istibdada yol açması. Ve bunun ötesinde partiyi iktidarın bir aracısı haline getirmesi. Böylesi bir düzenin çeşitli çelişkiler sonucunda orduyu öne çıkarması göndere iflas bayrağı çekilmesine denk. Polonya darbesini Güney Amerika'daki darbelerle ilk kıyaslayanın bir İtalyan komünisti olması bu açıdan düşündürücü.

ABD'nin, Almanya'nın, NATO çevrelerinin ilk tepkileri hayli umutsuzluk verici aslında. Söyledikleri neredeyse *"yabancı birlikler müdahale etmemiş ya, bundan iyisi can sağlığı...'* tarzında. Bunda doğal olarak 1943 Yalta dünya paylaşımının şartlandırdığı bir bakışın büyük payı var. Uluslararası yumuşama ya da en azından durumu daha da kızıştırmama kaygıları ön planda. Bir Fransız dışişleri Bakanı (Claude Cheysson) kalkıp rahatlıkla *"parmaklarını dahi iyi kıpırdatmayacaklarını"* söyleyebiliyor.

BU DEFTERİ KAPATALIM

Pekiyi denebilir o zaman. İnsan haklarıydı? Helsinki anlaşmasıydı? Benzeri görülmemiş bir hareketle Polonya'lı emekçiler işyerleri yönetimlerine katılmak istediklerinde, ayrıcalıklı kesimlerin özel alış-veriş pazarlarının kapatılmasını ve karaborsayı da engellemek üzere ülke çapında mal →

dağıtımını çalışanlar arasından seçilen toplum denetim kurallarının üstlenmesini dilediklerinde, bu hangi akılla uluslararası açıdan sorumsuzluk, ülke çerçevesindeyse sosyalizmden geri dönüş sayılacak. Ve en acısı Polonya olaylarını nalına mıhına kendi yararlarına kullanmaya çabalayıp, kendi ülkelerinin insanlarının da kazara aynı taleplerde bulunmalarından tedirginlik duyan kimi tutucu batı yönetimlerinin pek rahatlıkla bu defteri de kapatmaya hazır görünmeleri.

Bu olumsuzlukların yanı sıra, hatta onları gölgelercesine başka tepkiler olaya başka bir bakışı dile getirmekte. Fransa'da yıllardan beri görülmemiş bir tarzda tüm sendikalar bir araya gelip 14 Aralık günü Paris'te son on yılın en büyük gösteri yürüyüşünü düzenlediler. Sosyalist partisinin de destekleyip katıldığı yürüyüşte Fransız komünistleriyle, denetimleri altındaki CGT sendikasının yoklukları bir yerde *son kertede* uzlaşmaz iki anlayışın varlığını kanıtlıyordu.

Oysa İtalyan komünistlerinin yanı sıra sert bir tepki gösteren İspanyollar ülkenin en büyük sendikası İşçi Komisyonlarının genel sekreteri Camacho'nun ağzından çalışanlara karşı bir darbenin doğuda gerçekleşmesinin hiç bir şey fark ettirmeyeceğini belirtmekten çekinmemişlerdi. Sözün kısası demokratik sol hareketin ta I. Dünya Savaşından beri varlık nedeni edindiği özgürlüğün, dolayısıyla da çoğulculuğun vazgeçilmezliği ilkesine daha şimdilik bu ilkenin kesin reddini billurlaştıran doğu ülkelerinden tam kopmasalar da yaklaşmaktalar.

POLONYA İLE ŞİLİ OLAYLARI BİRBİRİNE BENZETİLİYOR

ŞİLİ–POLONYA AYNI KAVGA

14 Aralık Paris, 15 Aralık Roma. *"Şili-Polonya aynı kavga"*, *'Özgürlüksüz sosyalizm olmaz"*... Bu yüzbinlerin birlikte vardığı yargı öyle kolaylıkla sağcılığa yorulacak gibi değil. Dayanışmanın son kurultayındaki konuşmacılardan birinin dediği gibi, çalışanların işyeri ya da mahalle yöneticilerini seçmelerinden dahi korkanlar tutucudur aslında.

Bu tepkiler ne yazık ki Polonya'yı kurtaracak değil. Yalta'nın gölgesi ve barışa dört elle sarılma mücadelesinin doğruluğu bu tepkileri ancak çoğulcu demokrasi ve emekçilerin hak ve yetenekleri adına bilinçlerde kazanılmış bir mevzi konumunda bırakıyor. Ama iş disiplinsizliklerinin ölümle cezalandırılacağının bildirildiği Polonya'da ülke sanayiinin iki kalesi, Silezya maden havzasıyla Gdansk bölgesi bu yazının kaleme alındığı demlerde toplu grevde. ●

AVRUPALILIK VE POLONYA

Polonya'da olup bitenler çok değişik açılardan dünya kamuoyunun dikkatini üzerlerine çekiyor. Kimilerine göre, Polonya'da sosyalizmin iflası kanıtlanıyor. Kimilerine göre Polonya, borç batağı içinde yüzen ve bu yüzden anarşinin kucağına düşmekten kendisini kurtaramamış bir ülkedir. Kimilerine göre, Polonya Sovyet uydusu olmanın bedelini ödüyor. Kimilerine göre, Polonya Amerikan oyunlarının yeni kurbanlarından biridir...

Bütün bu gözlemlerin hepsinde veya bir bölümünde şu veya bu ölçüde gerçek payı bulunabilir. Ancak, Avrupalı olma savaşını yıllardır sürdüren bir toplumun insanları olarak bizler için Polonya olaylarının asıl üzerinde durulması gereken bir yanı bulunduğu da unutulmamalıdır.

Polonya gerek coğrafi konumuyla gerekse Chopinleriyle Paderewskyleriyle, toplumsal düşünceler tarihinde iz bırakmış düşünürleriyle... çağdaş uygarlığa önemli katkılar sağlamış bir ülkedir. Polonya'da bugün yaşanılan olaylar da günümüz Polonyasındaki insanın geçmişten miras olarak devraldığı bu değer birikimine layık olduğunu göstermektedir. Bu birikim, Avrupalı olmanın gerçek anlamına uygun bir biçimde demokratik haklar ve özgürlükler konusunda toplum olarak gösterilen bilinçli duyarlılıkta kendisini göstermektedir.

Avrupa çok yönlü ve çelişkili bir gerçektir. Ne var ki Avrupalılığı tanımlayan niteliklerden ancak bir bölümü kalıcı olmak özelliğini taşımaktadır. Kuşkusuz, gene Avrupa'da yenilgiye uğratılmış olan Faşizm de Avrupa'nın bir ürünüdür; bunun gibi artık yokolmaya mahkum olduğu iyice anlaşılmış bulunan sömürgecilik de emperyalizm de Avrupa'dan kaynaklanmıştır. Buna karşılık, özgürlük ve demokrasi gibi evrensel ve kalıcı değerlerin bugün kazandıkları düzey de gene geniş ölçüde Avrupa'nın katkısıyla oluşmuştur.Bir bakıma, Avrupa'nın sınırlarını belirleyen ve Avrupalılık düzeyine ölçü olabilecek de bu değerlerdir. Bir toplumda bu değerlerin varlığını kanıtlayacak tek unsur da o toplumu oluşturan halk kesimlerinin bu değerlere sahip çıkma konusunda gösterebildiği tutumla belirlenebilir...

FİRAS: İSRAİL VE ABD'NİN TUTUMUNU ELEŞTİRDİ

FİLİSTİN Kurtuluş Örgütü Temsilcisi Abu FİRAS, 1 Ocak Filistin Devrimi'nin yıldönümü nedeniyle ARAYIŞ'ın sorularını yanıtladı. ARAYIŞ'ın Firas'a yönelttiği sorular ve Abu Firas'ın yanıtları şöyle.

ARAYIŞ: Filistin Devriminin yıldönümü neden 1 Ocak'ta kutlanıyor?

FİRAS: Filistin 1948 yılında, İngiliz Manda yönetimi ve Amerikan emperyalizmi önderliğinde, bugünün başbakanı Menahem Begin yönetimindeki Siyonist tehdiş çetelerinin işbirliği ile gerici bazı Arap rejimlerinin de alet edildiği tarihsel bir komplo sonucu Siyonistler tarafından işgal edildi. Filistinliler 1948 ila 1959 yılları arasında bu komplonun sona erdirilmesi ve haklarının kendilerine iadesi için dünya kamuoyuna ve BM Genel kuruluna fırsat tanıdı, ancak hiç bir olumlu sonuç alınamadı. Filistin halkının haklarının başkalarınca sağlanmasını sürgit beklemenin anlamsızlığını kavrayan bazı Filistinli aydınlar ve öğrenciler bir araya gelerek kurtuluş için silahlı mücadele planlarına başladılar. Sağlam bir başlangıç için gerekli önlem ve gereksinimler için görüş birliğine vardılar.

1 Ocak 1965 günü geceyarısı bir gurup özgürlük savaşçısı işgal altındaki topraklara girerek El-Fetih tarafından İsrail işgaline karşı hazırlanan ilk askeri harekatı başarıyla sonuçlandırarak, Kardeşimiz Yaser Arafat önderliğindeki devrimin ilk bildirisini yayınladılar. Bu halen başarıyla sürmekte olan ve dünya kamuoyunun destek ve dayanışmasını sağlamış olan devrim için tarihi bir gün idi.

FKÖ LİDERİ ARAFAT

EMPERYALİSTLERİN DESTEĞİ

ARAYIŞ: Siyonistlerin Filistin'de bir devlet kurmaları nasıl gerçekleştirildi?

FİRAS: Yukarıda da belirtildiği gibi birkaç ortaklı bir komplo önemliydi ve ortaklardan biri olan Lord Balfour 1917'deki ünlü bildirisiyle Yahudilere, Filistin'de bir devlet vaadediyordu. Lord Balfour'un bu vaadi ABD Başkanı Truman, İngiliz Manda yönetimi ve bölgedeki krallar, Emirler ve gerici rejimlerce desteklenerek, komplonun uygulama kolaylığı sağlandı. Büyük önder Nasır'ın 23 Temmuz 1953 Devrimi'ni Arap rejimlerinin o dönemdeki ihanetleri sonucu gerçekleştirdiği açıktır. İsrail tedhiş çeteleri HAGANA, ARGON ve TSWEL LIOUMI'nin Menahem Begin, İshak Shamir ve bugünün öteki İsrail yetkilileri önderliğinde gerçekleştirilen katliamlar sonucu Filistinli yurttaşlar, dünyanın dört bir yanına kaçmak zorunda kaldı. Bu katliamlar arasında 1948 Deir Yasin Katliamı ünlüdür. Menahem Begin'in emriyle girişilen ve 253 yaşlı, hamile kadın ve çocuğun köy meydanına toplatılarak öldürüldüğü bu katliamı yüzlerce benzeri izlemiş ve tümü Amerikan ve İngiliz emperyalistlerinin Siyonistlere verdiği maddi ve manevi destek ile gerçekleştirilmiştir.

DEVRİMİN AMACI

ARAYIŞ: Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ)'nün Filistin Devrim Hareketi içideki yeri nedir?

FİRAS: Filistin Devrimi bugün, Filistin halkının tek yasal temsilcisi olan Filistin Kurtuluş Örgütü'nce temsil edilmektedir. FKÖ El-Fetih önderliğinde 8 devrimci örgütün birliğidir. FKÖ'nün Yasama Kurumu parlamentoya tekabül eden Ulusal Konsey, Yürütme organı ise Yürütme Kurulu'dur. Ulusal Konsey üyeleri 8 devrimci örgüt ve bağımsızlar arasından seçilir ve 21 kişiden oluşur. Ulusal Konsey tarafından seçilen Yürütme Kurulu Kabine görevini yürütür ve 34 üyeden oluşur. Bu organların dışında Merkez Konseyi 8 devrimci örgütün başkanları ve bağımsızlardan oluşur ve olağanüstü durumlarda Ulusal Konseyin tüm yetkisine sahiptir.

FKÖ'nün başlıca ilkeleri, ulusal birlik, demokrasi, ulusal seferberlik ve kurtuluş'tur.

Filistin Devriminin amacı, tüm Filistin topraklarının kurtarılması ve Müslüman, Yahudi ve Hristiyan tüm Filistinlilerin eşit haklarla bir arada yaşayabileceği bağımsız, demokratik ve laik bir Fi-

BAŞKA BİR OCA

Haluk GERGER

1 OCAK sabahları, ölgün kış güneşinin ılıklığında yeni bir yıla girenleri, taze umutların başlangıcının mahmurluğunda uyanan insanları anımsatır genellikle. Yılbaşı gecesi *"eğlence"*sinin tatlı yorgunluğu ve tüketilmiş içkilerin esrikliği 1 Ocak sabahlarının tipik görüntüsüdür çoğu evde. Son yıllarda, Türk evlerindeki 1 Ocak görüntüleri arasına *"çılgınca eğlenmişler"*in yanısıra, çam ağaçları, coşkuyla yırtılıp açılmış rengarenk armağan paketleri ve hindi artıkları da girdi. *"Salonda at yarışı"*, *"fırdöndü"* ve *"tombala"* oyunlarından, çalgılı-dansözlü televizyon programlarına, dumanlı meyhanelerden taverna, gece klübü ya da diskoteklere, bir *"hayhuy"* bir *"zoraki eğlence"*, bir *"yapay tazelenme"* artık bizim insanımız için de yılbaşı. Ve 1 Ocak sabahları, tatlı, yorgun, güzel haliyle, dumanlı kafalarda özlemi duyulan geleceğin başlangıcı her 365 günde bir yaşanan, ama daha da öteye bir türlü gidemeyen bir *"başlangıç."* 1 Ocak sabahları *"dışarıdaki mahpuslar"* için böyle genellikle dünyanın pek çok yerinde.

1 Ocak sabahlarını *"içerde"* karşılayanlar da var, yine dünyanın pek çok yerinde. 1 Ocak sabahlarının güneşini *"kafalarının içinde"* hisseder onlar, yılbaşı gecesinde alkolden uyuşmamış aydınlık kafalarının içinde. 1 Ocak sabahlarında gerinerek uyanan "dışarıdakiler"le kalın duvarlar, karanlık ve bedenler yerine kafaları aydınlatan tit-

·stin Devletinin kurulmasıdır.

FKÖ'NÜN GERÇEKLEŞTİRDİKLERİ

ARAYIŞ: FKÖ, kuruluşundan buyana ...eleri gerçekleştirmeyi başarmıştır?

FİRAS: Kuruluşundan bugüne ge-...en 17 yıllık mücadele sürecinde FKÖ ...arihsel zaferler kazanmıştır. 4 eski tü-...ekle başlatılan devrimin ilk yıllarında ...binlerce Filistinli hapsediliyordu. İki yıl ...onra 1967 İsrail saldırısı sırasında gös-...erdiği etkin askeri rol El-Fetih'e özel-...ikle Arap ulusunun sempati ve desteği-...ni sağladı. Bu sempati ve destek 21 Mart ...1968 tarihinde İsrail silahlı kuvvetleri ve ...etlerine karşı AL—KARAME savaşında ...kazandığı tarihsel zaferden sonra daha da artmıştır.

Lübnan'da 1969, Ürdün'de 1970 ve yine Lübnan'da 1973 ve 1975 te Filistin halkına karşı gerçekleştirilen düşmanca komplolara rağmen FKÖ, askeri, siyasi, toplumsal ve eğitim alanlarında gün geçtikçe daha da güçlenmektedir.

Kuruluşundan iki yıl sonra FKÖ sadece Başkan Nasır tarafından tanınıyordu, ancak onu tanıyan ülkelerin sayısı 1974'te 105'i buldu. FKÖ bugün Arap Birliği, İslam Konferansı ve Bağlantısızlar Hareketi'nin tam üyesi, Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda gözlemci üyedir. Bunun yanısıra 78 ülkede Büyükelçilik düzeyinde ve başka statülerde resmi temsilcilikleri bulunmaktadır. Oysa İsrail'in misyonu bulundurduğu ülke sayısı 65'i geçmez.

FKÖ, temel hedefine henüz ulaşmamış olmakla birlikte, kendisine karşı yöneltilen tüm meydan okuyuşlara rağmen taktik hedeflerinin çoğuna ulaşmış, dünya kamuoyunun çoğunluğunun dostluğunu kazanmış ve ergeç ulaşacağımızı bildiğimiz temel hedef yolunda dünya halkları arasında güzel dostluklar kurmuştur.

Ulusal birliği kurma yolunda büyük çaba gösteriyoruz.

İslam dünyasının manevi desteği sağlanmış olmasına rağmen, bu desteğin daha somut biçime dönüşmesine çalışıyoruz, çünkü Kudüs sadece Filistinlilerin değildir.

İsrail, kendi halkı için bile bir tehlike arzeden yasa dışı bir kuruluş olduğundan diplomatik, siyasi ve maddi varlığının İslam Dünyası arasında kabul edilmesi söz konusu olamaz. Bu görüş İslam Konferansları Kararlarınca benimsenmiş ve bazı üyelerce tam olarak uygulanmaktadır.

BUNALIMIN KAYNAĞI

ARAYIŞ: Orta Doğu'nun bugün içinde bulunduğu durumu özetler misiniz?

FİRAS: İsrail işgal ve sürekli saldırıları nedeniyle Orta Doğu uluslararası patlamanın bir fitilidir. Filistin ve Lübnan halklarına karşı başlayan, Mısır halkının geleceğine müdahale ile devam eden ve Kudüs'ten sonra Golan tepelerinin ilhakı ve Irak, Suudi Arabistan'a karşı saldırılarla kalmayıp tüm Arap ve İslam dünyasına karşı sürdürülen İsrail'in bu askeri saldırganlığı ve meydan okuyuşu hergün yeni bir olayla kanıtlanmaktadır.

Elbette bu durum ilelebet sürmeyecektir. Ancak İsrail'in saldırganlığını teşvik eden Amerikan emperyalistlerinin askeri, siyasi ve maddi desteği nedeniyle, Vietnam'dan sonra Camp David Anlaşmalarından da derin bir yenilgiye uğramasına rağmen kesin bir ders verilmesi gereken Amerikan yönetiminin sorumluluğudur. Dünyanın dört bir yanındaki ajan ve hainler, onun çıkarlarını ilanihaye sürdüremeyeceklerdir. Somoza, eski İran Şahı, Sedat ve Bocassa örneklerinde de kanıtlandığı gibi, gelecekte de doğrulanacaktır bu gerçek.

FKÖ TEMSİLCİSİ FİRAS

ARAYIŞ: Filistin Devrim Hareketinin geleceğini nasıl değerlendiriyorsunuz?

FİRAS: Güncel uluslararası durumun geçirmekte olduğu güçlüklere rağmen, mücadelemize olan kararlılık ve azim nedeniyle güngeçtikçe tüm alanlarda daha güçleniyor daha çok destek kazanıyoruz. Yakın bir gelecekte İsrail'in Güney Lübnan'a yeni bir askeri saldırısını bekliyoruz. Özellikle bilinen uluslararası olayların seçileceği bu saldırıların İsrail-Amerikan saldırganlarınca bir şemsiye olarak kullanılması düşünülebilir.

Dünyadaki en büyük gücün, mücadele içindeki halkın azmi olduğu tarihce bilinen bir gerçektir. Silahlı mücadelemizi ne Amerikan teknolojisi ne de İsrail'in tedhiş ve saldırıları yenmeyi başaracaktır. İnancımız ve kararlılığımız ve dost ülkelerin destek ve dayanışmasıyla Filistin Devletinin bayrağı yükselecek ve saldırganların boyunları ona bakarken kırılacaktır.

Bu vesileyle, dedeleri ve Filistin halkı arasındaki tarihsel bağların bir kanıtı olarak Filistin davasına tüm alanlarda gösterdikleri destek ve dayanışma için Türk kardeşlerimize teşekkür etmeyi borç biliyorum. ●

...K SABAHLARI

...k gülümsemesiyle kış güneşi ayırır ...ları.

Ve, dünyanın pek çok yerinde ...ek çok insan için *"kutlanmış"* bir ge-...enin yorgun günü 1 Ocak, başka yer-...rde başka bir halk için kendisi kutla-...an, içkiyle sazla sözle değil coşkuyla, ...ıvançla kutlanan bir gündür. 1 Ocak, ...ilistin Devrimi'nin yıldönümü. Re-...adiye'de, Nablus'da, Nebatiye'de ...urtlarından kovulmuş insanların Dev-...mlerinin başlangıcı— her gün ileriye ...den, her 1 Ocak'da acıları kararlılığa, ...üşleri gerçeğe dönüştüren süreçlerin ...aşlangıcı. 1 Ocak sabahları, Filistin ...erinde doğan kış güneşinin vatanla-...ndan uzakta yaşayanları sımsıcak ısıt-...ğı çadırları da anımsatır. 1 Ocak sa-...ahları, çamurlu sokaklarda "askerci-...k" oynayan çocukları, terketmek zo-...ında kaldığı evinin anahtarının tozu-...u özenle silen nineleri, şehit düşmüş ...avuklusunun fişekliğini takmış genç ...ızları da anımsatır. Ve 1 Ocak sabah-...rında "yeni" bir yılı değil, Filistin ...evrimi'ni yaşamak için uyanılır ...mplarda.

1 Ocak sabahları, işte o sabahları ...çerde" ya da kamplarda yaşayanla-...n anıldığı ölçüde, umutların başlan-...cını simgeler. 1 Ocak sabahlarında ...ları unutmayın ve birincilerin *"öde-...kleri bedeli"*, ikincilerin *"Devrim"*'i ...kutlayın. Unutmayın ve kutlayın ki, ...Ocak sabahları sizin için de gerçek-...n *"taze bir başlangıç"* olabilsin. ●

ADI BİLE KALMADI YADİGAR

Turhan TEMUÇİN

SAĞLIK ve Sosyal Yardım eski Bakanı Dr. Necmi Ayanoğlu'nun Genel Müdürlerinden *"Zat işleri ve Muamelat Genel Müdürü"* Necmi Alanyalı bundan beş - altı ay önce birlikte yemek yediği bir grup doktora şöyle diyordu:

— Sağlık bakanlığında bugüne kadar hiç bir iş yapmamışlar. Herşey karmakarışık. Daha bir kadroları bile yok. Herşeyi yeniden ele aldım. Her şeyi yeniden düzenliyorum. Hiç kimseye aldırmıyorum bile. Yukarıda bakan Necmi Ayanoğlu, aşağıda ben Necmi Alanyalı evvel Allah işleri yoluna koyacağız!..

Sonra Genel Müdür iyice coştu. Geçmiş bakanlar hakkında söz etmeğe başladı. Ki bunlardan birinin zamanında da kendisine görev verilmişti. Masadakilerden birisi dayanamadı:

— Kendisi burada olmayan birisi hakkında konuşmak doğru değildir dedi. *Sonra söyler misiniz ne kötülüğü vardı?*

— Burası yeri değil, dedi genel müdür.

— Aleyhine konuşmak için de yeri değil!...

Eski genel müdür sustu. Eski genel müdür diyoruz, çünkü emekli Tabib Albay iken 12 Eylül'den sonra Genel Müdürlüğe atanan Alanya'lı bundan 25 gün evvel görevinden alınmıştı. Necmi Alanyalı'dan kısa bir süre sonra da Dr. Necmi Ayanoğlu istifa ediyor ve böylece Alanyalı'nın deyimine göre *"Yukarıda —Aşağıda işleri yoluna koyma"* çabası da noktalanıyordu.

Yarım yüz yılı aşkın bir süredir var olan Sağlık Bakanlığında Dr. Refik Saydam dönemini bile yadsıyan Genel Müdür, belki Bakanının da başarısız olmasından en önemli etken olmuştu.

Yukarıda Dr. Necmi Ayanoğlu, aşağıda Dr. Alanyalı bir yılı aşkın bir sürede neler yapmışlardı? Türkiye'nin Genel Sağlık Politikasına neler katmışlardı, sağlık personeline neler vermişlerdi?

Bunun bir dökümünü yapmak yerinde olur.

12 Eylül öncesinin bunalımlı günlerinden çıkan halk can güvenliğine kavuşmuş olmanın mutluluğunu duyarken, çeşitli bakanlıklarda uğradığı haksızlıkların giderilmesi için de başvurularda bulunuyordu. M.G.K nin de açıkca bildirdiği gibi bu haksızlıklar hızla giderilmeğe uğraşılıyor ve özellikle uygulanmayan Danıştay kararları uygulanıyordu. Ne var ki bundan tek bakanlık çalışanları yararlanamıyordu. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığına girip, derdini anlatabilmek olası değildi. Kale olmuştu sanki bakanlık. Top geçiyor adam geçmiyordu!.. Bakanlığın bir başhekimi, bir klinik şefi, bir doktoru bile içeri giremiyordu. Bakanlığın çalışanlarını içeri sokmamağı beceri sayan bir anlayış tam bir yıl süre ile kapıdan kimseleri içeri almadı.

GÖRÜLMEMİŞ BİR UYGULAMA

Geçen yılın kasım ayında yurtdışında tedavi olması için sağlık kurulundan rapor verilen bir kanser hastası genç kızın raporu bakanlıktan onaylanmıyor ve raporu veren hastanenin başhekimi görevden alınıyordu. Hasta kanserdi, rapor kurul kararı idi ve ama başhekim gene de görevden alınıyordu. Ve ondan sonra hangi nedenle olursa olsun, hiç kimseye yurtdışında tedavi olabilme olanağı verilmiyordu.

Sağlık Bakanlığı esmeğe başlamıştı! Meslekdaşı bir doktora 15-20 gün istirahat veren bir klinik şef muavini ise apar topar Artvin'in Borçka'sına sürülüyor, onla birlikte hastanenin başhekim muavini de yolcu ediliyordu. Sürülen şef muavini "GASTROENTEROLOJİ ŞİRURJİSİ" gibi Türkiye'de sayıları çok az olan uzmanlardan birisi, Yüksek İhtisas Hastanesinde çalışıyordu, mesleğinde başarılı idi, ama gene de BORÇKA'ya gönderiliyordu.

Kanser olan bir kişinin milyonda, milyarda bir olsa da bir ümit ışığını dünyanın neresinde olursa olsun araması doğal hakkıydı. Bir doktorun da rapor vermesi vicdani bir sorumluluktu. Ama gel görelim ki bunlara artık olanak kalmamıştı. Bakan ve Genel müdürü fena esiyorlardı.

Derken eşlerin ayrı ayrı yerlerde çalıştırılması gibi bir uygulama çıktı ortaya. Kadın, Sağlık Bakanlığının Numune hastanesinde çalışırken, erkek bakanlığın Van hastanesine atanıyordu. Kadın Çorum'a giderken, erkek Ankara'da kalıyordu.

Böylece Sağlık Bakanlığına kimsenin girmemesi, içerde sigara içilmemesi, yurtdışına hasta gönderilmemesi ve eşlerin ayrı ayrı yerlerde çalıştırılması gibi son derece önemli sağlık sorunları çözümlenmiş oluyordu.

GERİYE NE KALIYOR Kİ?

Önemli değildi geriye kalanlar. Doktorlar, asgari ücretin altında ücret alıyor, koruyucu sağlık hizmetleri başıboş bırakılıp Ankara'nın göbeğinde salgın hastalıklar çıkıyor, muayenehane hekimliği alabildiğine teşvik ediliyor, hastanelere yakıt parası bulunamıyor ve Genel Sağlık politikasının adı bile geçmiyordu. Bunlar önemli değildi. Önemli olan sigara içilmesindi!

Bir yıl süre içinde MGK'nin tüm iyi niyetli çabaları, tüm bakanlıklarda uygulanan ve çalışanları rahatlatan anlayışı Sağlık Bakanlığında geçmemişti.

Sayın Ayanoğlu'nun ayrılışı Sağlık Bakanlığı için bir büyük şansdır.

Yeni Bakan Sayın Prof.Dr. Kaya Kılıçturgay, askeri tıbbiyeli olduğu yıllardan beri efendiliği, çalışkanlığı, dürüstlüğü ile tanınmış bir kişidir. Bilimsel yeteneğine kimsenin diyeceği yoktur. Bir asker çocuğu olan Kılıçturgay tüm sorunları çözecek yetenekte görünmektedir. Prof. Kaya Kılıçturgay "Tıp Sözlüğü" adlı bir kitabı da vardır. Umarız ki tıp sözlüklerinde büyük yeri olan "deontoloji"ye sahip çıkacaktır ve Türk hekiminin kırılan onurunu onaracaktır.

Sayın Ayanoğlu ile Sayın Alanyalı'ya gelince. Eski bir deyim "Kendi gitti adı kaldı yadigar" der. İsterdik ki kalsın adları. Ne yazık ki adları bile kalmadı yadigar... ●

Not: Hastanedeki (kimlik tesbiti) olayı ile ilgili olarak Ankara Emniyet Md. Mv. Ali Alkan ile I. Şb. Müdürü Azmi Derince'ye gösterdikleri duyarlıktan ötürü içtenlikle teşekkür ederim.

AVRUPA'NIN DİNİ DEMOKRASİ YA AMERİKA'NIN Kİ?

• Bir teröristin amacı nedir? Geçen hafta Mehmet Ali Ağca ile ilgili olarak Türkiye'ye gelen terör uzmanı gazeteci Claire Sterling'in bu konuda ilginç görüşleri var. Sterling'e göre teröristin amacı ülkedeki demokratik kurumları sarsmak ve hafif bir diktatörlüğe yol açmak. Bu varsayım doğruysa, terörle mücadelede en etkili yol demokrasiyi güçlendirmek olmuyor mu? Ancak demokrasiyle mücadele reçetelerinde "istikrar sağlama" görünümü altındaki uygulamalarda Türkiye ile aynı ittifak içinde yer alan ülkelerin görüşleri hep aynı değil. ABD yöneticileri, "Avrupa'nın dini demokrasi, bizimki ise istikrar" diyerek bu görüş ayrılığını dile getiriyor.

"Bir teröristin aslında amacı demokratik ülkelerdeki kurumları kasden sarsmak ve yıkmak suretiyle o ülkede demokrasinin işlerliğini kaybetmesini sağlamak ve böylece bunu önlemek için ülkedeki askeri güçlerin hafif bir diktatörlük kurmalarına zemin hazırlamaktır. Böylece halkın baskısı asker rejimine karşı bir proletarya ayaklanmasını gerçekleştireceği hesaplanmaktadır Bu amaçla başlatılan hareket en sonunda o ülkede demokrasiyi yok edecektir." Dünyaca tanınmış bir gazeteci Claire Sterling geçen hafta Ankara'da yaptığı bir basın toplantısında bunları söylüyordu. Sterling terör konularında uzmanlaşmış bir gazeteci. Yukarıda sözünü ettiği taktiğin, Brezilyalı *"Komünist ihtilalci"* Marigella'nın kitabında da açıkça yazıldığını belirtiyor.

Terör uzmanı gazetecinin söylediği bu taktiğin birçok ülkede uygulandığı doğru. Nitekim Sterling bunun Türkiye'de de uygulandığını söyleyerek şöyle devam ediyor: *"Tanrıya şükür ki Türk Ordusu öbür ülkelerdeki ordular gibi olmadığı için bugün Türkiye'de askeri diktatörlük yoktur. Ancak bazı gözlemciler bilerek ya da bilmeyerek Türkiye'deki yönetimin bir diktatörlük olduğunu göstermeye çaba harcamaktadırlar. Bunun böyle olmadığını kanıtlamak yabancı gazeteciler ya da temsilcilerden çok Türk aydınlarının görevidir."*

Böyle taktiklerin dünyanın çeşitli yerlerinde uygulanmakta olduğu bir gerçek olmakla birlikte, Sterling'in bu değerlendirmeleri bazı gerçekleri gözden kaçırmıyor mu? Bu taktiğin Brezilyalı bir "Komünist ihtilalci" olan Marigella tarafından kuramsallaştırıldığına değinirken aynı taktiklerin birçok ülkede sağcı terör örgütleri tarafından da kullanıldığını nedense söylemiyor. Oysa 12 Eylül öncesi Türkiye'de ve şu sıralarda İspanya'da, sağcı terör örgütlerince sahnelenen oyunlar yukarıda *"komüsint bir ihtilalciye"* ait olduğu söylenen bu taktiğe benzemiyor mu? Türkiye'de aşırı sağın bir zamanlar dilinden düşürmediği, durmadan duvarlara yazdığı *"güçlü devlet, güçlük iktidar"* sloganı acaba belli bir özlemi yansıtmıyor muydu? Sterling'in basın toplantısıyla ilgili haberi okuyan çok kişi bu uzman gazetecinin araştırmalarını bu yönde de derinleştirmesinin yararı olacağı kanısında.

REAGAN: "ABD'NİN DİNİ İSTİKRAR"

TERÖRİST TARİFNAMESİ

Ancak Sterling'in basın toplantısının asıl düşündürücü yanı, galiba terörle mücadelede yapılması gereken şeylerler ilgili. Çünkü, Sterling'in görüşü doğruysa, ki Türkiye-İspanya, İtalya, El Salvador ve daha birçok başka örneğe bakılırsa doğru olduğu anlaşılıyor, terörün asıl amacı demokrasi demek oluyor. Böyle bir varsayımın doğal sonucu da şu olsa gerek: Terörü bastırmanın yolu, bu gerekçe ile demokrasiden uzaklaşmak değil, tam tersine, demokrasiye bağlı kalarak, hatta onu güçlendirerek genişletmekten geçer. Yoksa terörü bastırma gerekçesiyle demokratik hakları kısmak zaten Sterling'in de açıkladığı terörist *"tarifnamesine"* uygun bir aşamaya gelinmiş olduğunu kabullenmek anlamına gelmez mi?

Kısacası terörün arkasında yer alan dış güçlerin kimisi, demokratik bir ülkeyi *istikrarsız* hale getirmeye çalışırken, kimi de *"istikrar"* sağlamak amacıyla böyle taktiklere başvurabiliyorlar.

AVRUPA'NIN DİNİ NE?

İstikrar sözcüğü ilk bakışta olumsuz bir izlenim bırakıyorsa da bu kavrama verilen anlam bazılarına göre değişik olabiliyor. Nitekim Türkiye ile aynı savunma örgütü içinde yer alan tüm ülkelerin istikrar kavramına verdikleri anlamın aynı olduğu söylenemez. International Herald Tribune gazetesinin 16 Aralık 1981 tarihli nüshasında yer alan bir yazıda, ABD'yi ziyaret eden bazı Türk gazetecilerine Amerikan yetkililerinin yaptıkları bir tanım oldukça düşündürücü. Pentagon Yetkilileri, Türk gazetecilerine, *"Avrupa'da sizin dininiz demokrasi, bizimki ise istikrar'dır"* diyerek bu kavramı demokrasiden ayrı düşünebildiklerini göstermişlerdir. Nitekim Reagan yönetimi dış politikasının baştacı ettiği *"otoriter, totaliter"* ayrımı da istikrar sağlamak amacıyla *"dost ülkelerde otoriter"* rejimlerin hoşgörü ile karşılanabileceğini ortaya koyuyordu.

Ancak ABD'nin Birleşmiş Millet-

ler'deki temsilcisi Bayan Kirk Patrick' in formülleştirdiği bu dış politika anlayışı bizzat bu ülkede büyük eleştirilere uğramıştı. Nitekim Reagan, insan hakları konusunda dışişleri bakanına yardımcı olmak üzere bu anlayışa sahip birini atamak istediği zaman bu karar Senato'dan dönmüştü.

İnsan hakları konusuda gerek ABD içinde, gerekse demokratik yönetime sahip öteki ülkelerden büyük tepkiler gelmesi üzerine Reagan görüşleri daha yumuşak iri olan Eliiot Abrams'ı bu göreve tayin etti.

Abrams 10 Aralık İnsan Hakları günü dolayısıyla kendisi ile yapılan bir mülakatta bu konudaki gelişmeyi vurgulayan şu sözleri söylüyordu: *"Bir dış politika aracı olarak bu ayırımın yararı sınırlıdır. Bence bu teorik soruna yönelmek yerine, daha çok, siyasal muhalefetleri yüzünden hapse atılmışların sayısına, işkence ve eziyet derecesine, basın ya da dinsel inanç konusundaki özgürlük düzeyine bakarak bir ülkedeki insan haklarına ilişkin uygulamalar bakımından sağduyuya dayalı ve çok pragmatik bir yaklaşımla yargıya varmaya çalışacağız."*

Bütün bunlar ABD'nin insan hakları anlayışında anlamlı bir değişme başlayacağı anlamına gelebilir mi? ABD Basını bu konuda ilk zamanlar iyimsel bir havayı yansıtıyordu. 2 Aralık 1981 tarihinde International Herald Tribune de yer alan ve ABD'nin en ciddi gazetelerinden biri olan New York Times gazetesinden aktarılan bir yazıda bu iyimser beklenti dile getiriliyordu.

ABD'nin insan hakları politikasında *"totaliter, otoriter"* ayırımı biçiminde formülleştirilen bu ilkel anlayış gerçekten aşılabilecek mi? Bunu şimdiden söylemek zor. Ancak son günlerdeki bazı gelişmeler ABD Yönetiminin insan hakları konusundaki çift standart uygulamasından henüz vazgeçmediğini gösteriyor. Reagan Yönetimi Polonya'daki olayları kınar, gıda yardımını keseceği tehditleri savururken, Şili ve Arjantin'e yaptığı ekonomik ve askeri yardımları arttırma kararı alıyordu. Bu nedenle Batılı birçok gazeteci, Reagan Yönetiminin insan hakları politikasında gerçek bir değişmenin bulunup bulunmadığına karar verebilmek için aynı ölçülerin ABD'ye yakın ülkelere de uygulanıp uygulanmadığını görmeyi bekliyor. ●

YÜCE DİVAN'IN ÖZELLİĞİ

Ahmet ERDOĞDU

● Eski Anayasamızın kaldırılmayan bir kesim kurallarına göre devletin en yüksek yürütme ve yargı kuruluşlarının doruğundaki görevlileri görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı ceza tüzesi yönünden yargılamak, ceza sorumlulukları olanlara başka bir yasa yolu olmaksızın yani kesin olarak Türk Ceza Yasasındaki eylemlerine uyan cezaları vermek Yüce Divan'ın görevlerindendir.

1961 anayasasında, Anayasa Mahkemesinde Yüce Divan oluşumuyla bir başka görev verilmiş idi. Anayasa Mahkemesinin görev ve yetkileri, öteki yüksek yargı yerlerine oranla daha başka ve daha önemli bir özellik taşırdı. Bu yüksek mahkeme Türkiye Büyük M. Meclisinden çıkarılıp yöntemine göre yayımlanmış olan yasaların ve ayrıca T.B.M.M. İçtüzüklerinin Anayasaya uygun olup olmadığını denetlerdi. Bundan başka ve ayrıca Anayasada yapılan değişikliklerin de Anayasada gösterilen biçim koşullarına uyup uymadığını da irdeler ve bu konuda son ve kesin kararını verirdi.

Konumuzla ilgili olarak Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan oluşumunda yaptığı görevin özelliğini vurgulamak gerekir. Eski Anayasamızın kaldırılmayan bir kesim kurallarına göre devletin en yüksek yürütme ve yargı kuruluşlarının doruğundaki görevlileri görevleri sırasında işledikleri suçlarından dolayı ceza tüzesi yönünden yargılamak, ceza sorumlulukları olanlara başka bir yasa yolu olmaksızın yani kesin olarak Türk Ceza Yasasındaki eylemlerine uyan cezaları verme Yüce Divan'ın görevlerindendir.

YÜCE DİVAN KİMLERİ YARGILAR?

1961 Anayasası, Anayasa Mahkemesinin Yüce Divan olarak kimleri yargılayacağını da belirlemişti. Yukarıda vurgulamaya çalıştığımız gibi Anayasa Mahkemesine, en üst bir görev ve yetki donatımı ile Türkiye Cumhuriyetinin Tüze Devleti örgütünde ve demokratik laik düzen içinde en yüksek bir yer verilmiş idi. Bu nedenle devletin en yüce katında oturanlardan Cumhurbaşkanını, Bakanlar Kurulu üyelerini Anayasa Mahkemesi Yüce Divan oluşumunda yargılamakla görevlendirilmişti. Yürütme gücünün bu seçkin görevlilerinden başka Anayasa Mahkemesi yargının yüksek doruğundaki yetkilileri de, görevleri dolayısiyle işledikleri suçlarından dolayı yargılardı. Bunlar da şunlardı: Yargıtay, Danıştay, Askeri Yargıtay, (bugün kaldırılmış olan) Yüksek Hakimler Kurulu ile Sayıştay Başkan ve Üyeleri, Cumhuriyet Başsavcısı, Danıştay Başsavcısı, Askeri Yargıtay Başsavcısı ve kendi üyeleridir.

BAKANLAR VE CEZA TÜZESİ YÖNÜNDEN SORUMLULUKLARI

1961 Anayasası, Başbakan ve Bakanların Yüce Divan'da yargılanacaklarını belirtmişti. 334 sayılı Anayasaya göre Başbakan ve Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri T.B.M. Meclisi'nin Birleşik Toplantısında görüşülür ve karara bağlanırdı. Bir Başbakan ya da bakan hakkında görevinden doğduğu ileri sürülen suçlarından dolayı ceza sorumluluğu için ilk önce soruşturma yapılır. Bu soruşturma Ceza yargılama yasasının her hangi bir yurttaş için öngördüğü bir soruşturma değildir. Bu soruşturma bir Başbakan ya da bakanın sorumluluklarını belirleyecek bir soruşturmadır.

Demokratik düzende yönetilen her ülkede olduğu gibi bizde de Başbakan ve bakanlar için soruşturma, her iki meclisten yani Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosundan eşit sayı da seçilecek üyelerden oluşan yarkurulca yürütülürdü. Bu soruşturma sonucu sorumlu görülen Başbakan ya da bakanın Yüce Divan'a suçlu olarak gönderilmeleri Türkiye B. M. Meclisi'nin birleşik toplantısında karara bağlanırdı. Yüce Divan'da yöntemine uygun olarak dava açıldıktan sonra du- →

ruşmada savcılık görevini Cumhuriyet Başsavcısı yapardı.

YENİ YÖNETİMİN GETİRDİĞİ DEĞİŞİKLİK

Yeni yönetim bu konularda önemli değişiklikler getirdi. İlk önce, Başbakan veya Bakanlar hakkında yapılacak soruşturma istemleri üzerine Türkiye B. M. Meclisi'nin Birleşik Toplantısında görüşülüp karara bağlanacağına ilişkin Anayasa yargısını kaldırdı. Bunun yerine özel bir yöntemle soruşturma yapma yolunu yeğledi. Görevlendirdiği soruşturmacıların düzenledikleri soruşturmaya dayanarak bakanlar hakkında görevleri sırasında işledikleri ileri sürülen suçlarından dolayı dava açtı. Bu durumda 334 sayılı Anayasada gösterilenden ayrı bir soruşturma düzeni uygulanmış ve böylece Anayasa kurallarının işlerliği dışında kalan yeni bir yöntemle Yüce Divan'a dava evrakı gönderilmiştir. Böyle olunca Yüce Divan, 334 sayılı Anayasanın simgelediği kimliktemidir? Kaldı ki Anayasa Mahkemesinin kuruluşunda bir değişiklik yapılmamıştır ama onun bu yeni çalışma düzeni, 334 sayılı Anayasa yargıları ve oradaki Yüce Divan kimliği ile bağdaşır nitelikte olmadığına göre konunun önemini vurgulamakta tüze yönünden büyük yarar bulunacağını düşünmek gerekir.

27 Mayıs 1960 olgusundan sonra Yassı Ada da bir mahkeme kurulmuştu. O dönemin suçlu görülen Cumhurbaşkanı ve Bakanlar Kurulu ile Millet Meclisi üyelerinin ve suç ortaklarının yargılamaları burada yapılmıştı. O zamanki yönetimin oluşturduğu Yüksek Soruşturma Kurulu ve ona bağlı Soruşturma Kurullarının yürüttükleri soruşturma üzerine davalar açılmış ve kararlar verilmişti. Yüksek Mahkemeler de bizde yönetim değişikliklerinin özeliklerine göre biçimsel bir başkalığa bürünmenin çağrışımından uzak kalamıyorlar. Daha önceleri haklarında Meclis soruşturması yapılmış ve siyasal amaçlarla Meclis Soruşturması engellenmiş sorumlular bulunduğunu kamuoyu bilmektedir. Ayrıca kamu davası açılmasını haklı gösterecek nedenler arasında ve Yüce Divan'a göndermede öncelik tanımanın ve seçeneğin, ölçünün ne olduğu bizce belli değildir. İleride bu konulara da aydınlık geleceğine inanmak istiyoruz. ●

HAYVANCILIK GERİLİYOR MU?

HAYVANCILAR S.O.S. VERİYOR

M. TAHİR HATİPOĞLU — Veteriner Hekimler Derneği Başkanı

● *"Yetkili arıyoruz", "öfkemizi birbirimize söverek giderelim bari".* **Aralık ayı başında yapılan *"Türkiye Yedinci Hayvancılık Kongresi"*, 24 Ocak kararlarının yükü altında giderek ezilen hayvancıların S.O.S. çığlıklarıyla açıldı.**

ARALIK ayının ilk haftasında Ankara'da "Türkiye yedinci hayvancılık kongresi" toplandı. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Merkez Konseyi tarafından düzenlenen kongre, alışılmış bilimsel kongrelerden çok farklı idi. Bilim adamı ile ülkenin dört bir yanından gelen hayvan üreticisi yanyana üç gün Türkiye hayvancılığını tartıştılar bu kongrede. İşte bu kongrenin diğerlerinden farkı buydu. Sekiz yüzü aşkın hayvancı izledi. Babaeski'den tutun, Ağrı'ya dek temsilci vardı.

Kongre, önceki altı kongreden daha heyecanlı, daha öfkeli ve coşkulu geçti. Çünkü, hayvancılar yaşamlarının en kötü günlerini yaşıyorlardı. O nedenle öfkelilerdi. Kısacası üreticiler tek sözcükle *"perişan"* durumdalar. Öfkeli ve kızgın olduklarını açıkça söylediler. Üç gün *"yetkili arıyoruz"* diye bağırdılar, çağırdılar. Dinleyen oldu mu? Olmadı. Kars delegesi, *"öfkemizi, birbirimize söverek giderelim bari"* dedi. Eskişehir delegesi, *"bizi kurtarın, batıyoruz"* diyerek sözlerini bitirdi. Ağrılı, Konyalı, Sakaryalı hep aynı sözleri yineledi kongre boyunca.

HAYVANCILAR ÖCÜ MÜ?

Hayvancılar neden böyle öfkeliydiler? Çünkü, 24 Ocak kararları en çok bunlara dokundu. Bu kararlar uyarınca alındığı söylenen önlemler önce hayvancıların başına *"öcü"* gibi çöreklendi. Bunu yalnız üretici, yalnız biz söylemiyoruz. Hayvancılıktan sorumlu Tarım ve Orman Bakanı bunu açıkca söylemek zorunda kaldı 2. Tarım Kongresinde. Ve şöyle dedi: *"24 Ocak kararları doğrultusunda aldığımız kararlar kısa sürede süt üreticilerinin heveslerini kırdı ve süt üretimi birden düştü. Beş ay sonra litre başına beş lira prim vermek zorunda kaldık".* En yetkili kişinin konuşması bu. Aslında üretimi düşen yalnız süt değil, tüm hayvansal ürünlerin üretimi düşüverdi kısa sürede. Ve, Bakan'ın aylar sonra verdiği beş liralık prim de üretimin artmasına yetmedi.

Hayvansal ürün üretimi bu karardan neden en çok ve ivedi biçimde etkilendi. Bunun nedeni açıktır. Hayvancılığın en önemli girdisi yemdir. Yem fiyatları % 600 oranında arttı. Alım gücünün düşmesiyle iç tüketim azaldı.

ÖNCE HAYVAN SONRA TOPRAK

Üreticilerin yaşamlarına ait bütün girdiler zam gördü. Her üç etmen de hayvancılığa en ivedi biçimde yansıdı. Nedeni ortada. Üretici, ödeyemediği borçları, zorunlu giderleri için öncelikle hayvanını elden çıkar- →

mayı yeğlemiştir. Toprak hemen satılamıyordu veya en azından *"o şimdilik dursun"* diyordu. Sıra ona geliyordu ama, alıcı bulamıyordu. Hayvanın topraktan bir önemli farkı ucuz verilir, et fiyatına satılırşa alıcısı hazırdır. O nedenledir ki, son bir yıl içinde yetişmiş, üretici olan hayvanlar bir bir mezbahaya gitmeye başlamıştır. Acı ama gerçek...

Türkiye ekonomisini elinde tutanlar hayvancılık ekonomisini bilmek zorundadırlar. Biyoekonomi diyebileceğimiz bu ekonominin kendine özgü kuralları vardır. Bu kuralları kuralına göre oynamak gerekiyor. İşte 24 Ocak kararları. Biyoekonomiyi altüst eden bu kararlar ürününü o nedenle önce hayvancılıkta verdi. Örnek mi istersiniz. Binbir emekle, uğraşla üretilen kültür ırkı bir kuşak hayvan, düzensiz bir yıllık ekonomi içinde kesime yollanırsa, onca emek, onca parasal kaynak bir anda yok olur. Böyle bir kuşak için yeni baştan emek ve para harcamak gerekir.

DİKKAT HAZIRDAN YİYORUZ

Hayvancılığımızın genel görünümü bu. Mezbahaya gönderilen inek sayısı önceki yıla göre üç kattır. Uzun bir incelemeye gerek yok. Bu tür haberler gazetelerde hergün yazılıyor. Bir yıl önce bir ineğin fiyatı 150 bin iken, bugün 50 bin bile değil. Çünkü inek kasaba et fiyatına satılıyor. İnek, süt ürettiği için veya süt üretimi için alınırsa fiyat kazanır. Tavukçuluk, besicilik hep böyle. Şu sıralar hazırı yiyoruz.

Türkiye, döviz girdisi hemen hemen olmayan, dışsatım olanağı olabilen 81 milyon hayvan varlığını görmek zorundadır. Dünya'da sayısal yönden yedinci sırada olmamıza karşın üretimde neden çok gerilerde olduğumuzuda bilmek durumundadır. Bu bilinecekleri, görülecekleri, 7. Hayvancılık Kongresinde gerçek üretiçi yüzlerce hayvancı söyledi. Karda, kışda gerçekleri söylemek için ayağında çarıkla Ankaralara gelen bu üreticileri dinlemek inceliğini gösteremeyen yetkililer, kongre tutanaklarını olsun okumadılar. *"Biz battık, bizi kurtarın, hayvancılık elden gidiyor, yakın gelecekte süt, yumurta, et yiyemeyeceksiniz"* diyen üreticiler kuşkusuz kendileri için değil, ülke için söylediler bu sözleri. •

İZMİR'DE BELEDİYE ATTIĞI İŞÇİLERİ GERİ ALMIYOR

BU İŞÇİLER NE OLACAK ?

Mehmet ERDÜL

- Sıkıyönetim Komutanlığı'nın *"Memur yap"* dediği işçileri Belediye işten attı.
- Milli Güvenlik Konseyi 3 Nolu kararı, 15 sayılı bildirisi ve Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı 13 Mart 1981 tarihli emri *"haksız işten çıkartılanların"* yeniden işe alınmalarını öngörüyor. Buna karşın Belediye *"Kadro yok"* diyor.

TARİH, 3 Ekim 1980. Henüz 12 Eylül harekatı üzerinden 1 ay bile geçmemiştir. Sıkıyönetim Komutanlıkları yeni düzenlemeler için emirler yayınlamaktadırlar. Bu emirlerden birisi İzmir'de Vali Muavini Ahmet Şefik Ergin imzası ile tüm ilçe kaymakamlıklarına, merkez bucak müdürlükleri ile merkez ve çevre belediye başkanlıklarına gönderilir. Yazının sayısı (A)-30/4049'dur...

"Belediyelerde 657 sayılı yasa uygulaması hakkındaki Valilik Makamı'nın 2 Ekim 1980 tarih ve Sıkıyönetim Bürosu 1285 sayılı yazıları ile alınan EGE ORDU VE SIKIYÖNETİM KOMUTANLIĞI'nın 1 Ekim 1980 gün ve 7130-1780/SYNT sayılı emirleri aynen aşağıya çıkarılmıştır.

Bilgi edinilmesini ve .... gereğinin yapılmasının temini ile sonucundan bilgi verilmesini önemle rica ederim."

Sıkıyönetim Komutanlığı'nın anılan emrinde, 657 sayılı yasa hükümlerinde memur tarifi bir kez daha anımsatılmakta ve şöyle denilmektedir: *"... yasadaki bu açık hükümlere rağmen belediye ve bağlı kuruluşlarda, memur statüsünde olması gereken personelden bir kısmının ücreti ile veya gündelik ücretle işçi statüsüne göre çalıştıkları tesbit edilmiştir.*

Yasalara aykırı olan bu şekildeki uygulamaya, yeni yasalar çerçevesi içinde son verilmesi gerekmektedir.

Bu nedenle, Belediyelerde saat ücreti ile veya gündelik ücretle memur statüsünde görev yapmakta olan personelin, istek kadro ve göreve yararlılık durumları dikkate alınarak 657 sayılı yasaya uygun şekilde atamalarının sağlanmasını rica ederim."

Bu emir, Ege Ordu ve Sıkıyönetim Komutanı Orgeneral Süreyya Yüksel imzasını taşımaktadır. Gereği için İzmir Valiliği ile İzmir Belediye Başkanlığı'na yazılmıştır. Emir İzmir Belediye Başkanlığı'nda 16292 evrak numarasını almış, gereği için Zat İşleri Müdürlüğü'ne 7.10.1980 tarihinde gönderilmiştir.

SIKIYÖNETİM "MEMUR YAP" DİYOR BELEDİYE İŞTEN ATIYOR

İzmir Belediye Başkanlığı, 7 Ekim günü aldığı bu emre dayanarak, sözü edilen durumda olan işçilere, →

emri aldığı tarihten bir gün öncesinin yani 6 Ekim 1980 gününün tarihini taşıyan tebligatlar yapar.

"Halen bulunduğunuz görev, 657 sayılı kanun 4.üncü maddesinin (A) bendinde kayıtlı, memur tarifine uygun olduğu halde, işçi statüsüne göre çalıştırıldığınız tesbit edilmiştir.

İzmir Sıkıyönetim Komutanlığının 2.10.1980 tarih ve 7130-17-80 sayılı emirleri gereğince, mer'i yasalara aykırı olan bu çalışmanız sebebiyle isteğiniz ve görevinizdeki yararlılık durumunuz dikkate alınarak, sözü geçen yasaya uygun olarak memur kadrosuna atamanız yapılacaktır.

Yasada belirtilen şartlara haiz olmadığınız veya görmekte olduğunuz işe uygun kadro bulunamadığı takdirde iş aktiniz iş kanunu ve sözleşme hükümlerine göre feshedilecektir.

Talebinizi 7 gün içinde bildiriniz."

Bu tebligatların altında Belediye Başkanı Cahit Günay imzası vardır.

"Talebinizi 7 gün içerisinde bildiriniz" ne demektir? İşçi neyi taleb edecektir? Sıkıyönetim Komutanlığı emrinde sadece *"bu durumda olan kişileri 657 sayılı yasaya göre ata"* denilmektedir. *"İşten çıkart"* anlamı çıkartılabilecek bir cümle bile yoktur. Kaldı ki, Belediye Başkanlığı yaptığı tebligatta bu kişilerin bulundukları yerlerde *"kendi istekleri ile çalıştıklarını"* değil, işveren tarafından *"çalıştırıldıklarını"* kabul etmektedir.

İşçiler, DİSK'e bağlı GENEL-İŞ Sendikası üyesidirler. Sendikaları kapalıdır. Başvuracak, danışacak bir yerleri yoktur. Tebligatla, kendilerinden istenen tercihlerini, 8 Ekim gününden itibaren Belediye Başkanlığı'na bildirmeye başlarlar. Kimi memur statüsünde, kimi işçi statüsünde çalışmak istediğini bildirir. Aynı günlerde İzmir Belediyesi Temizlik İşleri Müdürlüğü ile Asfalt Şantiyesi Şefliğine işçi alımı için imtihanlar yapılmaktadır. Kimi işçiler *"Biz bu kadrolarda çalışmaya hazırız"* demelerine karşın olumsuz yanıt alırlar.

Belediye bir kısım işçilerin iş akitlerini 27.10.1980 tarihinde fesh eder ve 30.10.1980 tarihinde kendilerine durumu yazılı olarak duyurur. İşçiler memur olamamışlardır. Artık işçi de değildirler. *"Memurlar tarafından yapılması gereken hizmetlerde işçi statüsünde çalışmakta olduğunuz ve bu durumdaki çalışmanız... memur tarifine uymadığından iş aktiniz tazminatlı olarak fesh edilmiştir."* denilen yazının tebligatları bazı yorumlar getirilebilecek şekilde düzenlenmiştir. İşten atılan işçiler yeni iş olanakları arayacaklardır. Ve yeni işveren *"Neden işten ayrıldıklarını"* soracaktır kendilerine. İşte o zaman belgelere yazılmış cümleler önem kazanacaktır. Şöyle düzenlenmiştir tebligat belgeleri: *"İlişikte sunulan Başkanlık Makamının 27.10.1980 gün ve ..... sayılı yazılarında belirtildiği üzere İzmir Sıkıyönetim Komutanlığının 1.10.1980 gün ve 7130-17-80/SYNT sayılı genelgeleri gereği olarak iş aktinizin 1.11.1980 tarihinden itibaren tazminatlı olarak feshi uygun görülmüştür."*

Artık sokaklardadırlar işçiler. İş aramaktadırlar. Başvurdukları yeni işverenler *"eski işyerlerinden ayrılış nedenlerini"* sormaktadırlar. Ve *"Sıkıyönetim Komutanlığı'nın işten at dediği"* kişilere kimse iş vermemekte, verememektedir.

SENDİKA YOK, DEVLET VAR

Ve ardından Milli Güvenlik Konseyi, bu tür işe son vermeleri önlemek için 3 nolu kararı alır. 15 nolu bildiri ile de işçi çıkartmayı durdurur. Hemen ardından Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı 13 Mart 1981 günü yayınladığı 7130-309-81/İSTH sayılı bir emirle *"14 Eylül 1980 tarihinden sonra iş akitleri fesh edilen işçilerin tekrar işe iadelerini"* emreder.

Gazetelerden, radyo ve televizyondan Milli Güvenlik Konseyi kararını, bildiriyi ve Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı emirlerini duyan işçiler Belediye Başkanlığına *"işe alınmak için"* başvuruda bulunurlar.

Belediye *"Kör kuyu"* olmuştur..

Dilekçeler gider, gider, gider...

Belediye Başkanlığı'ndan umudu kesen işçilerden kimi, İl Hakem Kurulu'na başvurur, kimi de, İzmir Bölge Çalışma Müdürlüğü'ne...

DEVLET: "ATTIĞIN İŞÇİLERİ GERİ AL" BELEDİYE: "KADRO YOK"

Bölge Çalışma Müdürlüğü, Belediye Başkanlığı'na MGK'nin 3 nolu kararını ve 15 nolu bildirisini bir kez daha hatırlatan yazılar yazar ve işçilere yanıt verir: *"MGK'nin 3 nolu kararı ve 15 nolu bildirisi ile Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı'nın 13.3.1981 gün ve 7130-309-81/İSTH. sayılı emirleri 14.9.1980 tarihinden sonra iş akitleri feshedilen işçilerin tekrar işe iadesini öngördüğünden işe alınmanız hususunda işverene yazılmıştır. İşyerine müracaatınız rica olunur"* diyerek. Bir başka başvuruyu ise Bölge Çalışma Müdürlüğü şöyle yanıtlar *"Milli Güvenlik Konseyinin 3 nolu kararı ve 15 sayılı bildirileri ile Genel Kurmay Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığının 15.12.1981 tarihli açıklamasındaki işçi çıkartma şartlarına uymadığından, tekrar işe başlamak istiyorsanız işverene müracaatınız zorunludur. İşe başlayıp başlamadığınızı en geç bir hafta içinde müdürlüğümüze bildirmenizi..."*

İzmir İl Hakem Kurulu ise, başvuruları inceleyip aldığı işten çıkartılanlara ilişkin kararında şöyle demektedir *"... yukarıda belirtilen duruma göre ....'in işveren Belediyece işten yasaya uygun olarak çıkarılmadığın ortaya çıkmıştır. İşveren hakemleri ......'in işine iadesini isteğine karşı çıkmışlarsa da mevcut delillere göre çoğunluk bu görüşü benimsememiştir ve ....'in işine iadesi gerektiği kanısına varılmıştır. SONUÇ: Yukarıda açıklanan sebeb ve nedenlerle Genel İş Sendikasının İzmir Belediyesi .... işyeri .... temsilcisi ....'in işine iadesine işveren hakemlerinin karşı oyuyla ve oy çokluğuyla 274 sayılı yasanın 20.inci maddesinin 5 numaralı bendinin son fıkrası uyarınca kesin olarak karar verildi."* Çalışma Müdürlüğü Kararları Nisan ve Mayıs aylarının, Hakem Kurulu kararları Haziran ayının tarihlerini taşımaktadır.

Milli Güvenlik Konseyi 3 numaralı kararı, 15 sayılı bildirisi ve Sıkıyönetim Askeri Hizmetler Koordinasyon Başkanlığı emirlerine, Bölge Çalışma Müdürlüğü istemleri, İl Hakem Kurulu Kararlarına karşın Belediye işten attığı işçilere *"İş isteği talebi ile vaki müracaatınız üzerine Zat İşleri Müdürlüğü'nden alınan .... gün ve .... sayılı yazıda, durumunuza uygun kadro bulunmadığından herhangi bir işlem yapılamadığı bildirilmiştir."* şeklinde yanıtlar verilmektedir.

İşçiler şimdi *"Bu kadrolar ne zaman dolduruldu?"* diye soracak bir makam arayışı içindedirler.

1981'DEN 1982'YE AKTARILAN ENERJİ SORUNU

Mustafa Özcan ÜLTANIR

ULUSAL enerji politikasını irdeleyen Arayış'ın altıncı sayısında, "Türkiye, tükettiği enerjinin ancak yarısını kendi kaynaklarından üretiyor" *diyor ve ekliyorduk;* "Ülkemizin genel enerji sorunu, ürettiğinden daha çoğunu tüketmesinden kaynaklanmaktadır, ama sınır komşularının altında enerji kullanan Türkiye'nin, kalkınmasını ve endüstrileşmesini sürdürebilmesi için, genel enerji tüketiminin planlı biçimde artırılması zorunludur." *diye. Kendi kaynaklarımızın bugünkünün katkat üstünde enerji üretmeye elverişli olduğunu vurguladığımız o yazımızda, daha önce televizyonda ve radyoda söylediğimiz şu önerimize de yer veriyorduk.* "Türkiye'nin enerji sorunu bir çıkmaz değildir. Planlama, öz kaynaklara yönelme, yerli teknoloji geliştirme, işletmecilik olarak Kemalist devletçilik, uygulaması, gereksiz dış bağımlılıklardan soyutlanma ve enerji dünyasında dengeli dış ilişkiler oluşturma sonucu, bu sorun köklü çözüme kavuşturulabilir."

VE DEDİK Kİ:

Kuşkusuz, Arayış'ın yalnız bir sayısında değil, ilk sayısından son sayısına dek pekçok sayısında enerji sorunu, altı kalın çizgilerle çizilecek boyutlarıyla ele alındı. Petrol bunalımından enerji dünyasındaki ilişkilere, ülkemizde yoğunlaştırılmak istenen petrol aramalarının perde arkasına, kömür işletmeciliğimize, devletin kömür ve maden alanlarının başkalarına devredilemeyeceğine, geciken elektrik santrallarına ve olası elektrik açıklarına, köylerde yırtılamayan karanlığa, büyük baraj ve hidroelektrik santrallarının yapımındaki aksaklıklara, elektrik işletmeciliğinin özel sektöre bırakılamayacağına, Friedman ekonomisinin yanlış enerji fiyatlandırmasına değindik.

Türkiye'nin uzun dönemde nükleer enerjiden yararlanması gerekmekle birlikte bugünden nükleer enerji tuzağına itilmemesini, alışılagelmiş enerji kaynaklarının yanısıra yeni enerji kaynaklarının da planlı biçimde değerlendirilmelerini, enerji işletmelerinin kurulmasında ulusal teknolojiden yararlanılmasını, genel enerji planlamasının yapılmasını, Türkiye Enerji Enstitüsü'nün kurulmasını, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nın güçlendirilmesini önerdik. Gündemdeki enerji tutumluluğunun da ceza yasası değil, planlama gerektirdiğini söyledik. Arayış'ın enerji konuları bir kitap dolduracak boyuta ulaştı, ama 1981 yılında da enerji sorununun çözümü için gereken adımlar atılamadı. Türkiye'nin planlı enerji politikası dönemi başlatılamadı. Gerçekte bir plansızlık ve politikasızlığın ürünü olan, gündelik çözümlerle geçiştirilmeye çalışılan enerji sorunu yine karşımızda.

BASKI ALTINDA TUTULAN ENERJİ İSTEMİ:

Türkiye'nin 1982 yılında ve önümüzdeki yıllarda kalkınma hızı ne olabilir? Friedman ekonomisinin Türkiye'yi duralama ve ekonomik frenleme dönemine soktuğu bir gerçekse de, halka yansımayacak ve gönenç getirmeyecek, hakça gelişme sağlanamayacak ortamda bir başka deyişle yoksulluk ve tekelleşme ortamında ulusal ekonomi için kalkınma hızı ne olabilir? Geçen yıl yüzde ikiyi aşkın nüfus artış hızı ile kolaylıkla silinebilen, yüzde üçlük kalkınma hızı programlanmıştı. Bu yıl, kalkınma hızının yüzde beş olmasının istenildiği söyleniyor. Gelişme sürecinde denilen Türkiye için, programlanan ve yasanlanan kalkınma hızlarının yetersizliği ortada. Yine de yüzde beşlik bir kalkınma hızı programlanırsa, enerji ekonominin itici gücü olduğuna göre, bu hızın gerçekleştirilebilmesi için enerji tüketiminin de yüzde beş ya da altı artış göstermesi gerekir. Yetersiz bırakılan plansız enerji sektörü bunu sağlayabilir mi?

Türkiye'nin kalkınma gizil gücü (potansiyeli) kalmadı mı diye de düşünülebilir. Oysa, Türkiye'nin programlanmak istenenden daha büyük bir hızla kalkınması olasılığı bulunduğundan, karamsarlığa yer yok. Bu olguyu ortaya koyan çalışmalardan biri, 1981 yılında Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca Dünya Bankası için hazırlanan enerji istemi (talebi) saptama ya da master plan çalışmasının ön adımı. Ekonomik sektörler bazında yapılan çalışma, istemdeki artış hızının yüzde dokuz olabileceğini göstermiş bulunuyor. Enerji isteminde yüzde dokuzluk bir artış demek, istenirse bu koşullar uygunlaştırılırsa yüzde yedinin üzerinde kalkınma hızı gerçekleştirilebilecek demektir. Ancak, rafa kaldırılan Dördüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın öngördüğü ölçüdeki kalkınmaya, Fried man ekonomi modelinde yer yok. Enerji istemi baskı altınta tutulmakta, istikrar sağlanıyor denirken endüstrileşme durdurulmakta. Enerjide sunum azlığı ve istemin baskı altında tutulması, kalkınma gizilgücünü engellemekte. Gündemdeki "enerji tasarrufu tedbirleri kanun tasarısı" *da, bu politikanın kanıtı değil mi?*

Büyük gecikmeyle yıl. ortasında yayınlanan 1981 Programı, Türkiye'nin toplam genel enerji tüketiminin 1981 yılında, 35.4 milyon ton petrol eşdeğeri olmasını öngörmüştü. →

Oysa, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı 1981 yılı genel enerji isteminin 40.8 milyon ton petrol eşdeğeri olduğunu rapor ederek, bu düzeyde olası tüketimden söz ediyordu. 1981 Programı'nın enerji istemini baskı altında tutmak istediği kuşkusuzdu. Yıl boyunca programlanandan daha az taşkömürü, daha az linyit, daha az petrol ve daha az elektrik tüketildi. Yalnızca tezek ve odun tüketiminde azalma olmadı denebilirse de, ekonomik olmayan yakacakların endüstriyel üretim artışına ve kalkınmaya katkıları yok.

Şimdi yıl sonu geçici resmi değerleri açıklanmamış olmakla birlikte, geçici istatistiksel veriler ve en iyimser kestirimlerle, toplam genel enerji tüketiminin istemi yanıtlamak bir yana, kısıntılı program ereğinin de altında kalarak 33.8 milyon ton petrol eşdeğerini aşmadığı söylenebilir. 1980 yılına göre 1981 yılında, enerji tüketimi artışı yüzde birbuçuk bile değil. Enerji ekonomisi açısından yapılacak değerlendirmeye göre, düşük hıza kalkınma denilebilirse 1981 yılında ülkenin kalkınma hızı yüzde birbuçuk kadar. 1982 yılında enerji tüketimi hangi düzeye çıkabilir sorusuna gelince, şimdilik somut yanıt bulamıyorsa da, istemin 45 milyon ton petrol eşdeğeri düzeylerinde olduğunu gösteren pekçok kestirim raporlara geçirilmiş. Bugünkü koşullarda gerçekçi bir öngörüm, genel enerji tüketiminin 1982 içerisinde 35 milyon ton petrol eşdeğerini zor aşacağı.

1981 yılında taşkömürü ve linyit üretimleri, programlananın en az yüzde on altında kalırken, başlangıçta 17.2 milyon ton olarak programlanan petrol tüketiminin de, ancak 16.2 milyon ton düzeylerine yaklaşabildiği kestirilmekte. Petrol tüketiminin 6.2 milyon tonla en büyük bölüntüsünü fuel - oil'in oluşturması, öz kaynak kömüre gereken yerin verilmediğini ve enerji tüketiminin yapısal bozukluğunu sergiliyor. Yerli petrol üretiminin de 2.2 milyon tonda kaldığı ve 1978/-1979 dönemindeki düzeye ulaşamayarak, o yılların üretiminin ancak yüzde 80 kadarının tutturulabildiği kestirilmekte. Petrol sahalarımızın kocamış kuyularından, bu yıl bol bol tuzlu suyun pompalandığı söyleniyor.

Kamu kuruluşu olan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'nın yerli petrol üretimi 1980'de 6.4 milyon varil yani 940 bin ton düzeylerinde iken, 1981'de 6.7 milyon varili aşarak bir milyon tona ulaşmış durumda, ama yine de 1979 yılındaki üretimden yaklaşık bir milyon varil daha az. Yıl içerisinde propaganda konusu olan ve umutlar bağlanan Güney Dinçer alanının 6.7 milyon varillik toplam üretim içindeki payı, şimdilik yalnızca 450 bin varille yüzde 6.6 kadar. Öte yandan uluslararası petrol tekellerine kapılar ardına dek açıksa da, 1981 yılı içerisinde yabancı sermayenin dişe dokunur yatırım yapmadığı bir gerçek. İzmir İktisat Kongresi'ne Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı uzmanlarınca sunulan bir bildiride de belirtildiği gibi, petrol arama ve üretiminde kamu sektörünün başı çekmesi zorunlu.

Elektrikte de 29.2 milyar kilovat - saat olarak saptanan istem karşılanabilmiş değil. Yılın ikinci yarısında gündüzleri ve geceleri uygulanan kesintilerle, tüketimin 1.5 milyar kilovat - saat'ı kısılmış. 1981'in elektrik sunumu 27.8 milyar kilovat - saat kadar. Temeli atılan Atatürk hidroelektrik santralının finansman kaynağı henüz oluşturulamadı ve nükleer santral konusunda çelişkiler sergilendi, ama 1981'de tamamlanan üretim üniteleri de oldu.

Keban hidroelektrik santralının ikinci dört ünitesinin daha 1976'da bitmesi gerekirken, bu dört üniteden biri 1981'de monte edilebildi. Geri kalan üçünün 1982'de bitirilmesi bekleniyor. 1974 yılında bitmesi gereken Soma B - 1 linyit termik elektrik santralı da, 1981'in sonunda tamamlanabildi. 1976 yılında bitmesi gereken Soma B - 2'nin ise, 1982'nin ortalarında biteceği söyleniyor. 1982'de yapımı sürecek santrallardan bitmesi beklenen ve motorinle çalışacak Aliağa Kombine Çevrim Ünitesi bir yana bırakılırsa, önemli linyit termik elektrik santrallarından Yatağan'ın birinci ünitesinin de 1983'e geçilmeden bitebileceği kestiriliyor. Keban'ın ek üniteleri, Soma B Yatağan'ın birinci ünitesinin 1982'de bitmesi olasılığı, 1978'de yapılan toparlama ve yeniden değerlendirme çalışmalarına dayalı hızlandırma önlemlerinin sonucu. Yeni santrallara karşın, 1982 yılında 32.1 milyar kilovat - saat'lık elektrik isteminin karşılanabileceği yine de kuşkulu. Elektrik kesintileri 1982 yılının gündeminde de var.

YIL YENİ AMA GÖRÜNÜR POLİTİKA ESKİ:

1981'de çok söylenildiği gibi, Türkiye'nin enerji sektörünü olabildiğince özel ve yabancı sermaye yatırımlarına açmak, planlama yapmaksızın kamu yatırımlarını enerji kesimi üzerinde yoğunlaştırmak, ama enerji araştırmalarına enerji dışalımına yapılan harcamanın onda biri kadar yatırım ayırmamak çözüm getiremeyecektir. 1982'de ve gelecek yıllarda, genel enerji planlamasına dayalı planlı enerji politikası oluşturulmadıkça, planlı enerji üretiminin yanısıra planlı enerji tüketimi ilkesine sarılınmadıkça, öz kaynaklara ve yerli teknolojiye ağırlık verilmedikçe, tutarlı bir endüstrileşme modeli ile uyumlu enerji modeli oluşturulmadıkça, yeterli miktarda ve uygun fiyatta enerji ekonomiye sunulmadıkça, enerji sorunu süreduracaktır. ●

YÜCEL, ARKADAŞIMIZ BUZCUGİL'İN SORUNLARINI YANITLADI

20'NCİ SANAT YILINDA ERKAN YÜCEL

Ufuk BUZCUGİL

ERKAN Yücel tiyatroda 20 yıl profesyonel olarak çalışmış, oyuncu rejisör ve yönetmen. Bugüne değin 70 ayrı oyunla tiyatro severler karşısına çıkan Yücel, Tiyatrosevenler Gençlik Cemiyeti, Halkevi Sahnesi, Meydan Sahnesi, Ankara Sanat Tiyatrosu'nda görev almış. Bugün ise Ankara Halk Tiyatrosu'nda oyuncu - yönetmen olarak çalışıyor. Bu arada Tiyatrocu olarak üç kez "yılın oyuncusu" ödülü alan Yücel, "Endişe" adlı film ile San Remo'da "en iyi erkek oyuncu" ödülünü, Antalya'da yine "en iyi erkek oyuncu" ödülünü ve Altın Portakal Ödülü almış. Bereketli Topraklar Üstünde filmi ile Nantes da ve Avrupa Filmleri yarışmasında birincilik alan Erkan Yücel, TV dizileri de yaptı, ancak, bunların hiçbiri ekranlara gelmedi ve TRT arşivlerinde bürokratik engellerin yıkılmasını bekliyor.

"Hem oyunun içeriğine hem de biçimine katılarak oynuyorum. Hiçbir zaman içeriğini benimsemediğim topluma karşı içeriği olan oyunlarda oynamadım." diyen Erkan Yücel'le söyleştik.

Yücel'e yönelttiğimiz sorular ve yanıtları şöyle:

ARAYIŞ: Türk Tiyatrosu 1960 - 70 yılları arasında altın devrini yaşadı. Sonraları ise, özellikle özel tiyatrolar açısından bir yıkım başladı. Bunun nedenini söyleyebilir misiniz?

YÜCEL: 1970 yılından sonra özel tiyatrolar bir çöküş dönemine girdi. Bazılarının en parlak diye nitelendikleri 1980 - 81'e kadar olan dönem bir çöküşü ifade ediyordu. Bu çöküşün esas nedeni felsefenin düşüncenin bayağılaştırılması ve ilkelleştirilmesidir. Bu göstermeci tiyatronun şematik insanlarında diskur (söylev) çekilen sahnelerde derinliğine inilmemiş, boyutları aranılmamış insanlarla gösterdi kendini. Tiyatro sahneleri genellikle kendi dar gruplarına seslenilen bir tatmin yeriydi. Bunlar kısa vadeli tatminlerdi, zamanla bunun çıkar yol olmadığını bir çokları gördü. Görmeyenler de var, bunlar eski tutumlarını sürdürüyorlar.

Epik tiyatro akımı, Türkiye'de olumlu gelişmelere yolaçtığı gibi büyük olumsuzlukları da oldu. Bugün olumsuzluklar yönünün daha ağır bastığını söyleyebiliriz. Türkiye'de bir aktarmacılık zihniyeti vardır. Aktarmacılık Tanzimatla başlamış ve süregelmiştir. Bugün Vasvi Rıza'larla Fransız ekolü sürerken, Ankara Devlet Konservatuvarı Alman ekolü etkisi altındadır.

Aktarmacı alışkanlığının bir belirtisi de, Brecht'in yöntemini hiç tahlil etmeden enine boyuna tartışmadan Türkiye'ye getirmek, hatta yalnızca olumsuzluklarını Türkiye'ye getirmektir.

Bunu yaparken de sanatın kurulaşması, duygudan uzaklaşması, insanın boyutlarından uzaklaşması gibi olumsuz sonuçları vardı ki, bu olumsuz sonuçlar, seyircinin de tiyatrodan soğuması durumunu yarattı.

Brecht'in baskıcı yöntemlere karşı çıkan bugün Wajda'ların gösterdiği tutumu Türkiye'ye ve dünyaya yansıtılmamıştır. Doğu Almanların istediği biçimde yansıtılmıştır Brecht...

ARAYIŞ: Özel tiyatrolarla Devlet tiyatrolarını birbirinden ayıran özellikler nelerdir?

YÜCEL: Başlıca unsur, özel tiyatroların devletin buyruğunda olmamasıdır. Türkiye de düşünce özgürlüğünün tam olmaması, bazı kişilerin düşüncelerinden dolayı yargılanıyor olması, başlı başına bir sansürdür. Bunun dışında bir sansür heyeti aramayalım. Türkiye'de bu sansür zihniyeti oldukça, repertuvarımızı istediğimiz gibi düzenleyemeyeceğimiz açıktır. Ancak, biz bu alanda Devlet tiyatrolarından biraz daha avantajlıyız. Bazı şeylerin hesabını yapıyoruz, bazı olumsuzlukları bile göze alabiliyoruz. Biz hapse girsek bile özgürüz, çünkü düşündüklerimizi yine düşünebiliyoruz. Devlet Tiyat-

rolarında bizdeki gibi özgür yaratıcılığa izin verilmiyor. Ayrıca, devlet tiyatrolarında çalışan arkadaşlarımız, biçimine ve içeriğine katılmadıkları oyunlarda da oynamak zorunda kalıyorlar. Bu onlarda ruhi bunalıma yol açıyor.

Örneğin Van Gogh yaşadığı sefaleti çekmemiş olsaydı, o denli yaratıcı olamazdı. Kilisenin himayesinde olan ressamlar ise büyük bir rahatsızlık çekmişlerdir. Rahat olmalarına karşın.

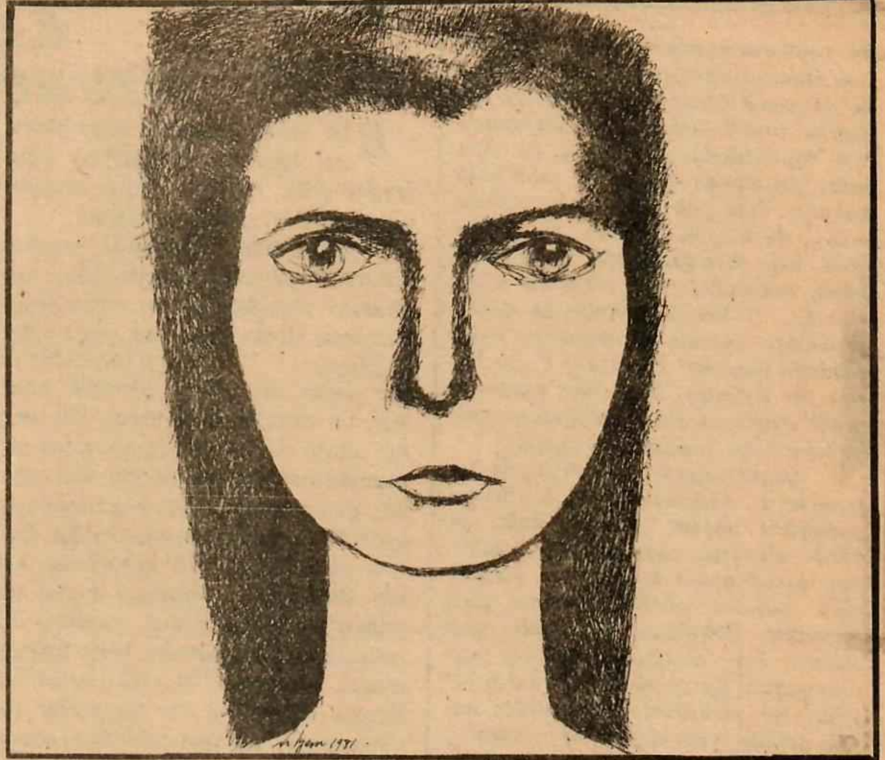
Özel tiyatroların da böyle bir avantajı vardır. Ama hangi özel tiyatroların? Bu hisseli harikalar kumpanyasını oynayan bir özel tiyatronun değil, büyük sermaye desteği almış bir özel tiyatro değil, bulvar tiyatrosu değil tabii.. Kaldı ki, bulvar tiyatroları Devlet tiyatrolarından daha özgürdür. En azından güldürme açısından daha özgürdür. Bir Gazanfer Özcan çok rahat güldürür, onlar eserlerinde Devlet tiyatrolarının yapmadığı sosyal içeriği ve eleştiriyi kullanırlar.

ARAYIŞ: Özel tiyatroların bugünkü durumu nedir?

YÜCEL: Özel tiyatroların eski dağınıklıkları sürüyor. İstanbul'da olumlu bir çaba içerisinde bazı tiyatrolar biraraya gelerek basını eleştirdiler. Haklı bir eleştiri, bazı basın organları ahpap - çavuş ilişkilerini sürdürüyorlar. Onların dilinde yalnız iki tiyatro vardır. O tiyatroları yaşamaktan başka çabaları yoktur. Biz bu tutumu şiddetle kınıyoruz. En azından, bunun okuyuculara karşı saygısızlık olduğu düşüncesindeyiz. Özel tiyatrolar da bunu dile getirdiler, basının ilgisizliğinden yakındılar. Bu arada bir soru sormak gerekiyor bu gazetelere: Büyük para babalarının tekelinde mi tiyatro, yoksa özgürce tiyatro mu? Hepsi özgür tiyatro diyeceklerdir kuşkusuz. O halde, tüm özel tiyatrolarla ilgili eleştiri çıkmalıdır basında olumlu olumsuz. Hatta bulvar tiyatroları için de yapılmalıdır bu eleştiri.

Bunun dışında parasal sorunları var özel tiyatroların. Devlet yardımı mutlaka olmalıdır özel tiyatrolara...

Tiyatrolar arasında Yıldız Kenter'inde dediği gibidünya görüşlerine bakılmaksızın yardım edilmelidir. Aynı görüşü Gazanfer Özcan'da getiriyor. Bu sanatçıların demokrat bakışları açısından ve bizim de önerilerimiz açısından bu yardımın adaletli bir şekilde dağıtılmasını istiyoruz. Bazı Tiyatrolar bu yardıma sırt çevirdiler. "Gölge etmesinler başka ihsan istemeyiz" dediler. Ama onların ben tahmin ediyorum sırtlarında yumurta küfesi yok. Bizim sırtımızda yumurta küfesi var. Sorumluluk duyuyoruz hem halkımıza karşı hem kendi kadromuza karşı sorumluyuz hem de sürekli bir tiyatro olmak gayreti içindeyiz. Onların böyle bir sorunları olmadığı için bununla ilgilenmiyorlar. Ama bence yanlış yapıyorlar. İlgilenmeleri gerekir. Üstelik ilgi alanını dünya görüşü ayırımı yapılmaması yönünde yoğunlaştırmalıdırlar. Bu yardım olmasa da özel tiyatrolar binbir sıkıntı içinde yaşayacaktır. Çünkü özel tiyatrolar en büyük yardımı seyircisinden alıyor en büyük desteğimiz seyircimizin bilet paralarıdır. Onların katkıları, onların alkışlarıdır. Bizim onlarla kurduğumuz ilişki içerisindeki gönül rahatlığımızdır. Türkiye'nin gelişen fikri düzeyidir. Demokratik kültürümüzdür. ●

İYEM'İN ÇALIŞMALARINDAN BİRİ

RESİM DENEN BU UĞRAŞ DA NE OLA?

NURİ İYEM

TABLONUN bir baş yapıt denebilecek taka ulaşabilmesi, ne içe dönük ve kendiliğinden devingenlikle (mouvement automatiste), ne de sadece bir konu ya da doğa görünümünü alıp sonuna kadar onu anlatmakla olası değil. Tablo için konu ya da doğa görünümü gerekli ama, biçim, renk değerlerini, istif ve düzenlemelere kadar kompozisyonun tüm yapısal ögelerini konu değil, içerik belirler. Konu (ya tablonun adı) içeriğin sezinlenebilmesi için bir anahtar ve araç olabilir ancak.

Gerçek sanatçı ile gerçek anlamda seyirci konu ile yetinmez. Konu her ikisi için tablonun ereğine giden vesile, bahane olur sadece. Gerçek sanatçı ve gerçek seyirci deyimini kullandık. Aslında her seyirci, tablo karşısında çıkarabildiği duyu ve düşünlerle, bir yaratma eylemine koyulur. Bu eylemde, kendi yorumu ile az çok o da bir içerik sezinler. Kimi zaman pek ala sanatçı ile bütünleşebilen bir sonuca ulaşabilir de. Ne ki, seyircinin her zaman buna erişebilmesi için, bir eğitimden geçmiş olması gerekir. Tabii bizim burada sözünü ettiğimiz, kişilerin birer birer ele alınarak eğitilmesi gibi, olasılığı bulunmayan bir eğitim değil.

Halk türkülerini bir yol düşünelim; halk bu türküleri, (beşikten mezara kadar) duyagelerek bir yaşam sürdürdüğü için, türküler onun yaşamında yaşayabilmesinin araç ve gereçleri kadar önemli ve değerlidirler. Türkülerin durması, kısılması, onları dayanılmaz bir eksikliğin huzursuzluğu içine düşürür. Kamyonun arkasına "ömür biter, yollar bitmez" gibilerden yazı koyan şoföre sorun: ömrünü tüketecek bu çalışmaya nasıl dayanabiliyorsun? diye. İlk yanıtı, hemen radyo ve pikabı göstermek olacaktır. Evdeki çoluk çocuğu daha sonra söyleyecektir.

Bana göre, yaşamaya katık edemediğimiz her sanat türüne, yabancılaşmaya yargılıyız, yazgılıyız. Eh, bundan ne çıkar? diyenler çok biz'de. Nitekim yaşamımızla kanıtlanan bir gerçek bu. Nice varlıklı aydınımız var ki yıllarca resim görmese, kendinde hiç bir eksiklik duymaz. Tabii ki resimsiz de yaşanır; eğer (beşikten mezara) kadar, resim seyredilmeyen, görülmeyen bir yaşam temposuna, ... nerdeyse toptan düşürülmüş isek.

İsterdim ki, tüm yurdumuzun ilk, orta, lise okullarının ve de üniversitelerinin, öğrenci dinlenme yerlerin- →

de, yapıların koridorlarında hemen her boş duran duvarlarını, yurdumuzun ve de dünyanın büyük sanatçılarının, hiç değilse renkli baskıları ile bezeyelim. Her röprödüksiyonun altına, üç dört satırı geçmeyen küçük bir açıklama koyalım. İşte çok yalın, ama o kerte kolay, ne ki çok da etkin bir eğitim yolu. Kişi göre geldiğinin, duya geldiğinin, mümkünü yok, etkisinde kalır. Mahmut II kendi portrelerini devlet yapılarının duvarlarına astırırken, neler düşündü dersiniz? Ne yazık ki bir ileriye bir ardından bir geriye ırgalayan gelgit dalgalanmaları, olduğumuz yerde saydırıyor, toplumsal yapımızı.

Şayet bana sormak lütfunda bulunursanız, düşüncem o ki, toplumsal yapımızın yaşam yükünün belki de yüzde altmışını aşan ağırlığını kaldıran, kırsal kesim insanımıza, yaşama gücü, yaşama sevinci, çalışma gücü vermekte, türkülerin, nakışların, çok eskiden beri, oldukça büyük bir payı olduğudur. Kentlerdeki koca koca yapıları her görüşümde, kırlarından kopup gelmiş, yapı işçilerinin o yaratıcı gücünü düşünmekten kurtulamam bir türlü. Çalışırken arada bir kendi yöresinden türkü çağıranlar gelir aklıma. İşte bu türküdür derim kendi kendime, onları ayakta tutan. Her zaman sesli söylemeseler bile, herhalde içlerinden hep bu türküleri çağırırlar derim.

Tabii hiç bir kimseyi benim gibi düşündürmeye çabaladığım yok benim. Sadece san'at dediğimiz olaya, toplumsal yaşam içinde ve günümüzde, neden gereksinme duyulur? Sanat hangi gereksinmeyi karşılıyor? Bunun nedenine inmek dileği var içimde. Elbette ki en saf, en katıksız örneği köy insanında. Orda, onların arasında bu türküler bu nakışlar, boşalma, gerilimlerden kurtulma, rahatlama ve yaşamaya yeniden sarılabilmek ve yaşama direnci veriyor bence. Kendimi düşünürüm; resim yapmak olmasaydı, herhalde çok nafile, çok anlamsız, gereksiz bir şey olurdu benim için yaşamak derim. Sevebildiğim her resmi seyrederken, benim yaşadığım bu hazzı, başkaları da bu resim karşısında yaşayacak diye umarım. İşte bu bana yaşamaya tekrar sarılma gücü, hevesi veriyor. Yaşamla ölüm arasında incecik bir çizgi var. Bunu hepimize pek çok olay, her gün kanıtlar. Yine de dünya güzel ve yaşamaya değer diyebilmek için çok baskın ve o kertede unutturucu olan bir uğraş gerekli: kimi resim yapar, kimi türkü düzenler, kimi de nakış işler. İşte böylece hem kendini hem de çevresini yaşama katık edebilecek değerde sanatsal ürünlerle besler. Resim denen uğraş da bu o la. ●

GAZİPAŞA'DAN

Fikret OTYAM

KANLI GÖMLEKLERİN SÖZÜ MÜ OLURMUŞ MEĞER!..

BİR yazarı en mutlu eden olaylarııın başında, okurlarının ilgisi, sevgisi gelir. Okurun ilgisini sevgisini yitirdin mi ko gitsin yazarlığın!

1979 yılının baharında "emekli" oldum, Cumhuriyet gazetesinden, nice okurum bağışlamadı bu davranışımı, kararımı. Nedenlerini hala çoğu elbette bilmez. Seviniyorum bir yazar olarak, ben peşini şimdilik bıraksam da okurlar bırakmıyor, işte beni bu mutlu ediyor. Yazıyorum ya sık, okurlarımdan gizlim saklım yok diye, hiç gizlim saklım yok, baş koymuşuz kaderde, kıvançta, tasada ortağız diye. İşte ol nedenle 1979 baharından kalkıp 1981 yılının onbirinci ayının yirmibeşinde İstanbul'dan yazılmış bir mektubu —okurlarımın beni bağışlamasını dileyerek— buraya kısmen aktarmak istiyorum ve böylelikle hiç yapmadığım bir şeyi de yapmış oluyorum bir bakıma, ondan bağışlanmamı diliyorum:

"... *Size Cumhuriyet'ten ayrıldığınızdan beri yazmak istedim, ancak nereye gittiğinizi (adresinizi) bilmediğim için yazamadım. Yazabilseydim size olan kızgınlığımı yazacaktım! Bir yazarın okuyucularını yazılarından yoksun bırakmağa hakkı yok, nasıl yapar bunu diye öfkelendim. Bir türlü hazmedemedim bunu. Nihayet geçen yazınızda (Arayış'ta) bir takım şeyler fısladınız ama yine anlamadım. Gerçeği öğrenmek isterdim doğrusu. Bu arada sırası gelmişken Velidedeoğlu'na ne olduğunu da size sorayım. Neden yazmıyor?*

. . . Arayış'ta yazmaya başlayınca ne kadar sevindim bilseniz. Eski bir dosta kavuşmanın mutluluğunu duydum. Öylesine tiryakisiyim ki yazılarınızın.

Gelelim üstü cart diye çizilen kitaplara. Okuyunca elbette öfkelendim ama geçen yıl karşılaştığım bir olay aklıma gelince çok da şaşmadım dersem kızmayın. Ben ..... lisesinde .... öğretmeniyim. Geçen yıl Kızılay koluna bakıyordum. Muhtaç okullara kitap yollayalım diye düşündüm ve çocuklarla bir kampanya açtık. Bu arada Türk Md. Yardımcımız 'Hocanım dikkat edin yolladığınız kitaplar arasında yasaklanmışlar olmasın' *dedi ve sekreterliğe zaman zaman gelen yazılardan bunu öğrenebileceğimi söyledi. Bu yazıları görünce —hele birisini— yasak yayın ayrımından vazgeçtim ve* "sorumluluk bana ait hepsini yolluyoruz çocuklar" *dedim.*

Hıfzı Veldet Velidedeoğlu'nun Türkçeleştirdiği "SÖYLEV"*in (evet yanlış okumadınız) okul kitaplığı için alınmamasına ait bir yazıydı bu!* "

ŞİMDİ SIRASI GELDİ DE..

"*Gerçeği öğrenmeyi isterdim*" diyor sayın ve vefalı okurum öğretmen. Adresimi bilebilseymiş yazacakmış bana, ben de elbette yanıtlayacaktım, her zaman yaptığım gibi, adresi belli okurlarımın mektuplarını gerek aleyhime gerek lehime yanıtlamışımdır hep.

24 Mayıs 1979 öğleden önce, Cumhuriyet gazetesinin teleksinden, her zaman yaptığım gibi, şefim Kemal Aydar'dan izin alarak —çünkü aldığımız terbiye bunu gerektiriyordu ve saygı ve gelenek— İstanbul Cumhuriyet'e zamanın genel yayın müdürüne bir teleks notu geçmiştim. Mayınlar Çiçek Açmaz adlı röportajımı bitirmek üzere olduğumu, 26 Mayıs'ta Ankara'dan ayrılıp yeni yerleşim yerim Gazipaşa'ya hareket edeceğimi, yeni adresimin PK 1 Gazipaşa/Antalya olduğunu eğer uygun görülürse ve dilendiği bir sayfada bunun küçücük bir haber olarak konulmasının beni mutlu edeceğini bildirmiştim sayın okurum.

Bu yazıyı okuyan tüm okurlardan beni bağışlamalarını önemle dilerim, kişisel bir durumumla ilgili olarak sütunları "*işgal*" ettiğim için.

Sayın Velidedeoğlu'nu ben de "*yaman meraklanıyorum*", selam eder, saygılarımı yinelerim bu bilge kişiye, eski kapı yoldaşıma.

....

Sayın Milli Eğitim Bakanı paşasınadır sözüm, Atatürk'ün Söylev'ini yasak yayınlar arasına alan kişilerle çalışmak talihsizliğini anlarım, ama bu yasak yayınlarla"!" ilgili genelgelere lütfen bir göz atsın, kim yazmış, kim imzalamış bunu, bu herifi naşerif acaba hala Milli Eğitim Bakanlığı topluluğu içinde midir? İçindeyse soracak mıdır bunun hesabını, bakın bunu da yaman →

meraklanıyorum. Amma şimdiki bakanların, sayın bakanların işleri öylesine yoğun ki böyle şeyleri belki de "ıvır-zıvır" iş olarak görüyorlar. Ya da basın danışmanları bakanlıklarıyla ilgili yazıları sayın bakanlarına sunmuyorlar, onların da sanırım haberleri olmuyor!

Geçen haftalar içinde Kültür Bakanı sayın eski patronum Cihat Baban'a seslenmiştim, bu *"cart"* diye kitap ismi çizen kişiyi bul, nedenini sor diyerek. Valla ses çıkmadı.

Sonra ne mi oldu? Sonra şey efendim. Kültürsüzlük Bakanlığına dönüşen bu bakanlık asker amcalar tarafından dağıtıldı! Bu bakanlığı da zaar *"anarşist" "manarşist"* sandılar, valla iyi de oldu, böyle olacağına olmasa daha iyi. Ama ne değişti, aynı kadrolar, aynı kafalar, bu kelli Turizm ve Tanıtma Bakanlığına taşınmadılar mı? Taşındılar, peki ne olacak şimdi? Olacağı şu, bu kelli de orada icra-i sanat eyleyecek bu baylar, bu bayanlar, Türk ulusuna uğurlu ve hayırlı ola!.

Atatürk'ün Söylev'ini gençler, bebeler okumasınlar diye yasak kitaplar listesine koyarlar, herifler kan davasının kötülüğünü, çağdışılığını anlatan çocuk romanlarını bebeler okumasınlar diye cart diye çizerler. Aynı herifler Milli Eğitim Bakanlığı kadrolarında olurlar, Kültür Bakanlığı kadrosunda olup bu kelli bir başka bakanlığa transfer edilirlerse ko gitsin gerisini, ko gitsin koooo!.

Sonra bakanım bizim Milli Eğitimin başındaki emekli paşam nerdeyse her gün radyoda, TV de o *"selis"* Türkçesiyle, şivesiyle hala Atatürk diyedursun ağzıyla kuş tutsa benim için nafiledir üzülerek açıklamak isterim ve yine geliyorum konuya, ey milli eğitim emekli paşası, paşam, bakan paşam, geçen yıl Atatürk'ün Söylev'ini yasak yayınlara kim koydurmuştur, genelgeler kese kağıdı yapılmayacağına ve dosyalarda saklanacağına göre davran bre milli eğitim bakanı paşam, zor mu bunu ortaya çıkarmak, bekleyeceğim okurlarla birlikte.

DERTLEŞMEK

Otuz yıldır çiziktirir dururum, ama acıyla açıklamak isterim, hiç bir dönemde yazılanların böylesine *"güme gitmesine"* az tanık oldum! Sayın Bakanlar basına önem vermiyorlar mı acep, eğer böyleyse yazık hem çok yazık. Şimdi Arayış'ın Yazı İşleri Müdüründendir ricam. Diyelim sayın Bakanlar, işlerinin yoğunluğu nedeniyle olsa gerek, diyelim Arayış okuyamıyorlar. Diyelim onların saygıdeğer basın danışmanı meslekdaşlarım yazıları ciddiye alıp bakanlarına işaret edip sunmaya değer bulmuyorlar, işte ol nedenle yazı işleri müdürü arkadaştan olmayacak bir işi rica ediyorum —yani törede böyle şey, gelenek yok— açsınlar telefonu yazılarla ilgili bakanlara, hakkınızda ya da sizinle ilgili konuda bu sayımızda bir yazı var efendim, dikkatlerinize sunarım desinler, biz de halk deymiyle *"haybeye"* kürek çekmeyelim, şişinmeyelim sonuç bekleyip!

Evet, Arayış yazı işleri müdürü sayın Duru'dan bunu ilk kez denemesini rica ediyorum, bu bir ek görev olacak, ama neyleyelim *"durum vaziyetleri"* bunu gerektiriyorsa kaçınılmazdır, acıdır ama kaçınılmazdır.

"YUMURTADAN ÇIKAN ÖĞRETMEN"

Çok uzak bir ilçeden bana mektup gönderen bir öğretmen okurum da *"Bu günlerde öğretmenler günü kutlanıyor. Bu kutlamaya illerden birer temsilci katılacak Ankara'da. Sonra yılın öğretmeni seçilecek. Siz de takdir edersiniz ki yılın öğretmeni seçilecek kişi ülkenin ekonomik koşullarında tek maaşla (15.000 lira) yedi sekiz nüfusa bakabilen kişi olmalıdır"* diyor.

O gün, çoktan geçti mektup bana ulaşıncaya kadar! Kutlandı ve bitti!

Bu hafta okuduğum kitaplar arasında Muzaffer İzgü'nün çocuklar için yazdığı öyküleri içeren *"Yumurtadan Çıkan Öğretmen"* de var. Kitaba ad olan ilk öykü özetle şöyle:

Öğretmen öğrencilere bir ödev verir, *"Yaşamınızda sizi etkileyen bir olayı yazınız."*

Bir öğrenci yumurtadan nefret ettiğini anlatır, nedenleriyle, yumurta yiyemez olmuştur öğrenci. Annesiyle pazara gitmiştir ve tanıdık bir ses duymuştur, *"taze yumurtalar"* diye bağıran! Bu öğretmenidir!

Yaşamında kendisini bu etkilemiştir ve bunu yazar öğrenci öğretmenine seslenerek. Yazısına başlık koymamıştır. Öğretmen, yazısını okutur öğrencisine sonra çocuklara döner, *"O öğretmen benim, pazarda yumurta satıyordum"* der.

"..—*Ama öğretmenim,* diye hıçkırdım...

— Aması ne Pınar, ayıp mı? Hiç de ayıp değil... Ama sen ille de bu işte bir ayıp yan arıyorsan, bana yumurta sattıranlar utansınlar. Karım, üç çocuğum, bir de annem var. Anneme ben bakıyorum. Altı kişiyiz evde. Evim kira.

Saçımı okşadı:

— *Yumurtanın bunda hiç bir suçu yok, yumurtaya düşman olma Pınar,* dedi.

Ama ben, yumurtayı sevmiyorum. Öğretmenimi pazar yerinde yumurta satarken gördükten sonra hiç yumurta yemiyorum artık."..

....

Peki öteki kitaplar hangisi mi? Belki meraklanan olur diye yazıvereyim:

İbrahim Demirci Yanıklar - şiir, Kemal Özer Kimlikleriniz Lütfen - şiir, Ali Abdihoca Halkız Biz Ölmeyiz - roman, Aysel Özakın Genç Kız Ve Ölüm - roman, Fikret Madaralı Tonguç Işığı - anılar, Nuri Pakdil Bir Yazarın Notları 3, Nurer Uğurlu Türkiye'nin Mavisi - şiir, Engin Karadeniz'in ilk kitabı Mersinaki Kuşçusu, belki üçüncü kez, Kerim Korcan'ın Ter Adamları romanı ve Şahap Sıtkı'nın öykü kitabı Acı... Aylık sanat dergileri ve Yüksek Orman Mühendisi Yücel Çağlar'ın "Türkiye'de Ormancılık Politikası (dün) 1979 basımlı bir kitap.. Nasıl da gözümden kaçmış o yıllar? Çağlar'ın ciddi bir araştırmaya dayanan kitabının birkaç bölüm başını aktarmak isterim:

"Bir devlet ki, gümrükleri için vergilendirme işlemleri düzenlenmesi hakkından meşedilir, o devlete bağımsız denilemez. M. Kemal Atatürk"

".. Bulanık zamanı, bir daha ele geçmez fırsat sayan eski batakçı çiftlik ağası ve elinden gelse soluduğumuz havayı tecimsel mal yapmaya yeltenen gözü doymaz vurguncu tecimci ve tüm bu sıkıntıları siyasal tutkuları için büyük olanak sayan ve hangi yabancı ulusun hesabına çalıştığı belli olmayan birkaç siyasetçi büyük bir ulusun tüm yaşamına küstah bir biçimde kundak koymaya çalışmaktadır. İsmet İnönü, 1942"

".. Amerika ne verirse, alacak, ne yaparsa kabul edeceğiz. Adnan Menderes"

Gazipaşa'dan tüm okurlara ferade ferade selam eylerim. ●

SAĞLIKLI YAŞAM KOŞU VE YÜRÜYÜŞLERİ: GÖSTERMELİK

SPOR DA 1981

TÜRKİYE raporda bir yılını daha geride bıraktı.

Ancak, toplumda konuşulan şey Türk sporunun birçok açıdan en kötü dönemini yaşadığı yolunda.

Bunun nedeni de oldukça açık. Bugünkü yönetim, geçmişten devraldığı örgüt yapısı ve kadrosu ile başarılı sonuç almaya çalıştı. Ancak, bir iki uluslararası başarı bile, sonucun olumlu olmasını sağlayamadı.

1981 yılı, geride sorunlarla dolu bir Gençlik ve Spor Bakanlığı ile Beden Terbiyesi Genel Müdürlüğü'nü bıraktı.

Huzursuz ve demokratik yapıdan çağdaş örgütlenmeden yoksun bu kuruluşun, bu şekilde bir yere varması olanaksız.

Türk spor politikası saptanmadı, yapı değiştirilemedi, Futbol Federasyonu, profesyonel dünyasının içine gömüldü, biraz basketbol, voleybol, boks, hentbolde kıpırdanma oldu o kadar.

1980 Spor Şurası, karar ve kitabı raflarda kaldı 1981'de. Şike söylentileri durmadı. Okul sporları konusunda, Milli Eğitim Bakanlığı bir daire kurunca, işler karıştı.

Bakanlıkta, araştırma komisyonları kuruldu, Gençlik Sorunları Araştırma projesi uygulamaya konuldu. Bu tür bilimsel çalışmaların alt yapı, örgütlenme, eleman, kaynak ve hizmet içi eğitimle yetki ve sorumluluk sorunları çözülmeden bir sonuç alınamayacağı görüldü.

1981'in iki büyük olayı, Basketbol'deki Balkan Şampiyonluğu ile, sorunlarla dolu Spor - Toto'nun, Aydın Karasüleymanoğlu'nun yönetiminde patlama yapması, halkı kuyruğa girecek şekle sokması oldu.

1981'İN ÖNEMLİ SPOR OLAYLARI

● *Salih Bora, güreşte Dünya ikincisi oldu. Voleybol ve Basketbol'de kulüplerimiz, uluslararası alanda biraz olsa da adımızı duyurdular.*

■ *Federasyon başkanları, seçimle gelecek dendi, şimdiye kadar görülmemiş bir sistemle, demokratik olmayan bir yönteme başvuruldu. Bakanlık bu konuda açık davranmadı, üstelik seçimi kaybeden Yılmaz Tokatlı, Futbol Federasyonu'na başkan yapıldı.*

● *Spor müzesi açıldı. Ancak, sporumuzu temsil etmekten, hem yapı ve hem de içerik açısından çok eksik görüldü, aceleye getirildi.*

● *Ankaragücü, görülmemiş bir şekilde 1. lige alındı. 3. lig kaldırıldı. Profesyonel futbol şubesi bulunan kulüpler, serbest güreş şampiyonasına alındı, güreş ve komedi yanyana getirildi.*

● *Reklam yönetmeliği çıktı, amatörlerin de reklam alması kararlaştırıldı. Ancak, bazı kurum kulüpleri dışında çok az amatör kulübe reklam verildi.*

● *Türk güreşini geliştirmek için proje uygulanmaya başladı. Ancak, çevresini göremeyen Türk sporunda, alt yapıya bakılmaksızın hayal içinde hareket edildi. Kamu kuruluşlarına güreşçi almak için şampiyonalar düzenlendi, gençler ve yöneticilerin davranışları sporumuzun gerçek yapısını ortaya koydu.*

● *Devletin kişi ve kurumlara kiralamış olduğu tesisler kurtarılamadı.*

● *Sağlıklı Yaşam için koşular, yürüyüşler düzenlendi. Bu konuda beden eğitimi öğretmenleriyle yapıcı ilişkiler kurulamadı. Yukarıdan yazılı emirlerle, öğrenciler koşturuldu. Binlerce koşanın arasında her gün spor yapanlar çok, hiç spor yapmayanlar, birkaç kişi idi.*

● *Beden Terbiyesi, bunca sorun dururken marş yazdı, marş bestelemeye kalktı. Oysa, Türk sporunda yıllardır bağıran, çağıranlar ve ihmal edilenlerin seslerinden güzel beste olabilir miydi?*

● *Spor kulüpleri, Devlet Demiryollarından yüzde 50 indirimle yararlanmaya başladı.*

● *Eğitime hiç önem verilmedi, Antrenör kursları eğitim sanıldı.*

● *Yüzde 8'lerin dağıtımı beklenirken, profesyonellerin görüşü doğrultusunda yüzde 8'ler konusunda üstüne kül serpildi.*

● *İzmir'de 19 kulüp kapandı.*

● *Alt yapıları ve tesisleri kurmadan, müesseselere spor kulübü kurduruldu. Bu kulüp yöneticileri, okul okul dolaşarak salon aramaya başladılar.*

● *Genelkurmay Başkanlığı, kulüplerin yardım toplamalarına izin verdi.*

● *Merkez Danışma Kurulu değiştirildi, demokrasinin sporda da kurulması için hiçbir işaret görülmedi. Karar organlarına, BTGM günü dava edenler, profesyonel kulüplerin avukatları alındı.*

● *Sosyal güvenlik ve sigorta konusu çözüme ulaşmadı.*

● *Tüm amatörler, yılın sporcusu olarak göründüler yine.*

●*981 yılında Vehbi Emre ile BTGM eski Genel Müdürü Danyal Akbel'i yitirdik.*

● *1981, geleceğin onurlu spor yapısının kurulması konusunda hiçbir güvence vermedi. Yönetim, bu yılı kaybetti.*

Kazanacağımız yıllar dileğiyle ●

YİNE YÖK TARTIŞMASI

YÖK konusunda yaptığımız ikinci açık oturumun ikinci bölümünü de bu hafta sunuyoruz. Yerimizin darlığı, bu konuda söyleneceklerin çokluğu nedeniyle, YÖK kurulu oluşturulmadan çok önce yaptığımız bu açık oturumun son bölümünü de gelecek hafta yayınlayacağız.

Açık oturumumuzda, anımsayacağınız gibi, Prof. Cahit Talas Başkanlık etmiş, Prof.Dr. Şerafettin Turan, Prof.Dr. Rauf Nasuhoğlu, Doç. Dr. Mustafa Altıntaş, Doç.Dr. Tahir Hatipoğlu, Doç.Dr. Güney Gönenç ve Dr. Ahmet Balamir katılmışlardı.

CAHİT TALAS: Teşekkür ederim Sayın Altıntaş. Şmdi sizi dinlemekteyiz Sayın Hatipoğlu.

Doç. Dr. M. Tahir HATİPOĞLU: 1946 yılında Denizli'de doğdu. A.Ü. Veteriner Fakültesini bitirdi. 1969'da Diyarbakır Tıp Fakültesinde asistan oldu. Bu fakültede doktora yaparak doçent oldu. İki yıl TÜMAS Diyarbakır Şube Başkanlığında bulundu. AİTİA Dişhekimliği ve Tıp Fakültesi'nde Anatomi - Histoloji öğretim üyesidir. TÜMOD Ankara Şubesi ve Veteriner Hekimler Derneği Başkanıdır. Bölgesel üniversitelere ilişkin çok sayıda yayını vardır.

Doç. Dr. M. Tahir HATİPOĞLU: Bu yasanın çıkışında "bölgesel üniversiteler" önemli etmen olmuştur. Diyarbakır Üniversitesinde on yıl çalışan biri olarak rahat konuşacağım. Bugün 12 bölgesel üniversite, 5 bölgesel fakülte vardır. Bunlar 1750 sayılı yasanın 44. maddesinin sağladığı kolaylıkla kuruldular. Bu madde ile bir profesörle bir fakülte kuruluyordu. Bu kolaylığı politikacılar ve bazı ağa üniversiteler çok iyi kullandılar. Sayın Turan'ın dediği bir gecede dört üniversite kuruldu. "Bir mekân, bir dekan" ilkesi fakülte açmada iyice benimsendi. Sorumsuz üniversiteler sömürge üniversiteler oluşturdular. Örneğin Hacettepe Üniversitesi. Yıllarca kağıt üzerinde kurdurduğu dört üniversiteyi sömürdü.

Bir dekanla kurulan fakülteye önce birkaç kişi alındı. Bu kez bunlar iç şebekeyi oluşturdular. Keyfi yönetim başladı. Siyasal güçler bu şebekeleri kullanmaya başladılar. Ve de, bu yöneticiler, yönetim ellerinden gitmesin diye öğretim üyesi başvurularını kabul etmediler. Buna çok sayıda örnek verebiliriz. Sivas Tıp Fakültesinde üç yıl dekanlık eden bir kişi, üç yılda 2,5 gün Sivas'a gitmiştir, kadrosunda tek öğretim üyesi olmadığı halde başvuranları almamıştır. Egemenlik elden gider korkusu bunun nedenidir. Diyarbakır'a bir yığın kişi başvurdu alınmadı. Elazığ'a da öyle. Yönetim şebekesi ile uyum sağlayamayanlar ise atıldılar veya kaçırıldılar. Olay budur. Bölgesel üniversiteleri geliştirmeyenler kendi yöneticileridir. Şimdi niye bağırıyorlar. Dekân ve rektörün atamayla geleceği önceden belli olduğu için öğretim üyesi isteme yarışına girdiler. Çünkü oy kaygıları yok. Bu kez de atayacaklara şirin görünme yarışına başladılar, hem de geliştirmedikleri üniversitelerinin öğretim üyesi sorununu sömürerek. Bu kurumların yazgıları bu olmalı. Dün de sömürüldüler bugün de. Ne yazık ki, üniversiteler bu gelişmelere seyirci oldular, ve bugünlere geldik.

Bölgesel üniversitelerin acısı bir süre daha sürer. Zorla giden kişinin yararlı olacağına da inanmıyorum. Deneyimlerimle söylüyorum, sırf para yeterli değil. Orada çevre ve sokak kültürü yok, bilgi birikimi, kitaplık yok, tartışma yapacağınız dost yok. Bilim adamı için bunlar önemli. Kendini başka türlü yenileyemezsin. Bu yoklar arasında öğretim üyesi sürekli veriyor ve sonunda tükeniyor. İflas ediyor. Çocuklar da büyüyünce büyük kente göçüyor. Döngü budur, acı ama gerçek. Yeni yasa da buna çözüm getiremez. Bence bu fakültelerin bazıları kapatılmalıdır.

Doçentlik sınavı zorlaştı. Doğu'lu rektör yabancı dil sınavına getirilen yönteme devrim diyor. Bunu ana üni- →

"EN KÖTÜ HAKEM İLGİLİ OLANLARDIR"

Başlığımızdaki özdeyiş, Arayış'ın 40. sayısında yayımladığımız, televizyonda oynanan Rektörler programıyla ilgili, "Mel'meketimden Rektör Manzaraları" adlı yazımızda belirttiğimiz gibi, Sayın Profesör Doğramacı'nın, Atatürk döneminde bir üniversite yasası hazırlamış olan Alman Profesör Hirsch'den aktardığı sözdür. Doğramacı, bu sözü, üniversitede çalışanların üniversitenin yönetilmesinde söz sahibi olmamaları gerektiğini belirtmek için kullanmıştı. Böylece demokratik esaslara dayalı eski Üniversite Yasasının yerine, yeni Yüksek Öğretim Kanununun 'emir-komuta zinciri' haklı çıkıyordu.

Bu arada da, Kanun çıktıktan sonra, hemen bütün basın organlarında yayımlanan, üniversitelerin üyelerince yazılan eleştirel yazılar, kanuna ve Sayın Doğramacı'nın çeşitli programlarına gösterilen imzalı tepkiler, hepsi, haksız kılınıyordu çünkü "ilgili olanlar"ın tepkileriydi bunlar, dolayısıyla "kötü hakemler"in tepkileriydi. Ancak, biz o yazımızda şöyle demiştik: "Gelecekte, YÖK oluştuktan sonra, bu kurulun başına burada varsaydığımız gibi, Sayın Doğramacı gelirse, o zaman, kendisinin bu programdaki 'kötü hakemliği' kesinlik kazanacaktır." Varsayımımız doğru çıktı ve böylece Profesör Hirsch'in sözü de kesinlik kazandı.

Ne diyelim, Allah selamet versin bu Sayın Profesöre... •

versitelerin rektörleri söylese hoşgörürüm. Erzurum liselerinde bile yabancı dil öğretmeni yokken, buradaki asistan ana dili gibi yabancı dil nasıl öğrenir. O rektöre acımak gerekir.

Yasada geçici öğretim üyeliği var. Bunlar yönetici olamıyorlar ama, yönetim ve fakülte kurulu üyesi oluyorlar. Şimdiden örnekleri görülüyor, yönetim kurulları geçici (kısmi) öğretim üyelerinden oluştu. Yönetici olamayan kişiler en yetkili organa geçtiler. Bence yasanın bu iyi maddesi kötü bir sonuç doğurmuştur. Kadrolu çalışanların geçiciler tarafından üstten yönetimi söz konusudur.

CAHİT TALAS: Teşekkür ederim. Evet, bize ayrılan zamana her şeyi sanırım sağdıramadık. Sayın Doç. Dr. Güney Gönenç, Yasa ile ilgili olarak sizin de son düşüncelerinizi saptamaya çalışalım.

Doç. Dr. GÜNEY GÖNENÇ: 2547 sayılı yasayı Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde uygulana gelmekte olan mütevelli heyetli modelin bütün Türkiye'ye genelleştirilmesi olarak görmek olanaklıdır. 7307 sayılı ODTÜ yasasında yeni yasanın getirdiği hiyerarşik düzen aynen vardı. Yani tepede bir mütevelli heyeti (şimdi bunun yerini YÖK alıyor) ve onun tayin ettiği rektör, dekânlar ve bölüm başkanları. Hemen şunu ekleyeyim ki bu model çalışmadı, çalışmadığı da bilinmektedir. Örneğin ODTÜ'de yıllardan beri bölüm başkanları ve dekanlar doğrudan doğruya öğretim üyeleri tarafından (yasada aksi yazılmakta olmasına rağmen) seçilerek gelmektedir. Atanması hükümete bırakılmış mütevelli heyetlerce yönetilmenin ne anlama gelebileceğini en iyi biz ODTÜ öğretim üyeleri biliriz. ODTÜ'de son on yıl içinde olanlar bir derecede kamuoyunca da bilindiği için bu konuda ayrıntıya girmeyeceğim. Ancak birer—ikişer, üçer—beşer olmak üzere bu on yıllık dönemde 75 öğretim elemanının üniversiteden atıldığını; bu sürecin ancak Anayasa Mahkemesi'nin mütevelli heyetinin bu konudaki yetkisini iptal etmesiyle durdurulabildiğini; üniversitedeki 900 öğretim elemanından 850'sinin imzalarıyla karşı olduklarını belirttikleri bir kişinin rektör olarak atanabilmiş olduğunu; bu kişinin rektörlük döneminin işçi kisvesi altında üniversiteye bir günde alınıvermiş yüzlerce silâhlı militanın adeta işgali dönemi olduğunu; bu kişilerin bölüm ve fakülte kurullarını basmaktan öğretim üyesi tartaklamaya, giderek yüzlerce kişilik grupların ortasına bomba atmaya, öğrenci ve müstahdem öldürmeye varan eylemler içinde bulunduğunu anımsatmam yeter sanırım. O karanlık dönemde ODTÜ öğretim üyelerinin en büyük güvencesi ve umut ışığı Resmi Gazete'den büyültüp bastırarak odalarına astıkları —ki bu, o dönemde gerçekten cesaret işiydi— Anayasa

Doç. Dr. Güney GÖNENÇ: 1933 yılında Ankara'da doğdu. 1955 yılında İTÜ Elektrik Fakültesi'nden mezun oldu. İTÜ Elektrik Fakültesinde asistanlık, İTÜ Maçka Teknik Okulu'nda öğretim üyeliği, İstanbul Telefon Müdürlüğünde başmühendislik yaptı. 1968'de New York'ta Brooklyn Polytecnic Institute'dan M.S ve 1970'de Birmingham'da Aston Üniversitesi'nden doktora aldı. 1964 yılından beri ODTÜ Elektrik Mühendisliği bölümünde öğretim üyesidir.

Mahkemesi'nin 16 Ağustos 1976 günlü kararı idi. Bu kararı tarihsel bir belge olarak burada alıntılamak istiyorum. Kararın bir bölümü şöyle: "Üniversite öğretim üyelerinin... mesleki güvenceye sahip kılınmaları şarttır. Mesleğini kaybetme kuşkusu içinde olan ve kendini güvencede görmeyen bir öğretim üyesinden bilimin gerekleri beklenemez. Oysa üniversiteler sadece günlük teknik gereksinimleri karşılayan bir yüksek okul durumunda değildirler. Ülkenin içindeki ve dışındaki bilimsel hareketleri ve gelişmeleri izlemek ve incelemek, kurumlar hakkında bilimsel araştırmalar, değerlendirmeler ve eleştiriler yapmak, böylece ülkenin bilimsel, teknik, ekonomik, sosyal, kültürel ve hukuki gelişmesine katkıda bulunmak zorundadırlar. Bugünün üstüne çıkamayan, yurttaki hareketleri izleyip eleştiremeyen, bilimsel verileri yayınlama gücünden yoksun ve sadece olanı öğretmekle yetinen yaratıcılık gücü olmayan kuruluşlar adı ne olursa olsun gerçek anlamda üniversite sayılamazlar.

" Böyle diyordu Anayasa Mahkemesi. Şimdi görüyoruz ki yeni yasa özerkliği kaldırıyor. Buna gerekçe olarak da özerkliğin kimi sakıncalar doğurduğu olgusu gösterilmektedir. Gerçekten de özerkliğin kötüye kullanıldığına tanık olunulmamış değildir. Ne var ki kanımca özerkliğin istenen yararı sağlaması, ancak kurumsal işleyişin demokratikleştirilmesi ile olanaklıdır.

Bu da bir yüksek öğretim kurumunu oluşturan tüm ögelerin, yani öğretim üyelerinin, öğretim üyesi yardımcılarının, öğrencilerin ve öteki çalışanların yönetime katılımının sağlanması demektir. Oysa bilindiği gibi yeni yasada bunun tam tersine bir gidiş söz konusudur. Şunu da eklemek gerekir ki yeni yasanın oluşmasına öğretim üyeleri hemen hiç katkıda bulunmamışlar, gelişmeleri dolaylı olarak ve ancak basına yansıyabildiği kadarıyla izleyebilmişlerdir. Nasıl katkıda bulunulabilsin ki öğretim üyeleri toplumun pek çok kesimi gibi fikir, görüş ve eleştirilerin örgütlü bir biçimde kamuoyuna yansıtabilmek olanağından bir yıldan fazla bir süredir yoksun bırakılmışlardır. Yine de YÖK'ün hazırlıklarının yapıldığı bir yıla yakın sürede öğretim üyeleri olanaklar elverdiğince aydınlatma ve uyarı görevlerini yerine getirmeye çabalamışlardır.

Bir başka noktaya daha dikkat çekmek istiyorum: 1750 sayılı yasada üniveristelerin görevleri arasında sayılan "öğrencileri örf ve adetlerine bağlı vatandaşlar olarak yetiştirmek" deyimi Anayasa Mahkemesi tarafından iptal edilmişti. Yine aynı yasada yer alan Yüksek Öğretim Kurulu'nun da yetkileri iptal edilmişti. 1750 sayılı yasada yer alan ve asistanların iki yıl için atanmaları, bu atanmaların iki yılda bir yenileneceği ve atanmaları yenilenmeyenlerin üniversite ile ilişkilerinin kesileceği hususları da Anayasa Mahkemesi'nce iptal edilmişti. Ayrıca Anayasa Mahkemesi öğrencilerden ücret alınmasına ilişkin hükmü de iptal etmişti. Şimdi yeni yasada bu andığım hükümlere yeniden ve özenle yer verilmiş olduğunu görüyoruz. Bence bu husus, YÖK'ün hangi temel anlayış içinde hazırlandığını göstermesi bakımından son derecede ilginçtir.

Üzerinde durulması gereken bir başka nokta da özellikle rotasyon gibi, başka üniversitelere gidiş gibi yükümlülüklerin genç elemanlar üzerinde yoğunlaştırıldığı hususudur. Asistanlık kaldırılıyor. Genç elemanlar yıllık atamalarla çalıştırılıyorlar. Bu, açıkça

tasfiye olasılığını gündeme getiriyor. Genç elemanların kesinlikle hiçbir iş güvenlikleri olmayacak. Ayrıca öğretim üyeliği genç kişiler açısından çekiciliğini tamamen kaybedecek. Bence yasanın en olumsuz yanı budur. Bu yasayla öğretim üyeliğinin kökü kurutuluyor. Böylece yasa kendi bindiği dalı kesen yönde bir işleve sahip oluyor. Şimdilik YÖK'ün en önemli gördüğüm bir kaç noktasına değimdim. İkinci turda buna eklemeler yapacağım. Teşekkür ederim.

CAHİT TALAS: Teşekkür ederiz. Sayın Dr. Ahmet Balamir sizden de genel çerçevesi içinde yasayı rica edelim bu son yasanın değerlendirmenizi rica edelim. Böylece birinci turu tamamlamış olacağız.

Dr. AHMET BALAMİR: Teşekkür ederim Sayın Başkan. Ben konuşmama şu soruyu sorarak başlamak istiyorum. Bundan önce, üniversitelerimizdeki işleyişi belirleyen 1750 sayılı yasa acaba üniversitelerin içinde bulunduğu sorunları çözmek bakımından yeterli miydi? Bunun yanıtını, o dönemde 1750 sayılı yasanın aksayan birçok yönünün değiştirilmesi doğrultusunda yapılan yoğun çalışmalarda bulabiliriz. Evet, 1750 sayılı yasa üniversite özerkliğini ortadan kaldıran bir yasa değildi, ancak özerkliğin sağlıklı işlemesini sağlayacak demokratik bir işleyişi getirmek bakımından çok yetersizdi. Kanımca birçok sorunun kökeninde yatan da demokratik bir işleyişin bulunmaması idi. Yönetim kurullarında öğretim üyeleri yanında asistan, öğrenci, personel ve çalışanların yetersiz temsil edilmeleri ya da hiç temsil edilememeleri belirli bir özdenetimin sağlanamamasının temel nedeni idi. Durum böyle iken, öyle bir yasa çıkarıldı ki gelen gideni fazlasıyla aratır oldu. Ancak her şeye karşın 2547 sayılı yasayı eleştirirken bunu 1750'ye sahip çıkmadan yapmak gerekiyor.

Yeni yasa ile üniversiteler idari özerkliklerini, dolayısıyla her türlü özerkliklerini yitirmiş bulunuyor. Böyle bir ortamda, özgürce tartışma olanağının mümkün olmadığı bir ortamda bilimsel araştırma yapılmasından söz edilemez. Tersine böyle bir ortamda yıllarca ve sonsuz emekle yetişmiş olan bilim adamı kaybı hızlanacak, zaten sürmekte olan beyin göçü olgusu daha da hızlanacaktır. İşin kötüsü üniversitenin eleman kaybı tamamen geri dönüşsüz biçimde hızlanacak ve bir kez kaybedilen elemanlar, yasa yürürlükten kaldırılsa bile geri kazanılamayacaktır. Sonuç emperyalizme bağımlılığın perçinlenmesi olacaktır. Çünkü, teknolojisini kendi araştırması ile geliştiremeyen ülkelerin, dış güçlerin önerdiği alanlarda ve miktarlarda üretim yapmaktan başka seçenekleri yoktur.

Yeni üniversiteler yasası kadrolu asistanlığı ortadan kaldırmakta, yerine araştırma görevlisi, okutman vb. geçici satatülerle eleman istihdamını getirmektedir. Üretici bir bilimsel çalışma için kadrolu asistanlığın önemi son derece büyüktür. Her yıl atamasının yeniden yapılıp yapılamayacağı konusundu kuşkusu olan kadrosuz bir elemanın sağlıklı ve ciddi bir çalışma içine girmesi düşünülemez. 1750 sayılı yasada benzer statülerle, ODTÜ'de araştırma asistanı, tıp fakültelerinde uzmanlık öğrencisi gibi, istihdam edilen kişilerin günlük sorunları ile uğraşmaktan yeterli bir bilimsel çalışma içine giremediklerini biliyoruz. Bu statülerle istihdam edilen kişilerin, idari özerkliğin de bulunmadığı bir ortamda, kişiliklerinden her geçen gün ne fedakarlıklarda bulunacaklarını kestirmek de güç değil. Bu kişilerin ya en kısa yoldan üniversiteye terkedecekleri ya da süratle nitelik değiştirip her konuda üstlerinin görüşlerini önceden kestirip ona göre davranabilen ustalar haline dönüşecekleri, hiç bir konuda özgürce düşünüp davranabilen kişiler olamayacakları açıktır.

DR. AHMET BALAMİR
1947'de Ankara'da doğdu. ODTÜ Kimya Bölümünü bitiren Balamir, Hacettepe Tıp Fakültesi Biyokimya Bi'im dalına asistan oldu, doktora yaptı. TUMAS'ın kurumlarından olan Dr. Balamir, iki dönem TÜMAS Genel Başkanlığı yaptı. Halen Hacettepe Tıp Fakültesi'nde Dr. Asistanıdır.

Televizyonda yasayı savunmak için adeta yarışan rektörlerimiz, sürekli olarak batıdaki üniversitelerdeki benzer örneklere işaret etme gayreti içindedirler. Batı'da üniversitelerin en önemli özelliklerinden biri bunların yüzlerce yıllık köklü kuruluşlar olmalarıdır. Türkiye'de de köklü, yüzlerce yılda oluşmuş, gelişkin üniversiteler vardır ve bunlar büyük şehirlerdedirler. Bu doğaldır, yani gelişkin üniversitelerin belirli şehirlerde toplanmış olmaları doğaldır. Bilim bu kurumlarda yapılmaktadır. Türkiye'nin birçok ilinde çeşitli hesaplarla kurulan üniversiteler bu olguyu değiştirmemiştir ve değiştiremez. Sürgün zihniyeti ile buralara gönderilen öğretim üyeleri özünde bu üniversitelerin sorunlarını çözemez.

Ayrıca temel bilimlerde araştırma yapanlar çok iyi bilir ki Türkiye'de üretilemeyen birçok maddenin ve teknik aletlerin temininindeki zorluklar bu çalışmalarda büyük zorluklar yaratmaktadırlar. Gereğinde tek bir maddenin temini aylar hatta yıllar alabilmektedir. Bunun sonucu olarak planlanan bir araştırmanın rayına oturması birkaç yıldan önce mümkün olamamaktadır. Bu durumda iki veya üç yıllığına gelişmekte olan bir üniversiteye giden kişi ya bilimsel bir çalışma içine hiç giremeyecektir, ya da girse bile istediği çalışmayı hiçbir zaman tamamlayamayacaktır. Bu durumun Türkiye'ye ne kadar döviz kaybına yol açacağı açıktır.

Başka bir nokta da bilimsel araştırmanın çoğunlukla bir takım çalışması olması niteliğidir ki, gereğinde tek bir elemanın takım çalışmasından koparılması diğer tüm kişilerin üretici çalışmasını yok edebilecektir.

Bu belirttiklerim objektif olarak bilimsel seviyenin yasa ile ne şekilde ortadan kalkacağını gösteren noktalardır.

Yasa incelendiğinde zaten bilimsel açıdan üniversitelerden her hangi bir beklentinin bulunmadığı anlaşılmaktadır 2547 sayılı yasada üniversite eğitimini, orta öğretimin daha üst düzeyde bir tekrarı gibi gören bir anlayışla karşı karşıyayız.

Anlaşıldığına göre yasanın gerçek amacı, üniversitelerimizde mevcut bulunan bağımsız düşünce ortamını, "kontroldan çıkmış" entellektüel potansiyeli tasfiye etmektir. Tasfiyenin üniversiteye ve Türkiye'ye neler kaybettireceği düşünülmek bile istenmemektedir. Öyleyse üniversitelerimize tarihi bir görev düşüyor. Kuyuya atılan bu taşı vakit geç olmadan çıkarmak.

Çok teşekkür ederim.